

**ZPRÁVA O VYHODNOCENÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ
FINANCOVANÝCH Z ROZPOČTU ÚŘADU VLÁDY ČR ZA
ROK 2019**

Předkladatelka:
Mgr. Tünde BARTHA
pověřena řízením Úřadu vlády České republiky

OBSAH

I. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ V OBLASTI LIDSKÝCH PRÁV	3
Úvod	3
Průběh dotačního řízení.....	5
Dotační řízení pro rok 2019.....	6
Rozdělení finančních prostředků dle jednotlivých dotačních programů	9
A. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků zdravotně postižených.....	14
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	14
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2019	15
3. Shrnutí	24
B. Vyhodnocení dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti.....	27
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	27
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2019	28
3. Shrnutí	37
C. Vyhodnocení dotačního programu Podpora terénní práce.....	39
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	39
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2019.....	40
3. Shrnutí	51
D. Vyhodnocení dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce	53
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	53
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2019.....	55
3. Shrnutí	66
E. Vyhodnocení dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků.....	69
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	69
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2019	70
3. Shrnutí	79
F. Vyhodnocení dotačního programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací.....	81
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	81
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2019.....	82
3. Shrnutí	84
G. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů za rok 2019....	87
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	87
2. Vyhodnocení programu za rok 2019	88
3. Shrnutí	98
H. Seznam tabulek, grafů a obrázků v oblasti lidských práv	100

II. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍHO PROGRAMU V OBLASTI PROTIDROGOVÉ POLITIKY	102
1. Rozsah problému užívání návykových látek a hazardního hraní	102
2. Dotační řízení pro oblast protidrogové politiky Úřadu vlády ČR	105
2.1. Účel dotačního řízení	105
2.2. Oblast podpory dotačního řízení: Udržení a rozvoj sítě adiktologických služeb	107
2.3. Oblast podpory dotačního řízení: Projekty informační, výzkumné a projekty zaměřené na plnění aktivit akčního plánu	114
2.4. Sledování účelnosti, hospodárnosti, efektivnosti v rámci dotačního řízení.....	115
2.5. Vývoj financování v rámci dotačního řízení	119
3. Výsledky protidrogové politiky	121

I. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ V OBLASTI LIDSKÝCH PRÁV

Úvod

Dotiční programy v oblasti lidských práv podporují naplňování strategických cílů vládních politik v oblastech podpory rovných příležitostí osob se zdravotním postižením, národnostních menšin a integrace Romů, celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací a rovnosti žen a mužů, které jsou stanoveny vládními strategiemi, konkrétně:

- Národním plánem podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015–2020,
- Strategií romské integrace do roku 2020,
- Státní politikou vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015–2020 a
- Vládní strategií pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 – 2020.

Současně tyto programy podporují naplňování závazků České republiky, které plynou z mezinárodních smluv, zejména Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin a Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace žen. Programy jsou provázány s činností příslušných pracovních a poradních orgánů vlády, konkrétně s Vládním výborem pro osoby se zdravotním postižením, Radou vlády pro národnostní menšiny, Radou vlády pro záležitosti romské menšiny, Radou vlády pro nestátní neziskové organizace a Radou vlády pro rovnost žen a mužů.

Dotace směřují k naplňování těch cílů státních politik, které lze realizovat nejlépe prostřednictvím aktivního zapojení nestátních neziskových organizací (čímž je zároveň dán prostor k zapojení samotných cílových skupin na věcech, které se jich týkají), dále krajů, obcí a dalších subjektů (např. vysokých škol). Současně je prostřednictvím těchto programů využít potenciál občanské společnosti a občanské angažovanosti, protože dotace hradí jen část nákladů realizovaných veřejně prospěšných činností a akcí. Využití tohoto potenciálu je efektivním prostředkem k dosahování cílů státních politik, které v mnoha případech nelze alternativními nástroji realizovat, případně je lze realizovat jen obtížně či s vyššími náklady. Poskytování dotací v oblasti lidských práv Úřadem vlády ČR je rovněž v souladu s cíli **Státní politiky vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015–2020**, která zdůrazňuje význam spolupráce státních orgánů s nestátními neziskovými organizacemi působícími v oblasti lidských práv.¹ Dotační programy v oblasti lidských práv tuto spolupráci výrazně usnadňují a podporují.

¹ Viz princip č. 4, východisko č. 3 Státní politiky vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 – 2020, s. 89-90. Dostupné na <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rmo/dokumenty/statni-politika-vuci-nno-na-leta-2015---2020-133505/> .

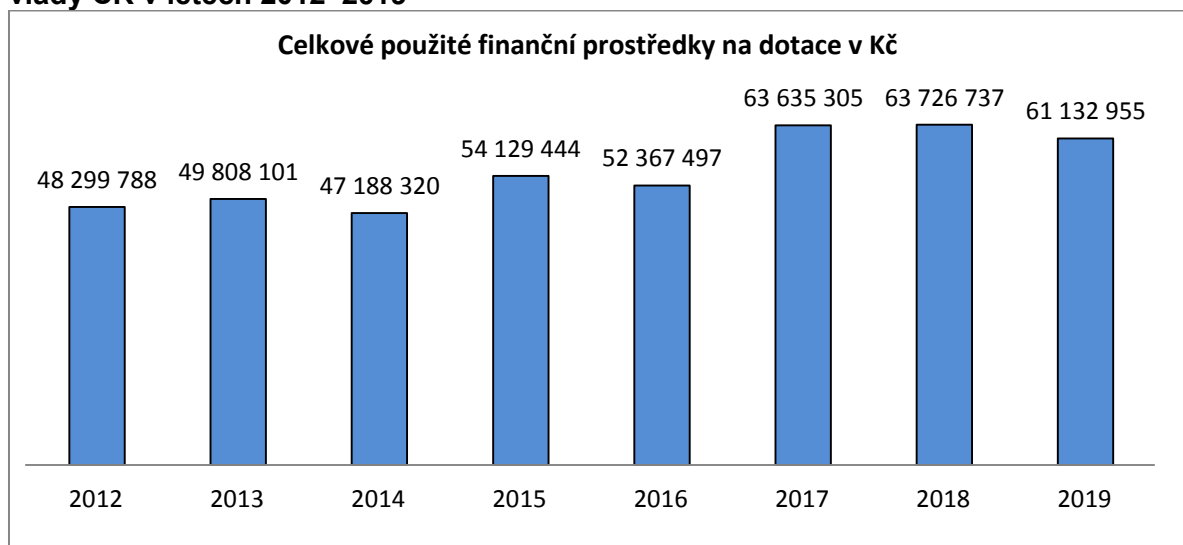
Tabulka 1 Přehled dotačních programů v oblasti lidských práv

	Dotační program	Vládní strategie	Mezinárodní smlouva	Poradní orgán vlády
1.	<i>Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků zdravotně postižených</i>	Národní plán podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015 – 2020	Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením	Vládní výbor pro osoby se zdravotním postižením
2.	<i>Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce</i>	Strategie romské integrace do roku 2020	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
3.	<i>Podpora terénní práce</i>	Strategie romské integrace do roku 2020	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
4.	<i>Podpora koordinátorů pro romské záležitosti</i>	Strategie romské integrace do roku 2020	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
5.	<i>Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků</i>	Strategie romské integrace do roku 2020	Evropská charta regionálních či menšinových jazyků	Rada vlády pro národnostní menšiny
6.	<i>Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO</i>	Státní politika vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 – 2020		Rada vlády pro nestátní neziskové organizace
7.	<i>Podpora veřejně prospěšných aktivit NNO v oblasti rovnosti žen a mužů</i>	Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v ČR na léta 2014 – 2020	Úmluva OSN o odstranění všech forem diskriminace žen	Rada vlády pro rovnost žen a mužů

V roce 2019 bylo z rozpočtu Úřadu vlády ČR na výše uvedené dotační programy vynaloženo celkem 61.132.955 Kč.² Vývoj použití finančních prostředků ve střednědobé perspektivě zachycuje níže uvedený graf. Nárůst finančních prostředků od roku 2014 je dán především přesunem dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů z Ministerstva práce a sociálních věcí na Úřad vlády ČR a vznikem nového dotačního programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací.

² Údaj k 31. 12. 2019 včetně případných vrátek v průběhu roku 2019.

Graf 1 Finanční prostředky vynaložené na dotace v oblasti lidských práv Úřadem vlády ČR v letech 2012–2019

Průběh dotačního řízení

Dotace jsou rozdělovány transparentním způsobem ve výběrovém dotačním řízení, které probíhá na základě příslušných ustanovení zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Celý proces je dále řízen a monitorován dle interních směrnic a pokynů příslušnými útvary Úřadu vlády ČR. Programy administrují dotační pracovníci a pracovníci Odboru lidských práv a ochrany menšin, konkrétně Oddělení sekretariátu Vládního výboru pro osoby se zdravotním postižením, Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny, a dotační pracovníci a pracovníci Odboru rovnosti žen a mužů, konkrétně Oddělení průřezových agend. Čerpání dotačních prostředků je následně kontrolováno zaměstnanci Oddělení kontroly.

Zásady a podmínky všech dotačních programů realizovaných Odborem lidských práv a ochrany menšin a Odborem rovnosti žen a mužů byly v návaznosti na rozpočtová pravidla a správní řád pro rok 2019 stanoveny Směrnicí vedoucího Úřadu vlády České republiky č. 8/2018, o poskytování neinvestičních dotací k financování programů v oblasti lidských práv (dále jen „Směrnice“).³ Směrnice upravuje postupy pro vyhodnocování projektů a podmínky a kritéria pro výběr projektů pro poskytnutí dotace, a to jak kritéria společná všem programům, tak i kritéria specifická pro jednotlivé programy.

Pravidla pro poskytování dotací kladou důraz na principy 3E, tedy na účelnost, hospodárnost a efektivnost využití vynakládaných prostředků. Proto je věnována velká pozornost správnému sestavení rozpočtů projektů ze strany žadatelů a kontrole jeho čerpání. V praxi je za tímto účelem využívána především možnost poskytovatele doporučit úpravu žádosti. Žadatel byl vyzván k úpravě žádosti v případě, že příslušná Komise pro hodnocení projektů

³ Směrnice zohledňuje rovněž Zásady vlády pro poskytování dotací nestátním neziskovým organizacím ze státního rozpočtu ústředními orgány státní správy. Zásady se však nevztahují přímo na všechny dotační programy.

(dále jen „Komise“) doporučila krácení či zrušení některých položek rozpočtu, a to zejména z důvodu rozporu s principy 3E.

Na úrovni programů je účelnost sledována ve vztahu k vládním strategiím a jejich cílům. Každoročně je proto vyhodnocována otázka, zda vzhledem ke změně či aktualizaci strategií nemá dojít ke změně zaměření dotačních programů tak, aby vždy mířily na nejaktuálnější otázky. V tomto směru je vyhodnocována i zpětná vazba od příjemců a potenciálních žadatelů, a to zejména u programů, které mají participativní charakter, neboť v některých případech znají skutečné potřeby nejlépe osoby, na které je program zaměřen (např. osoby se zdravotním postižením). Současně je z hlediska účelnosti a efektivnosti sledováno, aby programy doplňovaly, ale neduplikovaly dotační programy administrované jinými resorty.⁴ Provedená srovnání ukazují, že dotační programy v oblasti lidských práv jsou svým zaměřením spíše jedinečné (zejména programy Podpora Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce). Z hlediska hospodárnosti jsou sledovány výdaje na jednotlivé programy, a to jak v historické řadě, tak z hlediska realizovaných projektů a jejich výstupů.

V září roku 2018 byl uspořádán **seminář pro žadatele o dotace pro rok 2019**. Přítomným byly představeny hlavní podmínky pro čerpání dotací v jednotlivých dotačních programech a byl jim přiblížen dotační proces jako takový. Účastníci byli také seznámeni s fungováním webové dotační aplikace. Na seminář byl přizván vedoucí Oddělení kontroly, který prezentoval nejčastější chyby při čerpání dotací, a to jak z hlediska finančního, tak z pohledu vedení účetnictví týkajícího se čerpání dotací. Semináře jsou uskutečňovány každoročně a jsou účinným nástrojem, jak žadatelům efektivně předat informace k dotačnímu řízení, a snížit tak výskyt chyb a nedostatků.

Dotační řízení pro rok 2019

V souladu se Směrnicí byly výzvy ve všech dotačních řízeních zveřejněny na webových stránkách Úřadu vlády ČR dne 19. 9. 2018 s termínem předkládání žádostí do 24. 10. 2018.

Dotační řízení bylo pro rok 2019 již téměř plně elektronizováno a administrováno prostřednictvím webové dotační aplikace dostupné na webových stránkách <https://dotace-lidskaprava.vlada.cz/>. Výjimku představoval dotační program Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací, u kterého probíhá komunikace mezi žadatelem o dotaci a Úřadem vlády ČR v listinné podobě.⁵ Prostřednictvím webové dotační aplikace žadatelé předkládají žádost o dotaci, realizují úpravy žádosti a zpracovávají závěrečnou zprávu. Po elektronickém odeslání těchto dokumentů musí vždy žadatelé/příjemci dotací zaslat Úřadu vlády ČR podepsané potvrzení o odeslání dokumentů ve webové aplikaci (potvrzení o odeslání žádosti, potvrzení o odeslání upravené žádosti a potvrzení o odeslání závěrečné zprávy), které si v aplikaci po elektronickém odeslání dokumentů sami vygenerují. Potvrzení musí žadatelé/příjemci dotací zaslat Úřadu vlády ČR vždy prostřednictvím datové schránky či prostřednictvím provozovatele poštovních služeb. Tímto způsobem komunikuje také poskytovatel dotace s žadatelem o dotaci v rámci celého

⁴ Jedním z prostředků je mj. každoroční příprava materiálu pro jednání vlády Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči nestátním neziskovým organizacím. Materiál zpracovává sekretariát Rady vlády pro nestátní neziskové organizace, který je součástí Odboru lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády ČR.

⁵ Výjimka k zajištění dotačního řízení k programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací pro rok 2019 tak, aby v rámci tohoto programu probíhala komunikace žadatele a příjemce o dotaci s Úřadem vlády ČR a jeho odpovědnými pracovišti v listinné podobě, byla udělena vedoucím Úřadu vlády dne 18. 9. 2018. Důvodem výjimky jsou vysoké náklady na potřebnou úpravu webové dotační aplikace a malý rozsah tohoto programu.

dotačního řízení (například žadatelům zasílá výzvu k odstranění vad žádosti, výzvu k seznámení se s podklady pro vydání rozhodnutí nebo samotné rozhodnutí). Prostřednictvím webové dotační aplikace probíhá také formální hodnocení žádosti a věcné hodnocení žádosti, kdy hodnotitelé v jednotlivých dotačních programech hodnotí jim přidělenou žádost přímo v aplikaci.

Na dotační řízení pro rok 2019 byl poprvé aplikován zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, což velmi změnilo dosavadní způsob vedení dotačního řízení zejména v komunikaci mezi žadatelem o poskytnutí dotace a Úřadem vlády ČR. Klíčová komunikace proto zásadně probíhala formálním způsobem, tzn. prostřednictvím datové schránky či prostřednictvím poskytovatele poštovních služeb. Vzhledem k tomu, že dotační řízení je uskutečňováno jako správní řízení, vztahují se na něj obecná pravidla správního řízení včetně závazných kroků, které musí být uskutečněny před ukončením správního řízení (např. výzva k nahlížení do spisu).

Dále došlo ke změně, která reagovala na dlouhodobý požadavek na zefektivnění evaluace dotačních programů a vykazování zlepšení v oblastech, na které jsou dotace poskytovány. Na základě tohoto požadavku museli žadatelé k předkládaným žádostem nově přiložit i Přehled výstupů projektu. V rámci tohoto Přehledu si žadatelé o poskytnutí dotace sami definovali výstupy projektu, které byli následně povinni splnit, jelikož Přehled výstupů projektu byl také součástí rozhodnutí o poskytnutí dotace. Výjimku tvořily dotační program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti, ve kterém byly žadatelům již předem definovány výstupy poskytovatelem, a dotační program Podpora terénní práce, ve kterém měli žadatelé již předem definované 3 oblasti podpory. Za nesplnění stanovených výstupů projektu hrozí příjemcům dotací odvod z poskytnuté dotace. Kontrola plnění výstupů projektu bude součástí veřejnosprávních kontrol na místě. Díky Přehledu výstupů projektu došlo ve všech dotačních programech ke zpřesnění vykazování dat, a proto nelze data vykázaná v rámci této evaluace zcela srovnávat s daty z minulých let.

Po uplynutí termínu pro podání žádostí byla ve všech dotačních programech provedena **formální kontrola** podaných žádostí a následovalo případné vyzvání žadatelů k odstranění formálních nedostatků žádostí.

Po formální kontrole byly žádosti postoupeny k **věcnému hodnocení hodnotiteli**. Každou žádost posuzovali dva nezávislí hodnotitelé.⁶ Při výběru hodnotitelů se dbalo na odbornost v dané oblasti a také na to, aby žádný z hodnotitelů nebyl ve střetu zájmů, podjatý nebo jinak osobně zainteresován na výsledku dotačního řízení. Všichni hodnotitelé stvrdili svou nezaujatost podpisem čestného prohlášení hodnotitele o mlčenlivosti, nestrannosti a nepodjatosti. Hodnotitelé v rámci věcného hodnocení posuzují především *soulad žádosti s účelem dotačního programu, hospodárnost a účelnost rozpočtu projektu, adekvátnost personálního zajištění projektu vzhledem k výstupům a aktivitám projektu aj.* První část kritérií věcného hodnocení byla pro všechny dotační programy společná a druhá část kritérií se lišila dle specifik jednotlivých dotačních programů. Kritéria formálního i věcného hodnocení tvořila přílohu Výzvy k podání žádosti o poskytnutí dotace. Posudky hodnotitelů k žádostem byly součástí podkladů pro jednání příslušných Komisí. Součástí podkladů pro jednání Komisí bylo také vyjádření poskytovatele k jednotlivým žádostem. Ve vyjádření poskytovatel posoudil především účelnost, efektivnost a hospodárnost projektu, a pokud to

⁶ V případech, kdy byl rozdíl v bodovém hodnocení hodnotitelů větší než 25 bodů, byla žádost předložena k hodnocení třetímu hodnotiteli. Do celkového hodnocení bylo následně započítáno hodnocení třetího hodnotitele a hodnocení dalšího z hodnotitelů, který se svým hodnocením více blížil bodovému hodnocení třetího hodnotitele.

považoval za účelné, vyjádřil se též k jednotlivým návrhům hodnotitelů. Před jednáním Komise byly žádosti postoupeny také na Oddělení kontroly s požadavkem na posouzení uznatelnosti nákladů.

Komise pro jednotlivé dotační programy zasedaly v průběhu listopadu a prosince roku 2018 a ledna 2019. Komise se při svém jednání řídily Jednacím řádem Komise a Směrnicí a postupovaly sestupně od žádosti, která získala v rámci věcného hodnocení nejvíce bodů. S ohledem na finanční požadavek žadatele o dotaci a výsledek rozpravy ve vztahu k projednávané žádosti o poskytnutí dotace Komise navrhla, zda má být: dotace zcela poskytnuta; dotace z části poskytnuta a žádost zároveň ve zbytku zamítnuta; žádost o poskytnutí dotace zcela zamítnuta; žádost o poskytnutí dotace upravena. V případě, že Komise doporučila žádost k úpravě či krácení, svůj návrh vždy odůvodnila. Stejně tak Komise odůvodnila, pokud doporučila žádost o poskytnutí dotace zcela zamítnout. O výsledku jednání Komise byl vždy pořízen zápis.

Návrhy Komise nemohly být vzhledem k aplikaci správního řádu na dotační řízení zveřejněny na webových stránkách Úřadu vlády ČR, návrhy byly účastníkům řízení sděleny pouze telefonicky koncem kalendářního roku 2018, resp. po jednání Komise v lednu 2019. Návrhy Komise byly podkladem pro vydání rozhodnutí o poskytnutí neinvestiční dotace. Žadatelé, u jejichž projektů Komise doporučila úpravu žádosti, zpracovali upravenou žádost, ve které projekt upravili dle doporučení Komise. O upravených žádostech hlasovala Komise formou per rollam. Finanční prostředky uvedené v rozpočtu projektu museli příjemci dotací použít výhradně k realizaci projektu a naplnění výstupů uvedených v Přehledu výstupů projektu, které vedou k naplnění účelu, na který jim byla dotace poskytnuta.

Po skončení realizace projektu mají příjemci dotací povinnost předložit závěrečnou zprávu. Závěrečná zpráva shrnuje celkové výsledky projektu a podává se v termínu do 15. 2. kalendářního roku následujícího po roce, na který byla dotace poskytnuta. Poprvé v roce 2019 nebyli příjemci dotací povinni zasílat Úřadu vlády ČR průběžnou zprávu o realizaci projektu. Pro účely uskutečnění průběžné řídicí kontroly však byli příjemci dotací vyzváni, aby oznámili změny v jejich projektech za první polovinu roku realizace.

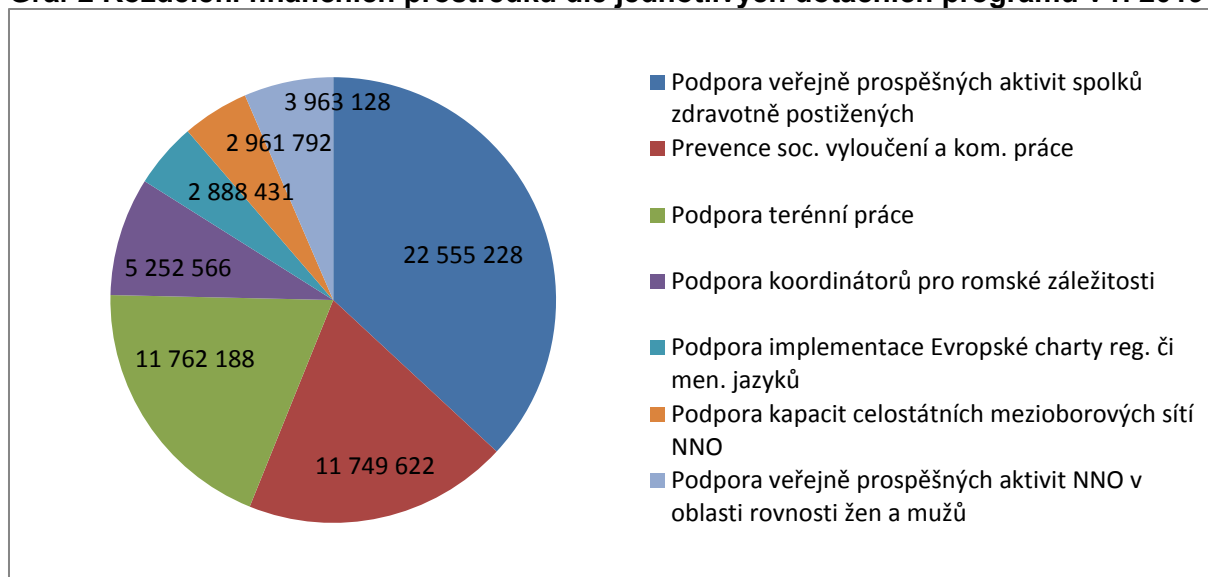
V kalendářním roce následujícím po roce, na který byla dotace poskytnuta (v tomto případě v roce 2020), probíhají následné veřejnosprávní kontroly příjemců dotací. Kontroly jsou uskutečňovány v místě realizace projektu pracovníky Oddělení kontroly ve spolupráci s příslušnými dotačními pracovníky z Odboru lidských práv a ochrany menšin a Odboru rovnosti žen a mužů. V souladu se zákonem o finanční kontrole je v rámci následných kontrol posuzována nejen hospodárnost a efektivnost nakládání s dotací, ale zejména účelnost využití finančních prostředků, tzn. součástí kontroly na místě je i kontrola věcného plnění schváleného projektu a naplnění jeho výstupů. Pro rok 2020 je plánováno 62 následných veřejnosprávních kontrol na místě.⁷

⁷ Schválený plán kontrol na rok 2020 obsahuje celkem 62 veřejnosprávních kontrol, z toho se 31 kontrol týká dotací Odboru lidských práv a ochrany menšin, 3 kontroly Odboru rovnosti žen a mužů a 28 kontrol Odboru protidrogové politiky. Počet následných veřejnosprávních kontrol je pouze orientační, neboť na základě finančního vypořádání dotací za rok 2019 byli ke kontrole navrženi i další příjemci dotací. Počet realizovaných kontrol na místě se však bude odvíjet od doby trvání nouzového stavu na území České republiky v důsledku pandemie koronaviru.

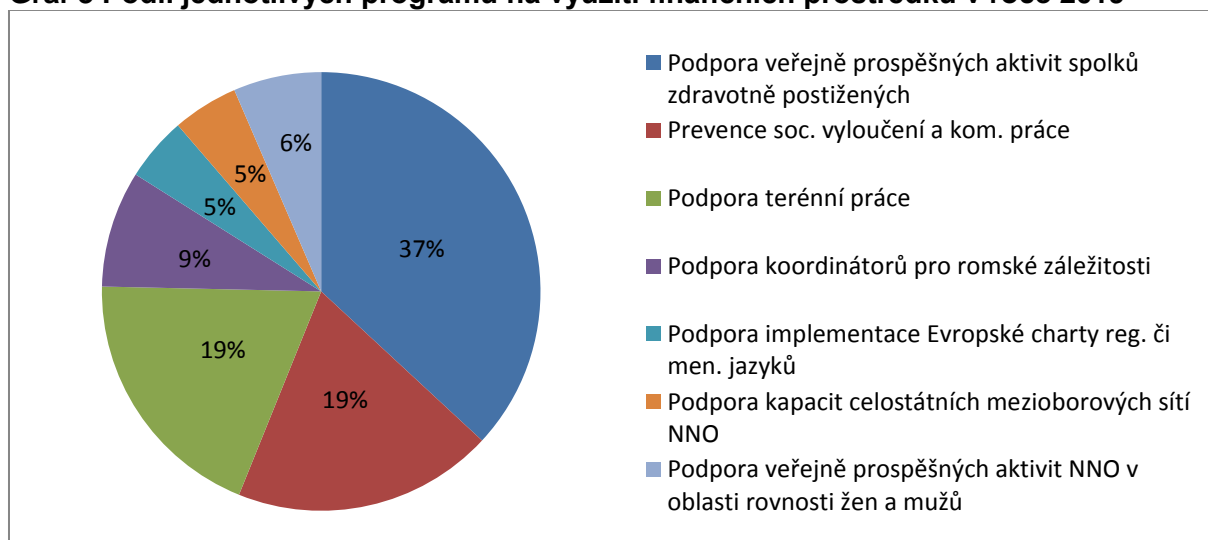
Rozdělení finančních prostředků dle jednotlivých dotačních programů

Z hlediska rozdělení finančních prostředků mezi jednotlivé programy mají nejvýraznější podíl programy Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků zdravotně postižených, Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce a Podpora terénní práce, jak ukazuje následující graf.

Graf 2 Rozdělení finančních prostředků dle jednotlivých dotačních programů v r. 2019

Graf 3 Podíl jednotlivých programů na využití finančních prostředků v roce 2019

V roce 2019 bylo v rámci programu **Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků zdravotně postižených** vyplaceno 22.555.228 Kč, tím bylo podpořeno celkem 37 projektů. Oproti předchozím rokům (rok 2016 a dříve) došlo k rapidnímu snížení počtu podpořených projektů, a to z důvodu sloučení čtyř tematických okruhů, pro které byly dříve předkládány samostatné žádosti o dotaci. Počet podpořených spolků však zůstal na srovnatelné úrovni jako v předchozích letech.

I přesto, že v roce 2019 podávaly spolky zdravotně postižených pouze jednu žádost o dotaci v rámci celého dotačního programu, tradiční tematické dělení zaměření projektu dle jednotlivých okruhů zůstalo zachováno. Tematická oblast A – *Mezinárodní spolupráce v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením* byla řešena ve 24 projektech, tematická oblast B – *Účast na tvorbě, realizaci a monitorování ucelených plánů vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením* v 18 projektech, tematická oblast C – *Vzdělávací a informační činnost v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením* ve 36 projektech a tematická oblast D – *Organizačně administrativní servis v rámci svépomocných aktivit občanských sdružení zdravotně postižených* ve 36 projektech.

Podpořené spolky jsou rozmanité, a to vzhledem k tematickému zaměření své činnosti (jakým typem zdravotního postižení se daná organizace zabývá) i z hlediska velikosti. Celkem 3 z podpořených spolků pracují s osobami s vnitřním zdravotním postižením, 8 míří na osoby s neurologickým postižením, 7 spolků podporuje osoby s tělesným postižením, 4 organizace se zabývají sluchově postiženými osobami, 2 organizace se věnují lidem s duševním onemocněním, 2 spolky cílí na osoby s mentálním postižením a 1 organizace se věnuje osobám se zrakovým postižením. Dalších 10 spolků nelze zařadit do žádné z uvedených kategorií. Jedná se například o střeškové organizace, jako je Národní rada osob se zdravotním postižením ČR, z. s.

Na romskou integraci se zaměřují tři dotační programy. První z nich podporuje krajské koordinátory pro romské záležitosti (dále jen „krajský koordinátor“) a upevňuje a posiluje tak základní institucionální síť, jejímž prostřednictvím stát komunikuje a prosazuje centrální integrační politiku ve vztahu k romské menšině na úrovni kraje. V rámci dotačního programu **Podpora koordinátorů pro romské záležitosti** pro rok 2019 bylo zajištěno financování pozice krajského koordinátora (včetně jeho potřeb) ve 13 krajích (mimo hl. město Prahu) v celkové výši 5.252.566 Kč.

V průběhu roku krajsští koordinátoři uspořádali celkem 60 porad s relevantními aktéry, např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí v kraji; dále pořádali celkem 35 vzdělávacích akcí pro relevantní partnery (např. romské poradce, terénní (sociální) pracovníky, asistenty pedagoga a další partnery při řešení romských záležitostí v kraji) – např. školení, semináře, konference apod., byli zapojeni do činnosti celkem 65 platforem souvisejících s tématem romské integrace, podíleli se na vzniku 35 koncepčních a strategických dokumentů kraje, obcí s rozšířenou působností (dále jen „ORP“) apod., sami se účastnili celkem 93 odborných kurzů, školení, seminářů, výcviků atp. vedoucích k prohloubení jejich kvalifikace.

Krajsští koordinátoři v roce 2019 také provedli celkem 61 kontrol ORP v souvislosti s výkonem přenesené působnosti (v návaznosti na plnění úkolů vyplývajících z ustanovení § 6 odst. 8 zákona č. 273/2001 Sb.), což v průměru představuje 30 % navštívených úřadů z celkového množství ORP v republice.

V dalším programu zaměřeném na romskou integraci – **Podpora terénní práce**, který je určen obcím, bylo pro rok 2019 podpořeno 35 projektů v celkové výši 11.762.188 Kč. Celkem bylo v podpořených obcích vytvořeno 48 pracovních míst s průměrnou výší úvazku 0,86. V roce 2019 vykonali terénní pracovníci celkem 43.341 intervencí v oblastech vzdělání, zaměstnání, zdraví, bydlení, chudoby a diskriminace. Z toho nejvíce v oblasti bydlení 11.200 intervencí, dále v oblasti vzdělání 10.359, v oblasti chudoby 9.578, oblasti zaměstnání 5.726 a oblasti zdraví 5.007. Nejméně naopak vykonali intervencí v oblasti diskriminace, celkem 1.471. Terénní pracovníci (dále jen „TP“) také poskytli celkem 1.777 informací o možnosti účasti a zapojení se do aktivit veřejně prospěšných organizací a 1.351 informací o možnosti účasti na veřejných záležitostech. Upřádali celkem 60 akcí s komunitou.

Třetí program směřující k integraci romské komunity je **Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce**. V roce 2019 bylo podpořeno 21 organizací v celkové výši 11.749.622 Kč. Prostředky byly poskytnuty na neinvestiční transfery obecně prospěšným společnostem (8 podpořených projektů), spolkům (8 podpořených projektů) a církevním právnickým osobám (5 podpořených projektů). Z hlediska regionálního rozmístění byly podpořeny hlavně organizace působící v lokalitách, které jsou dlouhodobě označovány za oblasti s vyšším procentem osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených. Celkem bylo do aktivit podpořených projektů zapojeno přes 9.700 osob z cílové skupiny.

Pro rok 2019 pracovalo celkem 13 projektů s metodou komunitní práce. Celkem bylo v rámci komunitní práce zapojeno téměř 9 tis. osob. Ve všech projektech byla zformována jádrová skupina (některé projekty měly i více jádrových skupin), díky níž ve spolupráci s komunitními pracovníky docházelo k aktivizaci a samostatnosti členů komunity. Uskutečnily se jak pravidelně se opakující aktivity, tak i jednorázové aktivity, tj. komunitní akce. Pravidelně opakující se aktivity se nejčastěji uskutečňovaly v rámci komunitních klubů či center, jednalo se o tvořivé dílny, např. keramický a truhlářský kroužek. V rámci komunitních akcí byly nejčastěji realizovány akce týkající se: úpravy a úklidu prostor, oslavy svátků, navazování nových vazeb s okolím a s vedením města, aktivity vedoucí k uvědomění si vlastní kultury apod. Cílovou skupinu tvořili především dospělí obyvatelé sociálně vyloučených lokalit (dále jen „SVL“), ale jelikož se komunitní práce nejnáze realizuje prostřednictvím dětí, aktivity cílily i na ně. Jednalo se o aktivity vzdělávacího a volnočasového charakteru. Přibližně 1.700 osob se zapojilo do vzdělávacích anebo volnočasových aktivit. Jedno z důležitých témat, které se objevovalo ve většině projektů, bylo i řešení neuspokojivého stavu bydlení a jeho okolí. V rámci podpořených projektů zaměřených na komunitní práci se aktivizovalo přibližně 300 osob, které investovaly svůj volný čas nebo prostředky do zlepšení svého obydlí nebo okolního prostranství.

V rámci projektů, jejichž aktivity doplňují terénní práci, sociální programy a sociální služby, došlo také k aktivizaci a zvýšení samostatnosti členů komunity. V rámci 8 projektů bylo podpořeno celkem 745 osob. V této oblasti probíhaly tři hlavní druhy aktivit: vzdělávací aktivity pro děti a mládež nad rámec standardního vyučování a základní činnosti nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (dále jen „NZDM“); volnočasové aktivity pro děti a mládež nad rámec základní činnosti NZDM a doplňující aktivity zaměřené na práci s dospělými vedoucí k samostatnosti a podporující snahu klientů vést běžný život ve svém přirozeném prostředí (vzdělávací aktivity, aktivizační aktivity, rozšiřování praktických dovedností). Co se týká vzdělávacích aktivit pro děti a mládež, dominantní aktivitou bylo doučování a pomoc s domácími úkoly, dále byly v provozu předškolní kluby a program pro

předškoláky. Ve volnočasových aktivitách se vyskytovaly jak akce jednorázové, tak pravidelně se opakující (např. taneční a hudební kroužky, komunitní vaření).

V programu **Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků** bylo podpořeno 14 projektů v celkové výši 2.888.431 Kč. Dotační program má za cíl naplnit mezinárodní závazek, který Česká republika převzala, a to zachovat a podporovat historické regionální a menšinové jazyky. Konkrétně se jedná o podporu polštiny; němčiny; romštiny; slovenštiny a moravské chorvatštiny. V roce 2019 všechny obdržené žádosti spadaly do oblasti podpory *vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování*, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají. Projekty mířily především na podporu polštiny (7 projektů), dále pak na podporu slovenštiny (3 projekty) a pouze dva projekty se zaměřily na romštinu. Z hlediska právní formy příjemců bylo podpořeno 10 spolků v celkové výši 2.103.479 Kč (tj. téměř 73 % z celkové vyplacené částky v dotačním programu). Dále byly podpořeny 2 obecně prospěšné společnosti ve výši 663.952 Kč (tj. cca 23 % z celkové vyplacené částky). Pro rok 2019 byla také podpořena jedna základní škola částkou 121.000 Kč, což přepočtem na celkové poskytnuté finanční prostředky programu činí 4 %.

Dotační program **Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací** (dále „SNNO“) je určen na financování výdajů směřujících k podpoření činnosti celostátních mezioborových SNNO. Podpora je určena pro síť NNO, jejichž posláním je vytváření podmínek pro rozvoj neziskového sektoru jako celku. SNNO by měla být aktivní zejména v těchto oborech: legislativa, financování (i vícezdrojové), daňové úlevy, problematika Evropské unie. Může se také zabývat tématem, které je průřezové pro celý neziskový sektor, jako je dobrovolnictví, problematika podnikání NNO, rozvoj a etika dárcovství, rozvoj neziskového sektoru z hlediska transparentnosti, nezávislosti, efektivního řízení apod. Členství v takové SNNO není omezeno podle oborového zaměření účelu, aktivit nebo konkrétních cílových skupin osob, na které jsou zaměřeny aktivity jednotlivých členů. V roce 2019 byly v tomto dotačním programu podpořeny 4 projekty v celkové výši 2.961.792 Kč.

Hlavním smyslem dotačního programu **Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů** je podpora aktivit nestátních neziskových organizací zaměřených na naplňování Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 – 2020. Orientace dotačního programu na NNO pramení z faktu, že jsou významným aktérem a důležitým partnerem veřejné správy při implementaci Strategie.

Z důvodu snížené alokace dotačního programu na 4 mil. Kč bylo v roce 2019 podpořeno 7 projektů částkou 3.963.128 Kč. Počet příjemců tak byl oproti předešlému roku o 6 nižší.

Podpořené projekty se v roce 2019 zaměřovaly zejména na podporu a přímou pomoc nejzranitelnějším skupinám osob (mladiství ohrožení domácím násilím, sólo rodiče, LGBT seniorky a senioři či ženy s migrační zkušeností). Projekty přispěly ke zvýšení prevence a osvěty v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí (poskytování komplexních služeb pro děti a mladistvé, kteří jsou často přehlíženou skupinou v otázce domácího násilí, a jejich rodiny, aby bylo dosaženo efektivní pomoci). Dále se projekty zaměřovaly na problém neplacení výživného a analýzu problematiky sólo rodičů (na základě analýzy faktorů formulování nových opatření za účelem zvýšení dohod o výživném); přispěly k podpoře a zviditelnění specifických potřeb a problémů, se kterými se potýkají LGBT seniorky a senioři (přímá podpora skupiny – poskytování poradenství, osvěta u pracovníků a pracovníků, kteří se

setkávají s LGBT seniory a seniorkami) či řešily ekonomické a sociální postavení migrantek v české společnosti (právní, kariérní, sociální a osobní poradenství pro ženy s migrační zkušeností, zvyšování povědomí o jejich postavení a otázky zdraví).

Podpořené projekty i v roce 2019 napomohly posílení úrovně rovnosti žen a mužů. Z hlediska naplňování Strategie se projekty zaměřovaly především na tyto strategické oblasti: Sladování pracovního, soukromého a rodinného života, Důstojnost a integrita žen a mužů, Rovnost žen a mužů ve vnějších vztazích, Genderové stereotypy a vztahy a oblast Spolupráce s partnery. Projekty podpořené v roce 2019 se oproti roku 2018 více zaměřovaly na možnosti sladování rodinného a pracovního života, rovnost v oblasti práce a podnikání a dále problematiku důstojnosti a integrity.

V další části tohoto dokumentu je provedeno vyhodnocení využití finančních prostředků v jednotlivých programech.

A. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků zdravotně postižených

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků zdravotně postižených (dále jen „program Podpora spolků ZP“) je určen na podporu realizace projektů a aktivit pro osoby se zdravotním postižením. Realizované projekty mají také přínos pro většinovou společnost, např. v případě pořádání osvětových kampaní, seminářů a konferencí.

Hlavním cílem programu je napomáhat k vytváření takových podmínek ve společnosti, které umožní lepší zapojení osob se zdravotním postižením do všech sfér společenského života, posílí jejich schopnosti překonávat obtíže spojené se zdravotním postižením a zvýší vnímavost veřejnosti pro potřeby osob se zdravotním postižením.

Specifickými dílčími cíli jsou: získání nových poznatků a zlepšení informovanosti spolků osob se zdravotním postižením a jejich aktivní zapojení do mezinárodních struktur, posílení a zkvalitnění schopnosti spolků hájit a prosazovat zájmy osob se zdravotním postižením, zlepšovat informovanost osob se zdravotním postižením o jejich možnostech překonávat překážky spojené se zdravotním postižením, informovat širokou laickou veřejnost o situaci osob se zdravotním postižením, udržovat funkční širokospektrou (z hlediska jednotlivých typů postižení) síť organizací osob se zdravotním postižením a budovat vzájemné partnerství mezi organizacemi osob se zdravotním postižením, státem a sociálními partnery.

Program Podpora spolků ZP přispívá k plnění některých cílů a opatření obsažených v Národním plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015–2020 (dále jen „Národní plán“), který vychází z Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „Úmluva“). U některých opatření Národního plánu se ke spolupráci zavázala i Národní rada osob se zdravotním postižením České republiky, z. s. (dále jen „Národní rada“), která je největší střežovou organizací spolků osob se zdravotním postižením.

Na osvětovou činnost je zaměřen samostatný článek Úmluvy, resp. též kapitoly Národního plánu (článek 8 Úmluvy – Zvyšování povědomí a opatření 4.2 Národního plánu – Osvětová činnost). Informační kampaně, které se zaměřují na veřejnost, odpovídají také cíli *předcházet diskriminaci a zajišťovat rovné zacházení*, který je součástí bodu 4.1 Rovné zacházení a ochrana před diskriminací (článek 5 Úmluvy Rovnost a nediskriminace).

Článek 29 Úmluvy zdůrazňuje právo na to, aby se osoby se zdravotním postižením podílely na veřejném životě, a to rovněž prostřednictvím účasti v nevládních organizacích a zakládáním organizací osob se zdravotním postižením a sdružováním se v nich. Tomu odpovídá kapitola Národního plánu *Participace osob se zdravotním postižením a jejich organizací na správě věcí veřejných*, na což je přímo zaměřena jedna z oblastí dotačního programu. Participaci osob se zdravotním postižením na konzultativních procesech při přijímání všech organizačních, legislativních a technických řešení v těch oblastech, které se jich bezprostředně dotýkají, ukládá také opatření 1.4 Národního plánu.

Realizaci jednotlivých projektů zabezpečují významným dílem přímo sami zaměstnanci se zdravotním postižením nebo rodiče dětí se zdravotním postižením, což pozitivně ovlivňuje možnost jejich zaměstnávání. Jako příklad spolků, které zaměstnávají osoby se zdravotním postižením, lze uvést Sjedenou organizaci nevidomých a slabozrakých, zapsaný spolek (dále jen „SONS“), Národní radu, Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením

v České republice, z. s. (dále jen „SPMP“), Informační centrum rodičů a přátel sluchově postižených dětí, z. s., Spolek KOLUMBUS a Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v České republice, z. s. (dále jen „SNN“). V projektech podporovaných z programu Podpora spolků ZP bylo v roce 2019 ve 33 organizacích přímo zaměstnáno 111 osob v hlavním pracovním poměru a 181 osob na základě dohod konaných mimo pracovní poměr.

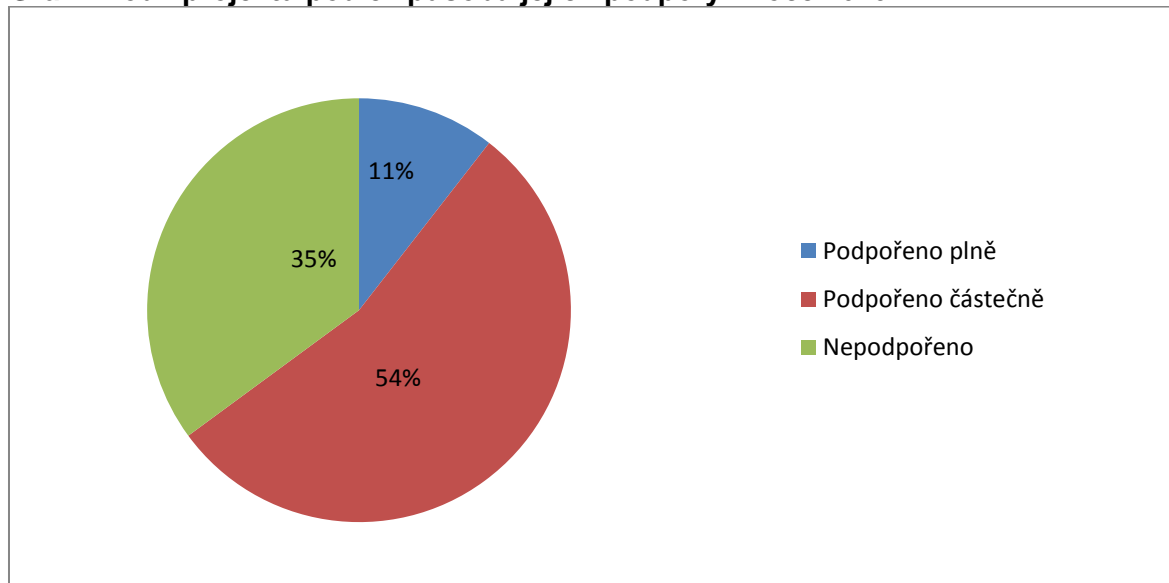
Výše uvedené cíle se daří naplňovat prostřednictvím realizace aktivit, které jsou rozděleny do 4 tematických okruhů činností:

- A) Mezinárodní spolupráce v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením,
- B) Účast na tvorbě, realizaci a monitorování ucelených plánů vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením,
- C) Vzdělávací a informační činnost v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením,
- D) Organizačně administrativní servis v rámci svépomocných aktivit spolků zdravotně postižených.

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2019

Z dlouhodobého hlediska je výše rozdělených finančních prostředků stabilní. V roce 2019 bylo předloženo 58 žádostí o dotaci s celkovým požadavkem 36.750.188 Kč. V rámci dotačního programu bylo podpořeno 37 projektů, vyplaceno bylo 22.555.228 Kč.

Graf 4 Podíl projektů podle způsobu jejich podpory v roce 2019

Tabulka 2 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2008 – 2019

Rok	Konečný rozpočet ⁸ (v Kč)	Vyplaceno (v Kč)	Skutečně použito ⁹ (v Kč)	Podpořené projekty	Požadováno (v Kč)
2008	24.000.000	24.000.000	23.488.229,00	58	39.240.079
2009	24.800.000	24.800.000	24.537.553,00	78	54.774.847
2010	22.800.000	22.800.000	22.555.424,00	97	50.536.983
2011	21.600.000	21.600.000	21.520.000,00	103	53.392.790
2012	21.600.000	21.593.500	21.593.500,00	121	42.334.517
2013	20.000.000	19.988.260	19.988.260,00	122	50.771.679
2014	20.000.000	19.187.695	19.187.695,00	124	46.062.103
2015	20.812.305	20.745.305	20.745.305,00	108	42.118.455
2016	20.000.000	19.720.000	19.567.557,74	112	44.593.128
2017	22.500.000	22.336.836	22.152.601,99	48 ¹⁰	32.200.400
2018	22.500.000	22.500.000	22.355.358,07	45	36.172.173
2019	22.555.228 ¹¹	22.555.228	22.351.406,98	37	36.750.188

Jak ukazuje rozdělení spolků – příjemců dotací v roce 2019 dle typu zdravotního postižení (tabulka 3) a výskyt postižení v populaci (tabulka 4), pokrývá činnost spolků rovnoměrně všechny typy postižení, které se v populaci vyskytují. Tím se daří efektivně naplňovat jeden z cílů programu, jímž je uchování a rozvoj širokospektré a funkční sítě spolků osob se zdravotním postižením.

Tabulka 3 Rozdělení spolků podpořených v r. 2019 podle typu zdravotního postižení

Typ postižení	Počet spolků
neurologické	8
tělesné	7
sluchové	4
vnitřní	3
mentální	2
duševní	2
zrakové	1
ostatní ¹²	10
celkem	37

⁸ tj. rozpočet výdajů upravený o všechna provedená rozpočtová opatření

⁹ Po vratkách v rámci finančního vypořádání se státním rozpočtem

¹⁰ Pokles v počtu podaných žádostí pro rok 2017 byl způsoben restrukturalizací dotačního programu, kdy organizace nově mohly podat pouze jednu žádost, která ale může obsahovat více podporovaných oblastí. V předchozích letech mohla jedna organizace předložit až 4 žádosti, každou specificky pro jednu oblast podpor

¹¹ Finanční prostředky byly navýšeny provedením rozpočtového opatření, a to přesunem z dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, kde již nemohly být využity.

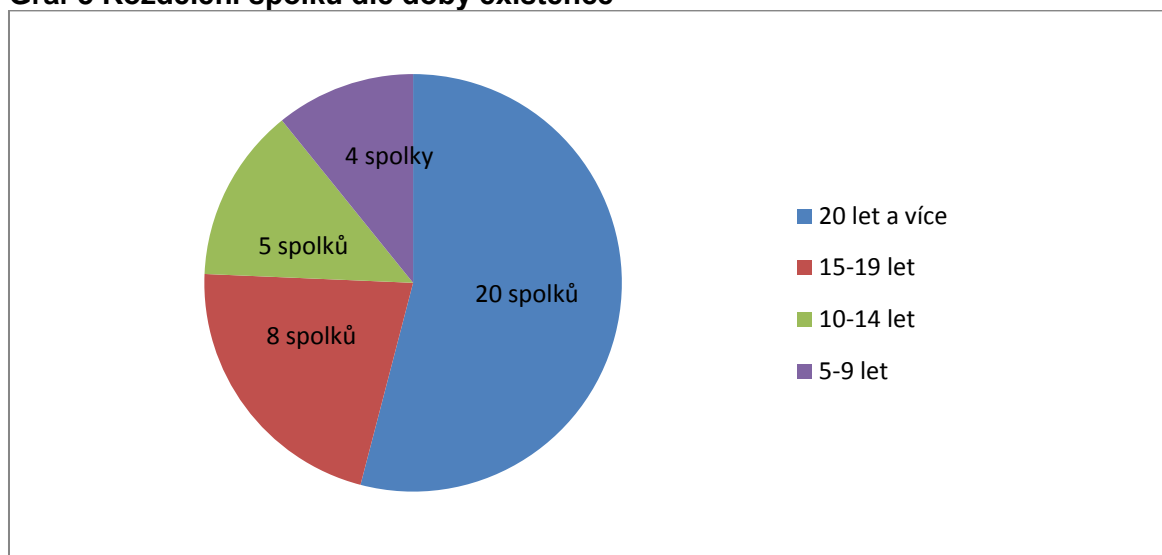
¹² Do kategorie ostatní spadají spolky, které se věnují lidem s jakýmkoli typem postižení a spolky osob se zdravotním postižením, které nelze zařadit do ostatních kategorií.

Tabulka 4 Frekvence typu zdrav. postižení (možnost více odpovědí na jednu osobu)¹³

Typ postižení	Počet osob
pohybové, tělesné	830.543
vnitřní orgány, kůže	467.975
zrakové	252.391
mentální, duševní, poruchy chování	172.291
sluchové	134.921
hlasové, řečové	66.887
celkem	1.925.000¹⁴

Většina podpořených spolků funguje již více než 20 let (viz graf níže). I z toho lze dovodit, že program napomáhá uchovávat dlouhodobě stabilní síť spolků osob se zdravotním postižením.

Graf 5 Rozdělení spolků dle doby existence

V jednotlivých tematických okruzích byla v roce 2019 podpora následující:¹⁵

Tematická oblast A (Mezinárodní spolupráce v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením) byla celkem řešena ve 24 projektech:

- 21 spolkům byly uhrazeny náklady na realizování aktivit propojujících spolky ZP s mezinárodními organizacemi formou účasti na konferencích, seminářích, workshopech atd.,
- 21 spolkům byly uhrazeny členské poplatky v mezinárodních organizacích.

¹³ Údaje jsou uvedeny dle Výběrového šetření zdravotně postižených osob, které provedl Český statistický úřad v roce 2018: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyberove-setreni-osob-se-zdravotnim-postizenim-2018>, Výběrové šetření osob se zdravotním postižením – 2018, kap. 2, tab. 2.8

¹⁴ Vzhledem k možnosti uvést více typů zdravotního postižení na jednoho respondenta tento počet neodpovídá celkovému počtu zdravotně postižených osob dle výsledků Výběrového šetření osob se zdravotním postižením – 2018, což je 1.152.000 osob ve věku 15 a více let.

¹⁵ Některé z podpořených projektů obsahují více tematických okruhů.

Tematická oblast B (Účast na tvorbě, realizaci a monitorování ucelených plánů vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením) byla celkem řešena v 18 projektech:

- 10 spolků se zabývalo monitorováním legislativy,
- 16 spolků monitorovalo plány a strategie pro osoby se zdravotním postižením,
- 2 spolky se zabývaly sebeobhájcovstvím.

Tematická oblast C (Vzdělávací a informační činnost v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením) byla řešena celkem ve 36 projektech:

- 36 spolků provozovalo webové portály,
- 28 spolků provozovalo sociální sítě,
- 21 spolků realizovalo poradenskou činnost,
- 29 spolků vydávalo různé informační materiály,
- 31 spolků pořádalo osvětové a vzdělávací akce.

Tematická oblast D (Organizačně administrativní servis v rámci svépomocných aktivit spolků zdravotně postižených) byla řešena celkem ve 36 projektech, všechny tyto spolky díky podpoře z dotačního programu buď čerpaly mzdové prostředky na pracovníky projektu, nebo z těchto prostředků hradily provozní náklady.

Počet realizovaných aktivit zařazených dle obsahu do tematických okruhů jednotlivých činností ukazuje, že páteří programu je zajištění udržitelnosti a funkčnosti sítě spolků osob se zdravotním postižením (oblast D) ve spojení se vzdělávací a informační činností (oblast C). Udržitelnost a funkčnost spolků osob se zdravotním postižením je přitom úzce spjata s budováním vzájemného partnerství mezi organizacemi osob se zdravotním postižením, státem a sociálními partnery.

Výstupy projektů jsou souhrnně uvedeny v tabulce 5 a dále přiblíženy vybranými příklady.

Tabulka 5 Výstupy programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků zdravotně postižených v roce 2019

Aktivita	Dílčí aktivity		Počet spolků	Počet projektů	Počet aktivit
Aktivita A	zahraniční cesty	účast na mezinárod. konferencích, seminářích, kongresech a workshopech atd.	21	24	19
		účast na valných hromadách, jednáních výborů a výročních členských schůzích, komisích atd.			18
		studijní cesty			5
	členské poplatky v mezinárodních organizacích		21		30 ¹⁶

¹⁶ Jedna organizace byla členem ve 4 mezinárodních org. a šest organizací bylo členem 2 mezinárodních org.

Aktivita B	monitorování legislativy		10	18	10
	monitorování plánů a strategií		16		16
	sebeobhájcovství		2		2
Aktivita C	webové portály		36	36	42 ¹⁷
	sociální sítě (Facebook)		28		28
	poradenská činnost		21		21
	informační materiály (neperiodické)	brožury	29		5
		knihy			2
		letáky			8
		videospoty			58
	periodika (vydaná čísla periodických publikací)	časopisy	31		57
		bulletiny			119
	vzdělávací akce	semináře	31		326
		webináře			8
		konference			10
		workshopy			24
specializované kurzy		17			
výstavy		23			
jiné spolkové akce			2943		
Aktivita D	počet zaměstnaných osob v projektech		36	36	111
	počet DPP/DPČ osob v projektech				181

Do oblasti **mezinárodní spolupráce** se zapojilo 24 spolků, celkem byly prostřednictvím programu Podpora spolků ZP uhrazeny náklady ve výši 1.099.480 Kč. Díky členství v mezinárodních organizacích získávají spolky aktuální informace týkající se všech osob se zdravotním postižením, jako je zejména proces implementace Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, tak informace související s konkrétním typem postižení. Z dotačního programu spolky obdržely příspěvky jak na členství v mezinárodních organizacích zabývajících se podporou osob s jednotlivými typy postižení, tak i v klíčových střeškových mezinárodních organizacích, jako je např. **EBU** (European Blind Union), **WBU** (World Blind Union) – jejichž členem je **SONS**, **Inclusion Europe**, **Inclusion International** – jejichž členem je **SPMP**, **WFD**, **EUD**, **IFHOH**, **EFHOH** – jejichž členem je **SNN** a **EPDA** – jejímž členem je Společnost Parkinson. Celkem bylo uhrazeno 30 členských příspěvků v mezinárodních organizacích ve výši 526.306 Kč a spolky tak mohly nadále udržet své členství v těchto organizacích.

¹⁷ Jedna organizace provozovala 6 webových portálů a jedna organizace provozovala 2 webové portály

Dále byly hrazeny náklady na zahraniční cesty (cestovné, ubytování, stravné) ve výši 454.227 Kč a konferenční poplatky ve výši 118.947 Kč. Členství v mezinárodní organizaci bylo pro většinu spolků spojeno s minimálně jednou zahraniční cestou. Spolek Informační centrum rodičů a přátel sluchově postižených uspořádal ve dnech 4.-5.10.2019 v Praze zasedání FEPEDA (Evropská federace rodičů dětí se sluchovým postižením).

Mezi hlavní výstupy mezinárodní spolupráce patřila především účast na různých akcích v zahraničí, podstatnou část tvořilo také sdílení informací z těchto akcí s odbornou i laickou veřejností v České republice, a to ve formě článků (vlastních nebo přeložených) uveřejněných v časopisech, bulletinech a v dalších spolky vydávaných materiálech, a dále prostřednictvím pořádaných seminářů, workshopů atd. K informační činnosti řada spolků stále častěji využívala i sociální sítě (např. Facebook).

Advokační činnosti byly spíše doplňkovými aktivitami navazujícími na páteční aktivity, jakými byly organizačně administrativní servis spolu s osvětou a vzděláváním. Byly realizovány výsečí organizací, které disponují potřebným zázemím a kvalifikovanými zaměstnanci. Jednalo se zejména o větší a střešové organizace, např. Národní radu, která v rámci projektu „Obhajoba zájmů a práv osob se zdravotním postižením v ČR“ díky podpoře Úřadu vlády ČR uplatnila připomínky k 18 legislativním návrhům a mimo připomínkování zákonů ve vnějším připomínkovém řízení bylo připomínkováno 10 návrhů legislativních norem v rámci vnitřního připomínkového řízení na MZ ČR.

Monitorováním naplňování závazků vyplývajících z mezinárodního práva, jakož i z českého právního řádu a snahou o zvýšení povědomí společnosti o životě se zdravotním postižením a zlepšením podmínek osob se zdravotním postižením se zabývala i řada dalších spolků (např. SONS, Česka asociace paraplegiků CZEPA, SNN, Česká asociace pro vzácná onemocnění a České ILCO).

Členové Spolku KOLUMBUS, jenž sdružuje uživatele psychiatrické péče, například dlouhodobě monitorují stav reformy psychiatrické péče. Zástupkyně tohoto spolku je od roku 2017 členkou v Pacientské radě na Ministerstvu zdravotnictví. Spolek se také účastnil komunitního plánování měst a obcí, kde hájil zájmy a potřebnost poskytovaných služeb komunitní péče.

SPMP, která se dlouhodobě věnuje monitoringu práv osob s mentálním postižením, se spolu s Jednotou pro deinstitucionalizaci (JDI) podílela na přípravě zprávy k článku 19 Úmluvy, dále spolu s JDI realizovala panelovou diskuzi (Ne)zapomenutelní dne 15. 10. 2019 v rámci konference Forum 2000. Společnost byla rovněž úspěšná ve spolupráci s MV při změně zákona o správě voleb tak, aby lidé s mentálním postižením s omezenou svéprávností mohli volit.

Nejméně byla zastoupena oblast **sebeobhájcovství**, explicitně ji uváděly pouze 2 spolky. Téma sebeobhájcovství bylo akcentováno především v činnosti SPMP, která prostřednictvím celé řady aktivit podporuje naplňování Úmluvy s důrazem na zájmy osob s mentálním postižením a podporu jejich pečujících. Informovala jednotlivé orgány a organizace, které jsou v této oblasti činné – vládu ČR, jednotlivá ministerstva a jejich úředníky, jednotlivé politiky i Národní radu o zkušenostech, požadavcích a potřebách osob s mentálním postižením a jejich rodin.

Všechny podpořené organizace vyvíjely alespoň jednu aktivitu z oblasti **Vzdělávací a informační činnost**. Celkové náklady na tuto oblast činily 1.700.864 Kč.

Poradenství se v rámci projektu věnovalo 20 organizací. Jedním z klíčových prostředků šíření informací byl provoz webových portálů. V rámci realizovaných projektů byl podpořen provoz 42 webových portálů, které poskytují informace o činnostech spolků a problematice zdravotního postižení v rovině právní, sociální a zdravotní, o možnostech léčby, rehabilitace, pomoci, prevenci a další informace důležité pro život osob se zdravotním postižením a jejich rodin. 28 spolků aktivně využívalo sociální síť Facebook.

Vydávání informačních materiálů se věnovalo 29 organizací. S podporou dotačního programu bylo vydáno 41 různých informačních materiálů, většinou se jednalo o brožury, letáky, příručky/knihy a metodické materiály, které se týkaly problematiky jednotlivých typů postižení. Spolky vydávaly také periodika, jakými byly bulletiny, zpravodaje nebo časopisy, kterými informují o své činnosti a aktivitách a přinášejí aktuální informace o vývoji v otázkách zdravotního postižení. V roce 2019 bylo vydáno 5 brožur v celkovém nákladu 15.500 ks. Dále byly vydány 2 knihy – *Jsem jedno ucho*, kterou vydal SNN, a *Zvládání rakoviny*, kterou vydal spolek Amelie, z. s. 6 spolků vydalo celkem 8 druhů letáků v celkovém nákladu 10.600 ks. Důležitou součástí šíření informací byly také časopisy, které vydávalo 13 organizací v počtu 57 čísel. S podporou dotačního programu bylo také natočeno celkem 58 informačních videospotů, převážná část z nich byla realizována pro sluchově postižené (realizátory byly spolky Informační centrum rodičů a přátel sluchově postižených a Czech Deaf Youth). Celkové náklady na informační tiskoviny dosáhly částky 1.139.072 Kč.

Mezi periodika zabývající se životem se zdravotním postižením obecně patřil např. *Časopis MOSTY* vydávaný Národní radou. Časopis vychází pětkrát ročně, je bezplatně distribuován osobám se zdravotním postižením nebo organizacím, které je sdružují. Takto bylo v r. 2019 distribuováno 3.300 ks papírových výtisků od každého vydání, v elektronické verzi byl na webových stránkách časopis dostupný i široké veřejnosti. Časopis přináší informace o změnách v legislativě v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením, o plánovaných akcích pro osoby se zdravotním postižením a obsahuje také výběr odpovědí na dotazy z poradny spolku. V roce 2019 se časopis věnoval aktuálním tématům, např. zprávě o plnění doporučení k Výboru OSN pro kontrolu plnění Úmluvy, poskytoval informace o změnách zákonů a předpisů týkajících se osob se zdravotním postižením, o bezbariérové přepravě vozidly Českých drah a dále také např. aktualitám z oblasti reformy psychiatrické péče.

Česká asociace pro vzácná onemocnění, z. s., vydává *Zpravodaj ČAVO*, který vychází 2krát ročně v nákladu 1.750 ks. V r. 2019 časopis u příležitosti Dne vzácných onemocnění přinesl 8 příběhů osob se vzácným onemocněním a v druhém čísle přinesl informace o novinkách v léčbě vzácných onemocnění u nás i v Evropě.

Dalším vydávaným periodikem byl časopis *PLUS 21* spolku Společnost rodičů a přátel dětí s Downovým syndromem, z. s., který se podrobně věnuje tématice Downova syndromu (dále jen „DS“). Časopis je důležitým informačním zdrojem o DS a přidružených tématech, a to nejen pro rodiče dětí s tímto postižením, ale také pro učitele, vychovatele, lékaře a další odborníky, kteří s lidmi s DS pracují. V r. 2019 *PLUS 21* vyšel celkem 3krát v nákladu 1.000 papírových výtisků každého čísla a byly v něm publikovány odborné články (původní nebo převzaté z domácího i zahraničního tisku), informativní články o činnosti organizace a podobně zaměřených organizací v České republice i v zahraničí, novinky v oblasti kompenzačních pomůcek, dále příspěvky rodičů či rodinných příslušníků týkající se diagnostiky tohoto postižení u dětí a příklady jejich integrace do většinové společnosti. Časopis také pravidelně publikuje příspěvky mladých autorů s DS.

Příkladem časopisů pro blíže vymezený okruh adresátů je např. *Paprsek ze tmy*, vydávaný KLUBEM PŘATEL ČERVENOBÍLÉ HOLE, z. s., *Zpravodaj Asociace muskulárních dystrofií* a *ARCUS*, časopis organizace ARCUS – onko centrum, z. s., které obsahují informace o připravovaných seminářích, rekondičně-vzdělávacích pobytech a dalších aktivitách pro členy spolků, novinkách týkajících se jednotlivých druhů postižení a dále obsahují další užitečné a praktické informace pro členy těchto spolků. Tyto časopisy jsou většinou zveřejňovány na webových stránkách spolků, dále jsou rozesílány členům spolku v elektronické nebo papírové podobě a část informací je také zveřejňována na Facebooku.

V roce 2019 celkem 31 organizací pořádalo osvětové a informační akce. Díky podpoře Úřadu vlády ČR bylo realizováno 326 seminářů a přednášek, 10 konferencí, 24 workshopů, 17 specializovaných kurzů a 2.943 jiných spolkových akcí. Přínos těchto akcí spočívá zejména v lepší informovanosti o současné legislativě a její aplikaci, o vztazích mezi většinovou společností a osobami se zdravotním postižením a jejich skupinami a v získávání poznatků o nových možnostech léčby a prevence u jednotlivých typů postižení.

K největším konferencím uspořádaným v roce 2019 patřily např.:

- *Zasedání FEPEDA*, které pořádalo Informační centrum rodičů a přátel sluchově postižených ve dnech 4.-5.10.2019 v Praze. FEPEDA je mezinárodní nestátní zastřešující organizace, která hájí práva této skupiny osob na evropské úrovni, výrazně se podílela např. na prosazení práv lidí se sluchovým postižením do tzv. Evropské směrnice o přístupnosti výrobků a služeb. Během zasedání konaného v Praze členové této organizace přednesli informace o aktivitách Federace, prezentovali mezinárodní setkání sluchově postižených dětí a jejich rodin, které se uskutečnilo v Německu, a konaly se také odborné přednášky.
- *14. Fórum celiaků*, které se konalo dne 18. 5. 2019 v Praze na Výstavišti v Letňanech, pořadatelem byla Společnost pro bezlepkovou dietu, z. s. V jeho rámci probíhala i série diskuzí na téma „Celiakie nejen zdravotní problém“, které byly zaměřeny na všechny aspekty života s celiakií. Účastníkům byl prezentován i mezinárodní projekt „Zaměřeno na celiakii“ a s velkým ohlasem se setkala přednáška „Celiakie od A do Z“. Fórum navštívilo celkem 1.387 návštěvníků.
- *17. Národní konference Unie ROSKA* se konala dne 16. 5. 2019 v Jihlavě, na místě se jí účastnilo 98 účastníků, další mohli konferenci sledovat prostřednictvím on-line přenosu na webu. V rámci konference proběhly 4 přednášky zaměřené zejména na novinky v léčbě RS, ale i na méně častá témata, jako je např. sociálně-zdravotní politika s ohledem na pacienty s RS.

Některé další uskutečněné přednášky a semináře:

- 27. 9. 2019 uspořádal SNN. přednášku „*Já, neslyšící žena*“, která byla určena pro sluchově postižené ženy. Přednáška a na ní navazující workshop si kladly za cíl odstranit informační deficit, který přináší sluchová vada, a přinesly ženám specifické informace o rolích žen ve společnosti a v rodině. Akce se zúčastnilo 50 žen.
- Společnost C-M-T uspořádala v červnu 2019 *odborný víkendový seminář k 20. výročí existence spolku*. Na tomto semináři se setkali pacienti s nemocí CMT, jejich rodinní příslušníci, lékaři a další. Semináře se zúčastnilo přes 100 osob.

Z dalších aktivit pro veřejnost, které se setkávají s velkým zájmem účastníků, je možné uvést např. umístění *informačních stánků* v rámci různých akcí pořádaných po celé ČR. Spolek

České ILCO, z. s., takto prezentoval svou činnost na Dnu zdraví v Praze 2 dne 1. 6. 2019, v Praze 5 dne 30. 5. 2019, na setkání v Meditační zahradě v Lipníku nad Bečvou dne 13. 6. 2019, Dnu sociálních služeb v Novém Jičíně dne 11. 9. 2019 a na osvětové akci v Mělníku dne 5. 5. 2019 - zde se akce účastnilo více než 1.000 lidí.

Klub nemocných cystickou fibrózou uspořádal v r. 2019 celkem 5 *putovních výstav* na téma Slané ženy (v Praze v paláci Lucerna a v Kasárnách Karlín, v Liberci, v Pardubicích a v Brně).

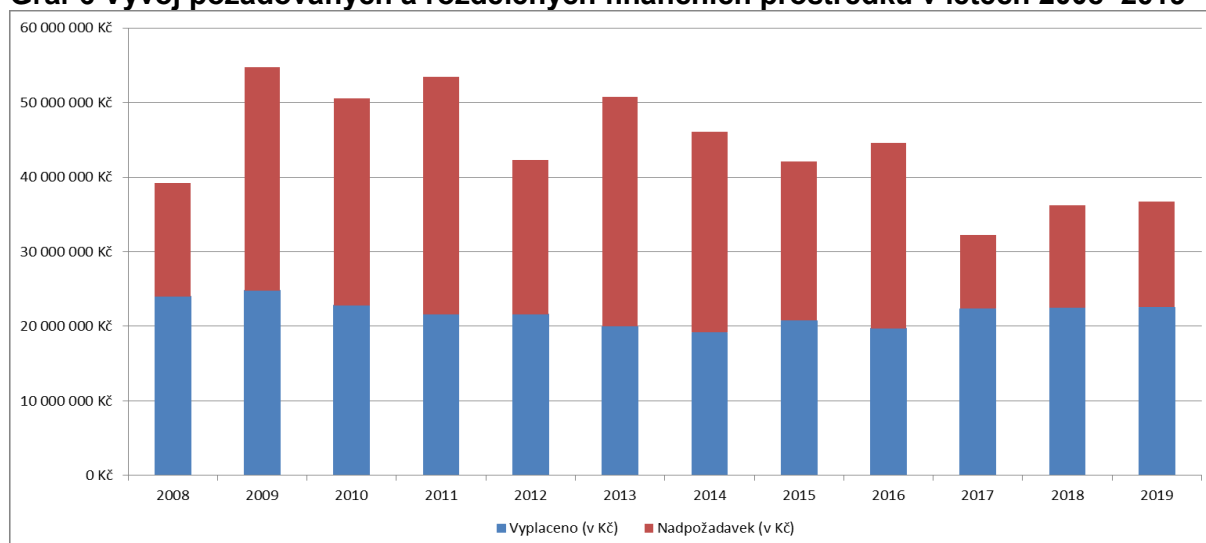
Jako úspěšné příklady specializovaných kurzů lze uvést počítačové kurzy, kurzy trénování paměti, kurzy odezírání, základy komunikace a nácvik osobní asistence, základy poskytování první pomoci nebo kurzy sociálních dovedností.

Tabulka 6 Počty organizací realizujících vybrané aktivity podle typu postižení

Aktivita	Počty organizací realizujících aktivitu podle typu postižení								
	vnitřní	neuro- logické	tělesné	sluchové	duševní	mentální	zrakové	jiné	celkem
Poradenská činnost	2	3	6	1	2	1	0	6	21
Webové portály	3	7	12	4	2	2	1	11	42
Sociální sítě	3	7	6	3	1	1	0	7	28
Brožury	0	1	1	0	1	0	0	2	5
Knihy	0	0	0	1	0	0	0	1	2
Letáky	2	1	1	0	0	0	0	4	8
Časopisy	0	12	13	9	0	3	0	20	57
Jiné tiskoviny	11	0	19	5	0	4	48	32	119
Video	0	0	4	54	0	0	0	0	58
Semináře	9	1	16	21	5	0	202	72	326
Webináře	0	4	0	0	0	4	0	0	8
Konference	1	1	1	3	0	0	0	4	10
Workshopy	0	0	0	10	0	0	0	14	24
Specializované kurzy	4	0	7	1	1	0	0	4	17
Výstavy	0	1	16	0	0	0	0	6	23
Jiné spolkové akce	481	17	142	80	0	13	2 153	57	2 943

V rámci celého dotačního programu je nejvíce podporovaným okruhem **organizačně administrativní servis**, na který bylo v roce 2019 vynaloženo 19.551.063 Kč. Největší část těchto nákladů tvořily celkové osobní náklady, které byly podpořeny částkou 16.143.318 Kč. Náklady spojené s nájemným včetně služeb a energií byly podpořeny částkou 1.744.306 Kč a ostatní náklady spojené např. s ostatními službami, cestovním tuzemským a nákupem materiálu a vybavením byly podpořeny částkou 1.663.439 Kč.

Graf 6 Vývoj požadovaných a rozdělených finančních prostředků v letech 2008–2019

Jak ukazuje výše uvedený graf 6, došlo k tomu, že se rozdíl mezi výší rozdělených a požadovaných prostředků snížil z 24.876 tis. Kč v roce 2016 na 9.874 tis. Kč v roce 2017. V roce 2018 byl rozdíl 13.673 tis. Kč a v roce 2019 byl 14.195 tis. Kč. Ke snížení tohoto rozdílu došlo především díky zavedení principu jedné žádosti pro všechny aktivity, ke kterému došlo v roce 2017, a dále též lepší komunikací se žadateli. Pro rychlejší administraci dotačních žádostí by bylo žádoucí, aby se tento rozdíl snižoval, zejména aby ze strany žadatelů docházelo k předkládání projektů s realisticky zpracovanými finančními požadavky. K tomu by měla vést především pravidelná školení žadatelů o dotaci a komunikace s nimi.

Při průběžném nastavování pravidel programu jsou využívány také poznatky, zkušenosti a doporučení členů Komise. Souhrnná informace o průběhu dotačního řízení a celkový přehled o poskytnutých finančních prostředcích na dotační program Podpora spolků ZP jsou součástí Zpráv o plnění opatření Národního plánu.

3. Shrnutí

Dotační program Podpora spolků ZP je zaměřen na podporu aktivit spolků osob se zdravotním postižením s celostátní působností, které přispívají k jejich zapojení do všech oblastí života společnosti a seznamují veřejnost s tématy týkajícími se zdravotního postižení. Program pomáhá realizovat i cíle a opatření Národního plánu a přispívá k implementaci Úmluvy, a to především v oblasti osvětové činnosti a participace osob se zdravotním postižením na správě veřejných záležitostí.

V roce 2019 bylo v rámci tohoto dotačního programu vyplaceno celkem 22.555.228 Kč na realizaci 37 projektů. Nejvíce podporovanou oblastí byl organizačně administrativní servis spolků osob se zdravotním postižením, přičemž rozdělení těchto spolků podle typu zdravotního postižení, kterému se věnují, odpovídá míře výskytu tohoto postižení ve společnosti. Tím je zajištěna udržitelná a funkční síť spolků pro různé typy postižení, jejichž účelem je nejen podpora osob se zdravotním postižením, ale také osvěta ve vztahu k celé společnosti. Druhou nejvíce podporovanou oblastí byla vzdělávací a informační činnost, která napomáhá k šíření důležitých a nových poznatků v oblasti léčby, rehabilitace, prevence či možností podpory jak směrem k osobám se zdravotním postižením, tak i širší společnosti. Byla realizována především provozem webových stránek spolků, vydáváním informačních materiálů a pořádáním seminářů a konferencí. V rámci mezinárodních aktivit

bylo podporováno především členství v mezinárodních organizacích, což přispívá k předávání aktuálních informací jak v oblasti léčby, prevence, tak i mezinárodní legislativy. Prostřednictvím podpořených aktivit monitorování legislativy a plánů a strategií pro osoby se zdravotním postižením došlo k uplatnění řady připomínek k legislativním i nelegislativním návrhům.

Tabulka 7 Přehled podpořených projektů v programu Podpora spolků zdravotně postižených v roce 2019

Číslo projektu	Žadatel	Název projektu	Přidělená dotace (v Kč)
ZP190004	Svaz postižených civilizačními chorobami v České republice, z. s.	Centrum služeb a komunitní centra SPCCH v ČR, z. s.	1.035.856
ZP190005	Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých České republiky, zapsaný spolek	Svépomoc a osvěta - cesta k porozumění a integraci 2019 III	2.974.900
ZP190006	Společnost rodičů a přátel dětí s Downovým syndromem, z.s.	"Down-Up 2019": Podpora problematiky DS v rámci Evropy a ČR	454.039
ZP190007	Společnost pro pomoc při Huntingtonově chorobě, z.s.	Pomoc osobám zatíženým Huntingtonovou chorobou	221.950
ZP190008	Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, z.s.	Práva a kvalitní život lidí s mentálním postižením 2019	1.449.000
ZP190009	PARENT PROJECT, z.s.	Zajištění organizačního a administrativního servisu	479.131
ZP190012	Klub bechtěreviků ČR z.s.	Podpora spolkové činnosti zdravotně postižených Bechtěreviků	341.400
ZP190013	Společnost pro mukopolysacharidosu, z. s.	Pomozme jim žít a zemřít doma	148.000
ZP190014	ARCUS - onko centrum, z.s.	Edukační patientský program ONKO	481.640
ZP190015	KLUB PŘÁTEL ČERVENOBÍLÉ HOLE z. s.	Nový obzor - Osvětová a klubová činnost, admin.servis	49.650
ZP190016	End Duchenne z.s.	Překlad komplexní odborné publikace zaměřené na DMD	120.000
ZP190020	Národní sdružení PKU a jiných DMP, z.s.	Podpora činností a aktivit NS PKU a jiných DMP, z.s.	23.700
ZP190021	Společnost Parkinson, z. s.	Celorepubliková činnost Společnosti Parkinson, z. s.	561.140
ZP190024	Spolek KOLUMBUS	S námi zpět do života	316.666
ZP190025	Společnost pro bezlepkovou dietu z.s.	Edukace a osvěta bezlepkové diety při celiakii	554.050
ZP190026	Česká asociace paraplegiků - CZEPA, z.s.	CZEPA pomáhá	390.334
ZP190027	Asociace poraden pro osoby se zdravotním postižením ČR z.s.	Vzdělávací a informační činnost Asociace poraden pro OZP	267.180

ZP190028	Informační centrum rodičů a přátel sluchově postižených, z.s.	Informační centrum o hluchotě a zahraniční aktivity FEPEDA	722.800
ZP190029	Pacienti IBD z.s.	Rozvoj spolupráce s EFCCA	63.178
ZP190030	Parkinson-Help z.s.	Podpora aktivit spolku pro nemocné Parkinsonovou chorobou	178.944
ZP190031	Společnost C-M-T, z.s.	Společnost C-M-T - Činnost 2019	93.205
ZP190032	Národní rada osob se zdravotním postižením České republiky, z.s.	Obhajoba zájmů a práv osob se zdravotním postižením v ČR	6.829.400
ZP190033	Asociace muskulárních dystrofií v ČR, z. s.	Informační činnost a členství v mezinárodních organizacích	158.000
ZP190037	Asociace polio	Organizačně administrativně zázemí pro Asociaci polio	142.752
ZP190040	Sdružení pro rehabilitaci osob po cévních mozkových příhodách z.s.	Informace o CMP	222.247
ZP190041	České ILCO, z.s.	Pomáháme stomikům 2019	163.797
ZP190045	Amelie, z.s.	Amelie - nositel psychosociální pomoci onkologicky nemocným	364.514
ZP190048	Unie ROSKA - česká MS společnost, z. s.	Národní konference a mezinárodní spolupráce	107.890
ZP190050	Czech Deaf Youth, z.s.	Zvýšení profesionality organizace Czech Deaf Youth, z.s.	14.700
ZP190051	Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR, z. s.	Vzdělávací a informační aktivity ARPZPD v ČR, z. s.	242.772
ZP190055	Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v České republice, z.s.	Podpora osob se sluchovým postižením v ČR	750.601
ZP190059	Česká asociace pro vzácná onemocnění z.s.	KOORDINACE AKTIVIT PODPORY VZÁCNÝCH ONEMOCNĚNÍ	192.500
ZP190061	Svaz tělesně postižených v České republice z. s.	Administrativní servis a PC kurzy STP v ČR z. s.	1.449.000
ZP190062	Spolek uživatelů kochleárního implantátu	Evropské sdílení zkušeností	43.633
ZP190065	Klub nemocných cystickou fibrózou, z.s.	Informační činnost o cystické fibróze	415.700
ZP190066	Pražská organizace vozíčkářů, z.s.	Podpora klientů s tělesným postižením	451.000
ZP190067	VIDA z. s.	Komu je rady, tomu je pomoci	232.036

B. Vyhodnocení dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti je realizován na základě usnesení vlády ze dne 14. června 2010 č. 461 ke Zprávě o stavu romských komunit v České republice za rok 2009. Vláda ČR tímto usnesením uložila vedoucímu Úřadu vlády ČR uvolňovat každoročně v rámci schváleného rozpočtu kapitoly 304 – Úřad vlády finanční prostředky krajům prostřednictvím dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti. Program je v souladu s naplňováním strategického cíle zaměřeného na oblast podpory integrace Romů na krajské a místní úrovni a boje proti sociálnímu vyloučení, který je uveden ve Strategii romské integrace do roku 2020.

Příjemcem dotace na zabezpečení jedné pracovní pozice krajského koordinátora pro romské záležitosti (dále jen „krajský koordinátor“) může být pouze **kraj**. Maximální výše neinvestiční dotace na plný pracovní úvazek při zaměstnání po celý kalendářní rok je 500.000 Kč. Poměrným způsobem se krátí dotace v případě sníženého pracovního úvazku nebo v případě kumulování funkce koordinátora pro romské záležitosti s dalšími činnostmi, které nemají přímý vztah k výkonu agendy romských záležitostí. K poměrnému krácení dotace rovněž dochází v případě, že krajský koordinátor bude zaměstnán méně než 12 měsíců.

Pozice krajských koordinátorů je zřizována krajskými úřady na základě ustanovení § 67 odst. 1 písm. f) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Podle ustanovení § 6 odst. 7 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, krajský úřad řídí a koordinuje ve svém správním obvodu plnění úkolů na úseku státní politiky napomáhající integraci příslušníků romské komunity do společnosti.

Cíle dotačního programu

Primární: zabezpečení pozice krajského koordinátora včetně jeho potřeb na úrovni kraje v návaznosti na ustanovení § 67 odst. 1 písm. f) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

Sekundární: zajištění stability institucionální sítě, jejímž prostřednictvím stát komunikuje a prosazuje centrální integrační politiku na úrovni kraje, a která významně přispívá ke koherentní a koordinované tvorbě a realizaci politik romské integrace na území České republiky.

Tabulka 8 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2011 – 2019

Rok	Rozpočet (v Kč)	Navrženo Komisí (v Kč)	Vyplaceno (v Kč)	Podpořené projekty
2011	5.165.000	5.065.700	5.065.700	12
2012	5.165.000	4.959.200	4.959.200	13
2013	5.165.000	5.150.000	5.066.600	13
2014	5.165.000	5.046.000	5.046.000	13

2015	5.165.000	5.131.520	4.935.020	13
2016	5.165.000	5.235.520	5.235.520	13
2017	5.200.000	5.311.071	5.255.863	13
2018	5.400.000	5.523.805	5.523.805	13
2019	5.400.000	5.435.900	5.252.566	13

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2019

Povinnost zřídit pozici koordinátora vyplývá ze zákona o krajích. Úřad vlády ČR jako poskytovatel dotace a orgán odpovědný za metodické vedení krajských koordinátorů nastavil systematické vyhodnocování vybraných ukazatelů na základě předložených závěrečných zpráv o realizaci projektu. Způsob vyhodnocování je postaven na komparaci primárních a sekundárních indikátorů, které příjemce dotace (kraj) uvedl v závěrečných zprávách o realizaci projektu v letech 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 a 2019. Zvolenou metodou lze monitorovat nejen efektivitu vynakládaných finančních prostředků a přínos současného nastavení dotačního programu, ale rovněž aktivizaci koordinátorů v řadě sledovaných oblastí a jejich odbornou způsobilost.

Předložené indikátory mohou být dle identifikované potřeby v průběhu dalšího období aktualizovány. Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny s ohledem na základní účel programu, jímž je zabezpečení pozice krajského koordinátora na krajském úřadu, definuje jako **primární indikátor** výši úvazku krajského koordinátora, jež je vyhrazena na výkon agendy romských záležitostí. Primárními indikátory můžeme dále označit počet měsíců v podpořeném roce, kdy byla obsazena pozice krajského koordinátora, a zařazení krajského koordinátora do struktury krajského úřadu.

Od roku 2019 mají příjemci dotace povinnost řídit se indikátory, jež jim poskytovatel stanovil v tzv. Přehledu výstupů projektu, který je přílohou rozhodnutí o poskytnutí dotace. Míru naplnění výstupů lze komparovat mezi jednotlivými příjemci a v budoucnu bude možné komparovat i míru naplňování těchto výstupů během jednotlivých let.

Primární indikátory:

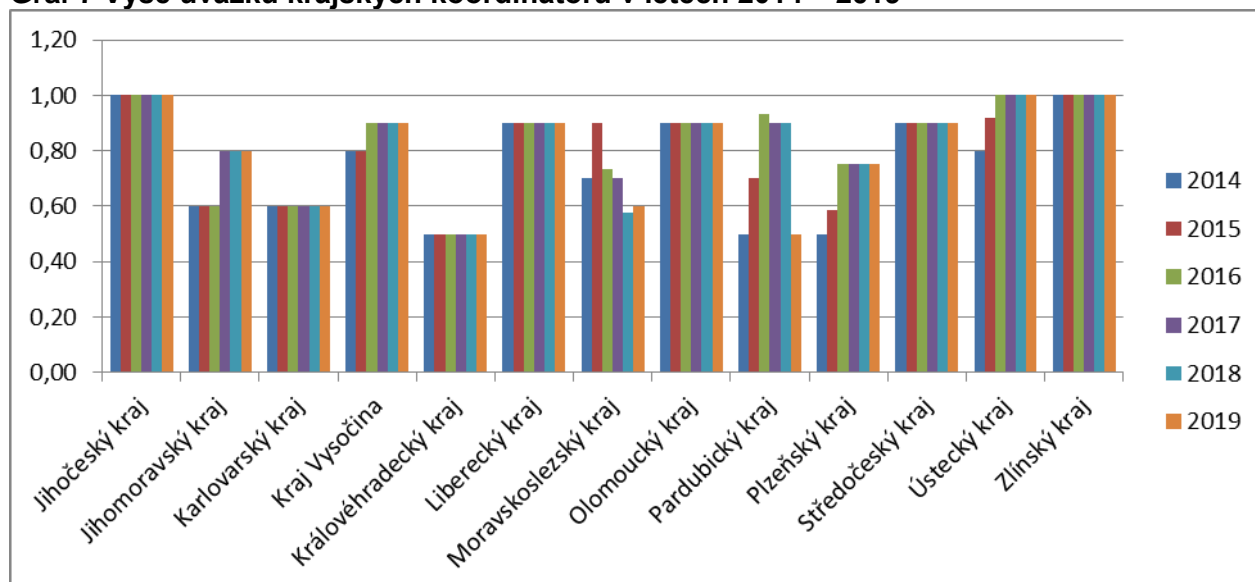
- Výše úvazku krajského koordinátora vyhrazeného na výkon agendy romských záležitostí;
- Počet měsíců v podpořeném roce, kdy byla obsazena pozice krajského koordinátora;
- Zařazení krajského koordinátora do struktury krajského úřadu.

Tabulka 9 Výše úvazku krajských koordinátorů v letech 2014 – 2019

Kraj	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Jihočeský kraj	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Jihomoravský kraj	0,60	0,60	0,60	0,80	0,80	0,80
Karlovarský kraj	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60
Kraj Vysočina	0,80	0,80	0,90	0,90	0,90	0,90
Královéhradecký kraj	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
Liberecký kraj	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90

Moravskoslezský kraj	0,70	0,90	I.-II. 0,90 III.-XII. 0,70	0,70	I.-VI. 0,6 VII.–VIII. 0,5 XII. 0,8	0,60
Olomoucký kraj	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90
Pardubický kraj	0,50	I.-VI. 0,50 VII.-XII. 0,90	I.-VIII. 0,90 IX.-XII. 1,00	0,90	0,90	0,50
Plzeňský kraj	0,50	I.-VIII. 0,50 IX.-XII. 0,75	0,75	0,75	0,75	0,75
Středočeský kraj	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90
Ústecký kraj	0,80	I.-V. 0,80 VI.-XII. 1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Zlínský kraj	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Průměrná výše úvazku	0,75	0,79	0,82	0,83	0,83	0,80

Graf 7 Výše úvazku krajských koordinátorů v letech 2014 – 2019

V roce 2019 zůstala výše úvazků ve většině krajů stejná, s výjimkou Pardubického kraje, který bohužel zaznamenal pokles, z úvazku 0,9 na 0,5 a Moravskoslezského kraje, který stabilizoval výši úvazku na hodnotě 0,6, zatímco během roku 2018 kolísala výše úvazku na hodnotách 0,6, 0,5 a 0,8 v různých měsících.

V roce 2019 pracoval krajský koordinátor na plný úvazek ve třech krajích (Jihočeský kraj, Ústecký kraj a Zlínský kraj). Nejnižší úvazky měli krajští koordinátoři v Královéhradeckém a Pardubickém kraji (0,5 úvazku). Zároveň, jak ukazuje tabulka 10, stejně jako v předchozích letech, i v roce 2019 byla pozice krajského koordinátora ve všech krajích obsazena po celý kalendářní rok, tzn. po dobu 12 měsíců.

Rok 2019, kvůli snížení úvazku v Pardubickém kraji, nenavázal na dlouhodobý trend zvyšování výše úvazků v průběhu sledovaných let. Poprvé v průběhu sledovaných let tedy došlo ke snížení průměrné výše úvazku na hodnotu 0,80, která víceméně odpovídá hodnotě z roku 2015 (0,79). Rekordní míry úvazku byly zaznamenány v letech 2017 a 2018 (0,83).

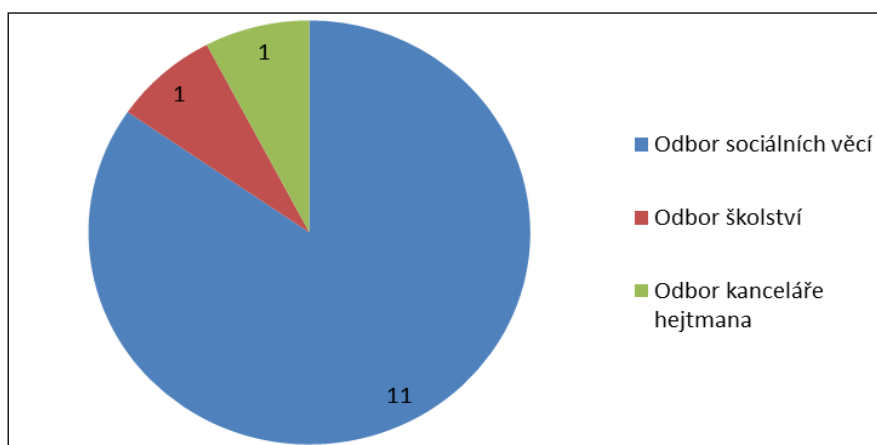
V roce 2020 by se však měl dlouhodobý rostoucí trend vrátit, neboť předem bylo avizováno navýšení úvazků v Královéhradeckém a Olomouckém kraji na plný úvazek.

Tabulka 10 Počet měsíců v letech 2014 – 2019, kdy byla obsazena pozice krajského koordinátora

Kraj	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Jihočeský kraj	12	12	12	12	12	12
Jihomoravský kraj	12	12	12	12	12	12
Karlovarský kraj	12	12	12	12	12	12
Kraj Vysočina	12	12	12	12	12	12
Královéhradecký kraj	12	12	12	12	12	12
Liberecký kraj	12	12	12	12	12	12
Moravskoslezský kraj	12	5	12	12	12	12
Olomoucký kraj	12	12	12	12	12	12
Pardubický kraj	11	12	12	12	12	12
Plzeňský kraj	12	10	12	12	12	12
Středočeský kraj	12	12	12	12	12	12
Ústecký kraj	12	12	12	12	12	12
Zlínský kraj	12	12	12	12	12	12

Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny v rámci metodického vedení krajských koordinátorů také dlouhodobě doporučuje zařazení krajského koordinátora do kmenové struktury krajského úřadu, kde bude zajištěno rovnocenné postavení krajského koordinátora ve vztahu k pracovníkům dalších odborů. Toto zařazení umožňuje bezproblémové uplatňování mezioborového a multidisciplinárního přístupu koordinátora při řešení romských záležitostí. Z uvedeného důvodu se jako ideální řešení nabízí zařazení krajského koordinátora do kanceláře hejtmána, kanceláře tajemníka krajského úřadu či kanceláře náměstka hejtmána pro sociální oblast. Toto doporučení bylo v roce 2019 však stále akceptováno pouze jedním krajem, a to krajem Zlínským. V roce 2019 nejvyšší počet krajů (11) zařazoval svého koordinátora do odboru sociálních věcí, jeden do odboru školství (Jihomoravský kraj) a jeden do kanceláře hejtmána (Zlínský kraj).

Graf 8 Pozice třinácti krajských koordinátorů ve struktuře krajského úřadu v roce 2019

Jako **sekundární indikátory** můžeme označit ty, u nichž nelze očekávat pravidelný nárůst z hlediska kvantifikovaného ukazatele, protože reagují na aktuální situaci a stav v oblasti integrace příslušníků romské komunity a specifickou nabídku (např. ve vztahu ke školení).

V roce 2019 přibyla povinnost řídit se předem stanovenými indikátory nastavenými poskytovatelem dotace v Přehledu výstupů projektu, jak už bylo řečeno výše. Všech 13 příjemců dotace tedy muselo v rámci realizace projektu naplnit výstupy projektu, které byly součástí rozhodnutí o poskytnutí dotace. Dotační program tak byl vyhodnocován dle míry naplnění těchto výstupů projektu. Předem stanovené výstupy byly nastaveny tak, aby se práce jednotlivých krajských koordinátorů co nejvíce standardizovala, aby se co nejvíce smazaly rozdíly v přístupu a práci jednotlivých krajských koordinátorů, bez ohledu na výši úvazku, a aby bylo také možné činnost koordinátorů lépe komparovat a vyhodnotit. Byla také zpřesněna metodika vykazování, včetně zacílení otázek. Srovnání s předchozími roky bude však obtížnější právě kvůli změně systému vykazování, konkrétně to budeme vždy uvádět u každého výstupu, kterého se změna bude týkat.

Krajští koordinátoři tak získali povinnost plnit určitý minimální počet indikátorů v různých oblastech, například 4 porady s romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga apod. Naplnit celkové výstupy projektu bez odvodu však bylo možné i třeba pouze se třemi pořádanými poradami, neboť odvod by byl kraji vypočítán až v případě, když by celková míra naplnění výstupů (průměr naplnění všech dílčích výstupů) byla nižší než 85 % včetně. Příjemci dotací v roce 2019 realizovali všechny stanovené výstupy v požadovaném rozsahu. Vlastní výstupy byly rozděleny do jednotlivých oblastí. Jednalo se o následující oblasti:

- *metodická, koordinační, poradenská a informační činnost*: 1. Uspořádání minimálně 4 porad s relevantními aktéry, např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí v kraji; 2. Poskytování poradenství a informací zejména romským poradcům, terénním (sociálním) pracovníkům, školám a dalším relevantním orgánům a institucím pro řešení romských záležitostí v kraji;
- *vzdělávací činnost*: 3. Uspořádání minimálně 2 vzdělávacích akcí pro relevantní partnery, např. romské poradce, terénní (sociální) pracovníky, asistenty pedagoga a další partnery při řešení romských záležitostí v kraji – např. školení, seminář, konferenci apod.;
- *monitoring*: 4. Monitoring integračních projektů kraje, obcí s rozšířenou působností (dále jen „ORP“) apod., včetně zapojení se do činnosti platform souvisejících s tématem romské integrace;
- *analytická činnost*: 5. Vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v kraji za uplynulý rok; 6. Spolupráce s Úřadem vlády ČR a dalšími ústředními orgány státní správy na vykonávání jejich další agendy, např. spolupráce na dotačních řízeních týkajících se integrace Romů apod.;
- *koncepční a iniciační činnost*: 7. Podílení se na vzniku koncepčních a strategických dokumentů kraje, ORP apod.;
- *kontrolní činnost*: 8. Spolupodílení se na kontrolách výkonu přenesené působnosti ORP v kraji.

Pro účely evaluace jsme zařadili do tabulky pod tímto odstavcem (a také do tabulek 11 a 12), jako sekundární indikátory pouze ty výstupy, které lze kvantifikovat. Z tohoto důvodu v tabulkách nejsou zařazeny výstupy v těchto oblastech: „Poskytování poradenství a informací zejména romským poradcům, terénním (sociálním) pracovníkům, školám a dalším relevantním orgánům a institucím pro řešení romských záležitostí v kraji“, „Vypracování Zprávy o stavu romské menšiny v kraji za uplynulý rok“ a „Spolupráce s ÚV ČR

a dalšími ústředními orgány státní správy na vykonávání jejich další agendy, např. spolupráce na dotačních řízeních týkajících se integrace Romů apod.“ V závěrečných zprávách krajských koordinátorů v těchto oblastech uváděli spíše kvalitativní popis aktivit, proto není možná komparace. V případě výstupu „Monitoring integračních projektů kraje, obcí s rozšířenou působností (ORP) apod., včetně zapojení se do činnosti platform souvisejících s tématem romské integrace“ byl zvolen jako sekundární indikátor „Počet platform souvisejících s tématem romské integrace, do jejichž činnosti je krajský koordinátor zapojen“, neboť se jedná o údaj, který lze jasně kvantifikovat a komparovat i s předchozími roky.

Sekundární indikátory:

- Počet porad s relevantními aktéry (např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí v kraji;
- Počet vzdělávacích akcí pro relevantní partnery (např. romské poradce, terénní (sociální) pracovníky, asistenty pedagoga a další partnery při řešení romských záležitostí v kraji) – např. školení, seminář, konferenci apod.;
- Počet platform souvisejících s tématem romské integrace, do jejichž činnosti je krajský koordinátor zapojen;
- Počet koncepčních a strategických dokumentů kraje, ORP apod., na jejichž vzniku se krajský koordinátor podílel;
- Počet krajským koordinátorem absolvovaných odborných kurzů, školení, seminářů, výcviků, atp., vedoucích k prohloubení jeho kvalifikace;
- Počet kontrol výkonu přenesené působnosti ORP v kraji.

Tabulka 11 Souhrnný přehled sekundárních indikátorů 2015 - 2019

Sekundární indikátory	Počet porad s relevantními aktéry (např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí) v kraji					Počet vzdělávacích akcí pro relevantní partnery (např. romské poradce, terénní (sociální) pracovníky, asistenty pedagoga a další partnery při řešení romských záležitostí v kraji) – např. školení, seminář, konferenci apod.					Počet platform souvisejících s tématem romské integrace, do jejichž činnosti je krajský koordinátor zapojen					Počet koncepčních a strategických dokumentů kraje, ORP, apod., na jejichž vzniku se krajský koordinátor podílel					Počet krajským koordinátorem absolvovaných odborných kurzů, školení, seminářů, výcviků, atp., vedoucích k prohloubení jeho kvalifikace				
	2015	2016	2017	2018	2019 ¹⁸	2015	2016	2017	2018	2019 ¹⁹	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Jihočeský kraj	4	3	9	4	3	3	1	0	2	1	4	4	4	2	2	1	1	1	2	1	4	2	3	6	6
Jihomoravský kraj	5	3	3	8	4	1	1	0	2	2	3	4	4	5	3	5	5	4	2	2	4	5	4	4	3
Karlovarský kraj	2	1	14	21	5	1	2	2	0	4	3	3	4	4	2	3	3	6	5	2	7	3	8	6	3
Kraj Vysočina	2	4	2	12	4	1	1	2	1	2	3	2	6	3	5	2	1	2	2	2	18	0	8	15	14
Královéhradecký kraj	7	6	3	3	9	2	1	2	0	2	4	4	4	5	2	0	1	1	4	4	3	1	4	1	6
Liberecký kraj	5	2	2	9	7	5	6	5	8	5	12	13	19	33	11	5	9	8	15	4	2	1	6	8	11
Moravskoslezský kraj	21	67	3	6	5	0	2	0	2	2	2	7	7	7	6	1	1	4	3	3	0	6	7	5	14
Olomoucký kraj	5	4	12	7	4	3	2	3	2	3	7	12	13	14	16	4	2	6	6	4	4	5	5	4	4
Pardubický kraj	3	5	6	3	4	6	3	3	2	3	4	3	4	4	3	2	1	1	2	2	6	4	7	5	6
Plzeňský kraj	0	1	2	2	4	0	1	1	1	2	1	2	3	3	5	2	2	2	2	2	1	1	5	5	8
Středočeský kraj	2	1	2	2	3	1	1	2	2	3	2	2	1	2	2	1	1	2	2	2	2	5	1	4	4
Ústecký kraj	2	1	2	3	4	3	2	1	2	2	5	6	6	10	5	1	2	1	5	3	3	4	5	4	6
Zlínský kraj	28	12	16	12	4	6	2	2	2	4	2	2	3	3	3	1	1	2	4	4	9	6	5	4	6
celkem	86	110	76	92	60	32	25	23	26	35	52	64	78	95	65	28	30	40	54	35	63	43	68	71	93

¹⁸ Minimální počet stanovený pro rok 2019 byly 4 porady.

¹⁹ Minimální počet stanovený pro rok 2019 byly 2 školení, semináře, konference, apod.

Tabulka 12 Počet kontrol výkonu přenesené působnosti ORP v kraji 2017 - 2019

Kraj	Počet ORP v kraji	Počet kontrol 2017	Podíl zkontrolovaných ORP v kraji v roce 2017	Počet kontrol 2018	Podíl zkontrolovaných ORP v kraji v roce 2018	Počet kontrol 2019	Podíl zkontrolovaných ORP v kraji v roce 2019
Jihočeský kraj	17	5	29 %	2	12 %	5	29 %
Jihomoravský kraj	21	4	19 %	0	0 %	7	33 %
Karlovarský kraj	7	2	29 %	3	43 %	2	29 %
Kraj Vysočina	15	7	47 %	4	27 %	2	13 %
Královéhradecký kraj	15	7	47 %	5	33 %	5	33 %
Liberecký kraj	10	3	30 %	3	30 %	4	40 %
Moravskoslezský kraj	22	7	32 %	7	32 %	7	32 %
Olomoucký kraj	13	7	54 %	3	23 %	5	38 %
Pardubický kraj	15	4	27 %	7	47 %	5	33 %
Plzeňský kraj	15	4	27 %	4	27 %	4	27 %
Středočeský kraj	26	8	31 %	8	31 %	8	31 %
Ústecký kraj	16	0	0 %	0	0 %	5	31 %
Zlínský kraj	13	0	0 %	1	8 %	2	15 %
Celkem	205	58	28 %	47	23 %	61	30 %

Počet porad s relevantními aktéry (např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí) v kraji

Krajští koordinátoři uspořádali v loňském roce přibližně 60 porad s výše jmenovanými aktéry.²⁰ Došlo tedy k poklesu oproti minulým letům, což bylo zapříčiněno zejména tím, že byla stanovena minimální povinná hodnota uspořádání 4 porad, čímž došlo k „zastropování“ tohoto indikátoru, neboť někteří krajští koordinátoři, kteří dříve pořádali více porad, jich letos uspořádali méně, okolo 4. Pozitivním faktem naopak je, že zatímco v minulosti někteří koordinátoři pořádali například pouze 2 porady za rok, letos už byl nejmenší počet 3 (Jihočeský kraj a Středočeský kraj). Zhruba polovina koordinátorů má pro účel pravidelných porad zřízenou pracovní platformu, kde dochází ke koordinaci aktivit a přenosu informací. Nejvyšší počet porad s relevantními aktéry uspořádali Královéhradecký kraj - 9 setkání a dále pak Kraj Vysočina – 7 setkání.

²⁰ U tohoto ukazatele je zapotřebí poukázat na již zmíněný odlišný metodický přístup, který krajští koordinátoři uplatňují při výkonu své funkce, a rovněž různé pojetí vyplňování závěrečné zprávy. Někteří do části „Uspořádání minimálně 4 porad s relevantními aktéry (např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí) v kraji“ zařadili jenom pravidelné porady pracovníků krajského úřadu, jiní zde uvedli také účast na platformách či seminářích.

Počet vzdělávacích akcí pro relevantní partnery (např. romské poradce, terénní (sociální) pracovníky, asistenty pedagoga a další partnery při řešení romských záležitostí v kraji) – např. školení, seminář, konferenci apod.

Krajští koordinátoři v závěrečné zprávě o realizaci projektu v roce 2019 uváděli přehled akcí, které byly hrazeny nejen z prostředků neinvestiční dotace, ale také činnosti hrazené z prostředků kraje nebo jiných subjektů.

Z tabulky 11 vyplývá, že krajští koordinátoři pořádali celkem 35 vzdělávacích akcí. Nejvíce akcí pořádal stejně jako vloni krajský koordinátor v kraji Libereckém, tj. celkem 5 akcí za rok 2019. Konkrétně se jednalo o následující semináře: seminář „Prevence kriminality v sociálně vyloučených lokalitách“, akreditovaný kurz pro pedagogické pracovníky „Spolupráce škol s rodinami sociálně znevýhodněných žáků a jejich podpora ve vzdělávání“, akreditovaný kurz pro romské poradce "Základní etické otázky a dilemata v sociální práci", akreditovaný kurz pro terénní pracovníky „Novela insolvenčního zákona“, a seminář "Práce s romskou rodinou".

Další v pořadí byly kraje Karlovarský a Zlínský, které uspořádaly každý 4 vzdělávací akce. Nejméně vzdělávacích akcí uspořádal Jihočeský kraj – pouze jednu vzdělávací akci. Ostatní kraje uspořádaly dvě nebo tři vzdělávací akce.

Počet platform souvisejících s tématem romské integrace, do jejichž činnosti je krajský koordinátor zapojen

V roce 2019 byli krajští koordinátoři součástí celkem 65 platform. Oproti roku 2018 došlo k poklesu, je ale třeba říci, že formulář vyplňování závěrečných zpráv se změnil, takže je možné, že v minulých letech si krajští koordinátoři mohli vykazovat i další platformy (typicky místní akční skupiny), které už letos neuváděli. Nejmarkantnější je pokles u Libereckého kraje, jehož krajský koordinátor byl v roce 2018 členem 33 platform, zatímco v roce 2019 uvedl pouze číslo 11, přesto se však jedná o druhé nejvyšší číslo. Do největšího počtu platform (celkem 16) byla v roce 2019 zapojena krajská koordinátorka z Olomouckého kraje.

Co se těchto platform obecně týká, jednalo se jak o pracovní a poradní orgány na centrální úrovni (např. Výbor pro spolupráci se samosprávami, Rada vlády pro záležitosti romské menšiny, Monitorovací výbor pro činnost Agentury pro sociální začleňování či různé dotační komise a výbory na ministerstvech (MK, MŠMT, MPSV), tak o pracovní skupiny na krajské úrovni (např. platformy pro školskou inkluzi kraje, pracovní skupiny prevence kriminality kraje, rady pro národnostní menšiny kraje, apod.) a místní úrovni (např. lokální partnerství v rámci spolupráce obce s Agenturou pro sociální začleňování).

Počet koncepčních a strategických dokumentů kraje, ORP apod., na jejichž vzniku se krajský koordinátor podílel

Dle závěrečných zpráv byli krajští koordinátoři v roce 2019 zapojeni do vzniku 35 různých koncepčních a strategických dokumentů, což je pokles oproti roku 2018. Tento pokles ale mohl být opět způsoben změnou formuláře a změnou vykazování účasti na tvorbě koncepčních a strategických dokumentů, nebo také obdobím, na které jsou koncepční a strategické dokumenty vytvářeny, tzn. nedocházelo v daném roce k jejich aktualizaci či vzniku nových dokumentů. Krajští koordinátoři byli obecně zapojeni zejména do přípravy střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb na území kraje (7 krajů), koncepce/strategie romské integrace v kraji (5 krajů), školské inkluzivní koncepce kraje (5 krajů) a koncepce/strategie prevence kriminality (4 kraje).

Dále se krajsí koordinátoři podíleli na přípravách dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy nebo bydlení kraje. V regionech, v nichž působí ASZ, jsou krajsí koordinátoři součástí tzv. lokálního partnerství, tedy platformy, jejímž cílem je řešit nepříznivou situaci v oblasti sociálního vyloučení osob. V rámci této platformy krajsí koordinátoři připomínají strategické plány sociálního začleňování zacílené na postižené lokality. Krajsí koordinátoři se nepodílejí pouze na zpracování a připomínkování strategických či koncepčních dokumentů, ale jsou v období platnosti těchto dokumentů rovněž důležitými aktéry v procesu monitoringu implementace jednotlivých opatření a politik sociálního začleňování.

Počet krajským koordinátorem absolvovaných odborných kurzů, školení, seminářů, výcviků atp. vedoucích k prohloubení jeho kvalifikace

Z tabulky 11 vyplývá, že se krajsí koordinátoři v roce 2019 zúčastnili 93 různých školení a kurzů, což je nárůst oproti roku 2018. Počet absolvovaných školení není cíleným indikátorem sledovaným v Přehledu vstupů projektu. Povinnost zajistit vzdělávání koordinátora vedoucí k prohlubování jeho kvalifikace vyplývá přímo z části II., bodu 7 rozhodnutí. Nejvíce školení a kurzů absolvovali krajsí koordinátoři z Kraje Vysočina a Moravskoslezského kraje, celkem 14. Vysoký počet školení, celkem 11, také absolvoval krajský koordinátor z Libereckého kraje. Na opačném konci pořadí se umístili krajsí koordinátoři z Jihomoravského a Karlovarského kraje, kteří se zúčastnili pouze 3 různých školení a kurzů.

Počet kontrol výkonu přenesené působnosti obcí s rozšířenou působností (ORP) v kraji

Od roku 2017 je dalším sledovaným indikátorem počet krajským koordinátorem uskutečněných kontrol obcí s rozšířenou působností (ORP) ve věci fungování romských poradců (RP) vzhledem k výkonu agendy integrace Romů do společnosti, a to na základě speciálně pro tyto účely vypracované metodiky. Kontroly jsou realizovány v souvislosti s prováděním zákona č. 273/2001 Sb. (§ 6 odst. 8), o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, kdy je obecnímu úřadu s rozšířenou působností uložena povinnost výkonu agendy integrace Romů do společnosti a napomáhání jejich práv. ORP často plní tuto povinnost zavedením tzv. „romského poradce“.

Funkce romského poradce byla původně zřízena v souladu s usnesením vlády ze dne 29. října 1997 č. 686 a to při původních okresních úřadech. K 1. 1. 2003, kdy nabyla platnosti reforma státní správy, byly zrušeny okresní úřady. Po zrušení okresních úřadů přešla agenda „romských poradců“ do gesce obcí s rozšířenou působností a to zákonem č. 320/2002 Sb., o změně zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů. Činnost tzv. „romského poradce“ byla následně obsahově ukotvena v odst. 8 § 6 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin (menšinový zákon), kdy byly ORP pověřeny koordinovat plnění úkolů napomáhajících výkonu práv příslušníků romské komunity a integraci příslušníků romské komunity do společnosti a to ve své spádové oblasti. Tato činnost je tedy výkonem přenesené působnosti v souladu s ustanovení § 13a zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů.

Zajištěním kontrolní činnosti nad ORP jsou pověřeny Krajské úřady (KÚ) – v rámci příslušné kontrolní skupiny KÚ provádí tuto kontrolu výkonu přenesené působnosti (v návaznosti na

plnění úkolů vyplývajících z ustanovení § 6 odst. 8 zákona č. 273/2001 Sb.) krajský koordinátor. K zabezpečení kontroly výkonu přenesené působnosti ve vztahu k dodržování ustanovení menšinového zákona připravil Úřad vlády ČR odbornou metodiku, která vešla v platnost v roce 2016. Proto je sekundární kritérium „počet kontrol výkonu přenesené působnosti ORP“ sledováno teprve třetím rokem.

Krajští koordinátoři vykonali v roce 2019 celkem 61 kontrol výkonu přenesené působnosti ORP, což v průměru představuje 30 % z celkového počtu ORP v České republice, a jedná se o značný nárůst oproti minulému roku. Tento nárůst byl zapříčiněn zejména tím, že kontroly už začaly probíhat ve všech krajích, zatímco v minulém roce kontroly neprobíhaly v Ústeckém a Jihomoravském kraji. Počet kontrol, které každý z koordinátorů vykonal, se liší zejména v závislosti na velikosti kraje a počtu ORP. Nejvíce kontrol, celkem 8, tedy vykonal krajský koordinátor ve Středočeském kraji, který je co do počtu ORP největší, nejméně oproti tomu, pouze 2 kontroly, vykonali krajští koordinátoři v Karlovarském kraji, na Vysočině a ve Zlínském kraji. Lepším údajem je proto procentuální poměr zkontrolovaných ORP v kraji, kdy nejúspěšnější byl krajský koordinátor v Libereckém kraji, který zkontroloval 40 % ORP v kraji, k čemuž mu stačily 4 kontroly (z 10 ORP v kraji). Nejméně výkonný byl naopak krajský koordinátor ve Zlínském kraji, který zkontroloval pouze 15 % ORP v kraji, když vykonal 2 kontroly (z 13 ORP v kraji).

3. Shrnutí

V rámci dotačního programu pro rok 2019 bylo zajištěno financování pozice krajského koordinátora včetně jeho potřeb na úrovni kraje. Celkem bylo podpořeno 13 krajů (mimo hl. města Prahy) v celkové výši podpory 5.252.566 Kč.

V případě Jihočeského, Ústeckého a Zlínského kraje byla poskytnuta dotace v maximální možné výši 500.000 Kč s ohledem na skutečnost, že uvedené kraje v roce 2019 zaměstnávaly koordinátora pro romské záležitosti na pracovní úvazek, tedy ve výši 1,00. Průměrný úvazek krajského koordinátora v roce 2019 činil 0,8. Nejvyšší úvazek 1,00 měli koordinátoři ve 3 krajích (Jihočeský kraj, Ústecký kraj a Zlínský kraj), nejnižší 0,5 oproti tomu v kraji Královéhradeckém a Pardubickém. 11 krajských koordinátorů bylo zařazeno do odborů sociálních věcí, jeden do odboru školství (Jihomoravský kraj) a jeden přímo do kanceláře hejtmána (Zlínský kraj).

V průběhu roku krajští koordinátoři uspořádali celkem 60 porad s relevantními aktéry (např. romskými poradci, terénními (sociálními) pracovníky, asistenty pedagoga a dalšími partnery při řešení romských záležitostí) v kraji, dále pořádali celkem 35 vzdělávacích akcí pro relevantní partnery (např. romské poradce, terénní (sociální) pracovníky, asistenty pedagoga a další partnery při řešení romských záležitostí v kraji) – např. školení, semináře, konference apod., byli zapojeni do činnosti celkem 65 platforem souvisejících s tématem romské integrace, podíleli se na vzniku 35 koncepčních a strategických dokumentů kraje, ORP apod., sami se účastnili celkem 93 odborných kurzů, školení, seminářů, výcviků apod. vedoucích k prohloubení jejich kvalifikace a realizovali celkem 61 kontrol výkonu přenesené působnosti ORP, což představuje 30 % zkontrolovaných ORP v republice.

Tabulka 13 Přehled podpořených projektů v programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti v roce 2019

Číslo projektu	Žadatel	Přidělená dotace (v Kč)
KK190003	Moravskoslezský kraj	415.000
KK190005	Jihomoravský kraj	400.000
KK190006	Středočeský kraj	450.000
KK190009	Pardubický kraj	266.666
KK190012	Liberecký kraj	450.000
KK190014	Olomoucký kraj	439.940
KK190015	Plzeňský kraj	356.000
KK190016	Karlovarský kraj	300.000
KK190017	Zlínský kraj	500.000
KK190018	Kraj Vysočina	449.960
KK190019	Jihočeský kraj	500.000
KK190020	Ústecký kraj	500.000
KK190021	Královéhradecký kraj	225.000

C. Vyhodnocení dotačního programu Podpora terénní práce

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Program Podpora terénní práce **podporuje obce v zaměstnávání terénního pracovníka pracujícího s romskou menšinou**. Terénní pracovník (dále jen „TP“) je zaměstnáván přímo obcí nebo příspěvkovou organizací obce. Prvním procedurálním cílem programu je rozšiřovat síť podpořených obcí, které usilují o integraci Romů a současně nemají vlastní personální kapacity, nebo jim finanční situace neumožňuje zajistit v obci terénní práci. Finanční a personálně-kapacitní problémy se zpravidla týkají malých obcí s nižším počtem obyvatel, proto jsou tyto obce v programu podporovány přednostně. Dále jsou při hodnocení projektů preferováni prvožadatelé nebo příjemci dotace z minulosti, kteří jsou v programu doposud pouze omezenou dobu. **Zároveň je přednostně vyhověno těm žádostem, které se geograficky překrývají se sociálně vyloučenými lokalitami.** Tomu je přizpůsoben celý mechanismus dotačního řízení, včetně evaluačních mechanismů jednotlivých projektů. Současně program přispívá k lepší spolupráci mezi státní správou a obcemi v dané oblasti a zároveň vytváří a posiluje strukturu veřejné správy pro řešení problematiky romské integrace. Program rovněž přispívá k zaměstnávání Romů na pozicích terénních pracovníků, kde mohou zúročit své vlastní zkušenosti z komunity, které příslušníci většinové společnosti často nemají. Dlouhodobým přínosem dotačního programu je i aktivizace občanů a obcí a předcházení potenciálních problémů.

Druhým procedurálním cílem je přímá práce s klientem v jeho přirozeném prostředí. Tento způsob práce umožňuje kontakt s lidmi, kteří z různých důvodů sami institucionální pomoc nevyhledávají, případně ji z počátku odmítají. Návštěvy v domácnostech uživatelů poskytují příležitost ke spolupráci s celou rodinou a širším společenstvím.

Projektové cíle dotačního programu Podpora terénní práce musí být v souladu se zásadami dlouhodobé Koncepce romské integrace do roku 2025; Strategií romské integrace do roku 2020 a strategickými a koncepčními dokumenty krajů a obcí, na jejichž území se projekt realizuje, které se vztahují k integraci, resp. sociálnímu začleňování Romů a obyvatel sociálně vyloučených lokalit.

Tabulka 14 Vývoj poskytovaných prostředků a počet podpořených obcí v 2008 - 2019

Rok	Rozpočet (v Kč)	Navrženo Komisí (v Kč)	Vyplaceno (v Kč)	Podpořené projekty
2008	10.000.000	10.000.000	9.700.000	46
2009	10.036.954	10.153.453	10.036.954	47
2010	9.903.000	9.899.522	9.899.522	49
2011	10.000.000	9.771.587	9.771.587	47
2012	10.000.000	9.999.088	9.972.088	40
2013	8.544.000	8.666.374	8.376.324	43
2014	8.000.000	8.017.000	7.966.625	40
2015	9.532.355	9.589.597	9.531.408	46
2016	9.922.552	9.650.303	9.196.122	41
2017	11.900.000	11.539.288	10.946.416	37
2018	11.900.000	11.726.846	11.399.832	36
2019	11.900.000	11.837.341	11.762.188	35

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2019

Hlavním účelem dotačního programu Podpora terénní práce je zajištění pracovního místa terénního pracovníka v obci. Při vyhodnocení dotačního programu je tedy klíčové sledovat vývoj dat ohledně jednotlivých terénních pracovníků. Za účelem posouzení účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti byla sledována níže uvedená kritéria, která ukazují stabilizaci a kvalitu poskytované terénní práce.

1. Počet let trvání programu bez přerušení
2. Personální kapacita terénní práce
3. Personální charakteristiky terénních pracovníků
4. Geografické rozložení terénní práce ve vztahu k sociálně vyloučeným lokalitám
5. Naplňování indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu

Příjemce dotace má od roku 2019 povinnost naplnit předem daný počet intervencí na základě tzv. Přehledu výstupů projektu, který je přílohou č. 2 Rozhodnutí o poskytnutí dotace. Počty intervencí si příjemci dotací sami stanovili v žádosti a jsou pro ně závazné. Dosud terénní pracovníci vykazovali jednotlivé počty klientů coby osob, nově, mj. z důvodů ochrany osobních údajů, vykazují počty intervencí v jednotlivých oblastech. Jedná se o oblasti vzdělání, zaměstnání, zdraví, bydlení, chudoby, diskriminace. Každý příjemce dotace si musel povinně zvolit alespoň jednu z těchto oblastí, ve které TP vykonával intervence. Dále také TP poskytují informace v oblasti podpory aktivního občanství a fakultativně se věnují práci s komunitou, podrobnosti viz „Naplňování indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu“, strana 50.

Komparace s minulými roky tedy nebude možná. Zatímco v minulých letech TP vykazoval činnost s jednou konkrétní osobou tak, že ji uvedl jako jednu osobu či jeden kontakt, tak v roce 2019 vykonal s touto osobou např. 7 intervencí a uvedl 7 intervencí. Tyto údaje jsou tedy neporovnatelné. Komparace tedy bude možná až v následujících letech.

V roce 2019 bylo podáno celkem 37 žádostí s celkovým finančním požadavkem 11.924.337 Kč. Po jednání Komise pro hodnocení projektů v rámci dotačního programu Podpora terénní práce bylo doporučeno k podpoře 35 žádostí v celkové výši 11.837.341 Kč. V rámci úpravy žádosti došlo u tří žadatelů ke snížení dotace nad požadavek Komise v celkové výši 75.153 Kč. Finanční prostředky tak byly poskytnuty celkem 35 žadatelům v celkové výši 11.762.188 Kč.

Tabulka 15 Obce zapojené do programu Podpora terénní práce v roce 2019

Obec	Počet pracovních míst TP	Kumulativní výše zřízených úvazků	Kumulativní výše realizovaných úvazků	Rok prvního zařazení do programu	Počet let trvání bez přerušení
Bílina	1	1,00	0,75	2001	3
Bor	1	1,00	0,75	2019	1
Bruntál	1	0,50	0,50	2001	19
Česká Lípa	1	1,00	1,00	2001	19
Český Krumlov	2	2,00	1,25	2011	9
Dubí	1	1,00	1,00	2014	6
Hranice	1	1,00	0,70	2005	15
Havířov	1	1,00	1,00	2009	1

Obec	Počet pracovních míst TP	Kumulativní výše zřízených úvazků	Kumulativní výše realizovaných úvazků	Rok prvního zařazení do programu	Počet let trvání bez přerušení
Cheb	2	1,75	1,75	2004	7
Chomutov	4	4,00	3,92	2010	8
Karviná	4	2,00	2,00	2003	17
Kobylá nad Vidnavkou	1	0,50	0,50	2010	3
Krásná Lípa	1	1,00	1,00	2008	12
Mikulovice	1	1,00	1,00	2014	6
Milevsko	1	0,75	0,75	2005	15
Moravská Ostrava a Přívoz	1	1,00	1,00	2011	9
Moravská Třebová	2	1,25	1,04	2003	17
Nové Město pod Smrkem	1	1,00	1,00	2015	6
Nový Bor	1	1,00	1,00	2014	6
Opava	1	1,00	1,00	2007	2
Písek	1	1,00	1,00	2014	6
Praha 14	2	2,00	2,00	2004	10
Roudnice nad Labem	1	0,90	0,90	2004	10
Rumburk	2	2,00	2,00	2009	11
Sokolov	1	1,00	1,00	2007	10
Svitavy	1	1,00	1,00	2012	6
Šluknov	1	1,00	0,92	2009	11
Štětí	1	1,00	1,00	2013	5
Tábor	1	0,80	0,80	2005	2
Velká Bystřice	1	0,75	0,75	2011	9
Velké Hamry	1	1,00	1,00	2014	6
Větrní	1	1,00	1,00	2013	7
Vrbátky	1	0,70	0,70	2011	9
Vysoké Mýto	1	1,00	1,00	2015	5
Žďár nad Sázavou	3	1,15	0,79	2011	9
Celkem 35 příjemců	48	41,05	38,76		

Tabulka 16 Úvazky jednotlivých terénních pracovníků v roce 2019

Obec	Výše úvazků jednotlivých TP	Počet měsíců realizace TP
Bílina	1,00	9
Bor	1,00	9
Bruntál	0,50	12
Česká Lípa	1,00	12

Obec	Výše úvazků jednotlivých TP	Počet měsíců realizace TP
Český Krumlov	1,00	7
	1,00	8
Dubí	1,00	12
Havířov	1,00	12
Hranice	0,70	12
Cheb	0,75	12
	1,00	12
Chomutov	1,00	12
	1,00	12
	1,00	4
	1,00	7
	1,00	12
Karviná	0,50	12
	0,50	12
	0,50	12
	0,50	12
Kobylá nad Vidnavkou	0,50	12
Krásná Lípa	1,00	12
Mikulovice	1,00	12
Milevsko	0,75	12
Moravská Ostrava a Přívoz	1,00	12
Moravská Třebová	0,50	7
	0,75	12
Nové Město pod Smrkem	1,00	12
Nový Bor	1,00	6
	1,00	6
Opava	1,00	12
Písek	1,00	12
Praha 14	1,00	12
	1,00	12
Roudnice nad Labem	0,90	12
Rumburk	1,00	12
	1,00	5
	1,00	7
Sokolov	1,00	12
Svitavy	1,00	12
Šluknov	0,50	12
	0,50	10
Štětí	1,00	12

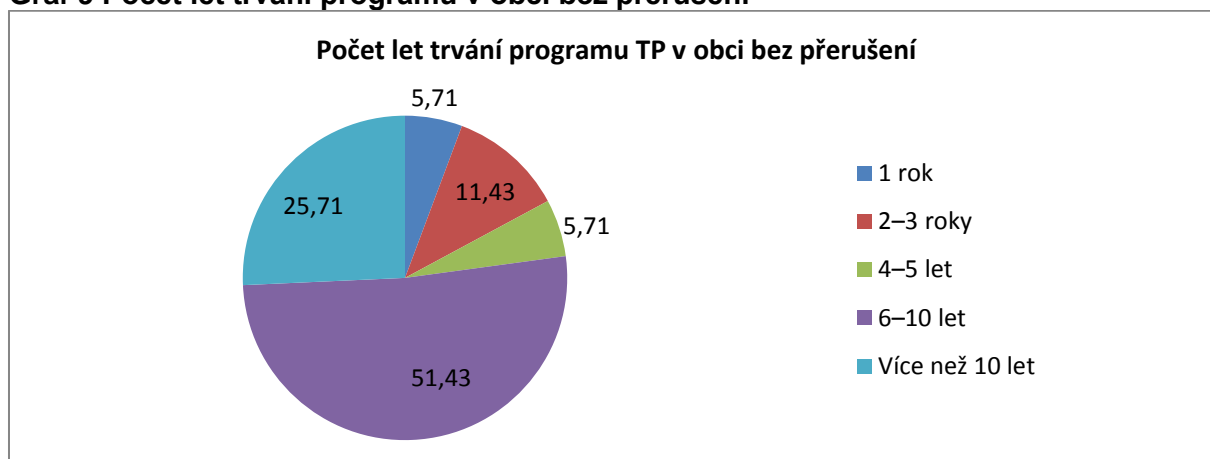
Obec	Výše úvazků jednotlivých TP	Počet měsíců realizace TP
Tábor	0,80	12
Velká Bystřice	0,75	12
Velké Hamry	1,00	12
Větrní	1,00	12
Vrbátky	0,70	12
Vysoké Mýto	1,00	8
	1,00	4
Žďár nad Sázavou	0,29	12
	0,25	10
	0,29	12

Počet let trvání programu bez přerušení

Toto kritérium slouží k posouzení stabilizace a „institucionalizace“ dotačního programu v rámci obce. Z tabulek 15 a 17 je zřejmé, že obce do programu vstupovaly průběžně a ve sledovaném roce 2019 do něj nově vstoupila dvě města (Bor a Havířov). Zatímco Bor vstoupil v roce 2019 do dotačního programu poprvé, tak Havířov už v minulosti příjemcem dotace byl. Naopak 9 obcí je do programu zapojeno už více než 10 let. Nejdéle jsou zapojena města Bruntál a Česká Lípa, a to celých 19 let bez přestávky. Z tabulky 17 dále vyplývá, že nejvyšší je počet obcí, které v programu participují středně dlouhou dobu (6–10 let), celkem 18 obcí. Průměrný počet let trvání programu v obci je pak 8,49 let, což je nárůst oproti minulému roku, kdy byl průměrný počet let 7,47. Tento nárůst koresponduje s tím, že naprostá většina příjemců z roku 2018 (33 příjemců) pokračovala i v roce 2019.

Tabulka 17 Počet let trvání programu v obci bez přerušení

Počet let v programu	Počet obcí	Podíl (%)
1 rok	2	5,71
2 – 3 roky	4	11,43
4 – 5 let	2	5,71
6 – 10 let	18	51,43
Více než 10 let	9	25,71
Průměrný počet let v programu: 8,49		

Graf 9 Počet let trvání programu v obci bez přerušení**Personální kapacita terénní práce****Tabulka 18 Výše průměrného úvazku terénní práce v rámci programu v obci**

Kategorie průměrného úvazku	Počet obcí	Podíl (%)
Méně než 1,00	11	31,43
1,00	24	68,57
Celkem	35	100,00

Pouze 11 obcí, 31,43%, zřídilo v roce 2019 v rámci programu úvazek TP menší než 1,00. U většiny příjemců dotace (24 obcí, 68,57 %) byla zřízená místa TP spojena s plným úvazkem, tedy průměrným úvazkem 1,0 (viz tabulka 18 a tabulka 15, třetí sloupec). Preference plných úvazků před částečnými ze strany obce hodnotíme jako pozitivní trend, který jsme zaznamenali již v minulých letech. Stabilita pracovního poměru je nutnou podmínkou ke kvalitnějšímu výkonu práce.

V celkem osmi městech byl zřízený úvazek kumulativně vyšší než 1,0 (vykonávaný tedy více osobami). Konkrétně se jednalo o města: Cheb, Chomutov, Karviná, Moravská Třebová, Praha 14, Rumburk, Šluknov a Žďár nad Sázavou. To může souviset s velikostí města či obce (většinou se jedná o největší z podpořených obcí a měst na počet obyvatel), souvislost může být také s celkovým počtem romských obyvatel, nebo počtem sociálně vyloučených lokalit.

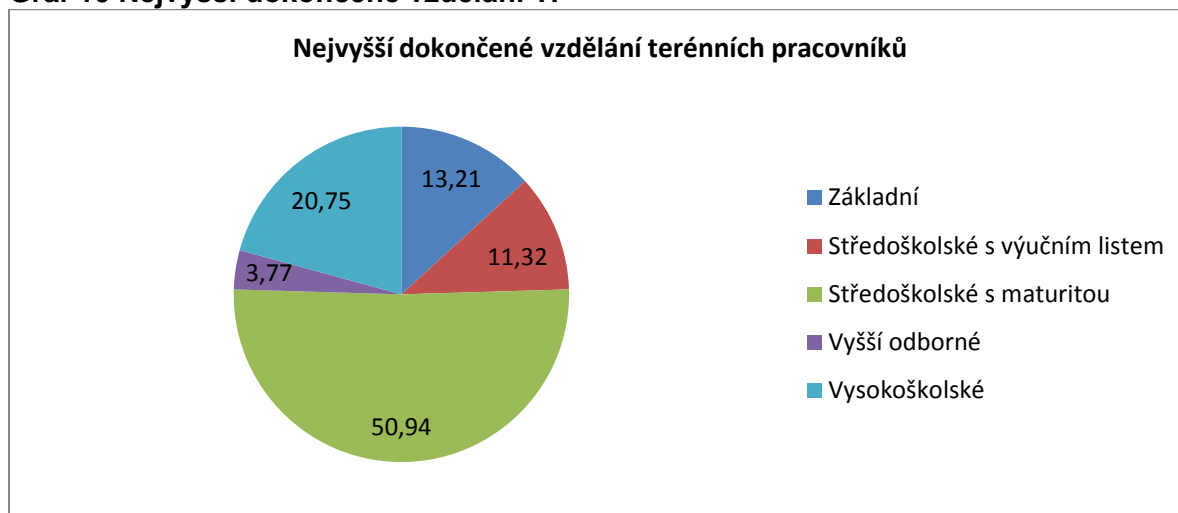
Personální charakteristiky terénních pracovníků**Tabulka 19 Nejvyšší dokončené vzdělání TP**

Vzdělání terénních pracovníků	Počet osob	Podíl (%)
Základní	7	13,21
Středoškolské s výučním listem	6	11,32
Středoškolské s maturitou	27	50,94
Vyšší odborné	2	3,77
Vysokoškolské	11	20,75
Celkem	53	100,00

Oproti roku 2018 se zvýšil podíl TP ve vzdělanostních kategoriích „základní“ (z 10,2 % na 13,21 %), „středoškolské s maturitou“ (ze 40,82 % na 50,94 %) a „vysokoškolské“ (z 18,37 %

na 20,75 %). Podíl naopak poklesl v kategoriích „středoškolské s výučním listem“ (z 20,41 % na 11,32 %) a „vyšší odborné“ (z 10,20 % na 3,77 %). Nadále tedy zůstává dominantním nejvyšším vzděláním „středoškolské s maturitou“. V letošním roce se ale obrátil trend, sledovaný v minulých letech, tedy úbytek vysokoškolsky vzdělaných TP, neboť vysokoškolsky vzdělaných TP přibýlo. Na druhou stranu se potvrdil i trend přibývání TP se základním vzděláním. Tyto změny mohou souviset se změnami podmínek dotačního řízení, kdy TP musí splňovat kvalifikační kritéria sociálního pracovníka nebo pracovníka v sociálních službách, tzn. mít absolvovaný akreditovaný kurz (viz dále).

Graf 10 Nejvyšší dokončené vzdělání TP

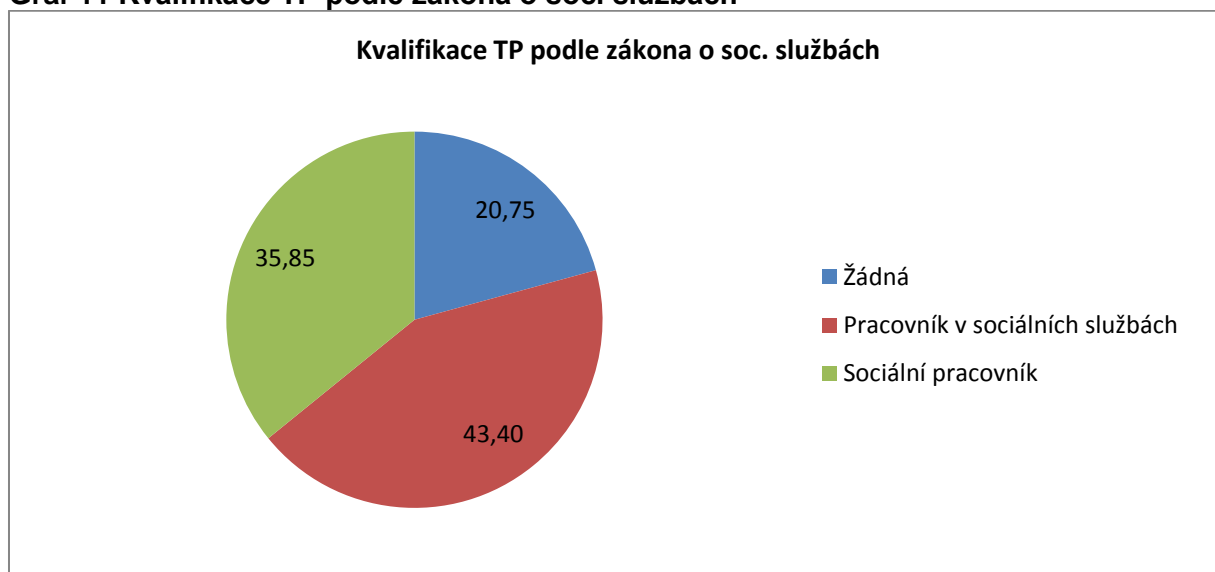
Tabulka 20 Kvalifikace TP podle zákona o soc. službách

Kvalifikace TP podle zákona o soc. službách	Počet osob	Podíl (%)
Žádná	11	20,75
Pracovník v sociálních službách	23	43,40
Sociální pracovník	19	35,85
Celkem	53	100,00

V roce 2019 se začala nově sledovat dosažená kvalifikace terénních pracovníků podle zákona č.108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů. Nejvyšší počet TP, celkem 23, mělo kvalifikaci pracovníka v sociálních službách, 19 TP mělo kvalifikaci sociálního pracovníka a 11 osob nemělo žádnou kvalifikaci. Jelikož ale podmínkou rozhodnutí o poskytnutí dotace Část II. č. 9 je, že „Příjemce dotace je povinen zajistit, aby terénní pracovník bez odborné kvalifikace²¹ absolvoval akreditovaný kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách dle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů“, neměli by se teoreticky vyskytovat TP bez této požadované kvalifikace. Důvodem může být, že TP je na pozici zatím krátkou dobu a ještě nestihl kurz absolvovat. Obce, které uvedly, že jejich TP nemá náležitou kvalifikaci, budou nicméně vyzvány, ať tuto skutečnost vysvětlí při standardní nebo mimořádné veřejnosprávní kontrole, jinak bude těmto příjemcům hrozit odvod dotace.

²¹ Tj. terénní pracovník, který nemá odbornou způsobilost dle § 110 odst. 4 nebo § 116 odst. 5 zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Graf 11 Kvalifikace TP podle zákona o soc. službách

Tabulka 21 Struktura TP z hlediska pohlaví

Pohlaví terénního pracovníka	Počet osob	Podíl (%)
Žena	43	81,13
Muž	10	18,87
Celkem	53	100,00

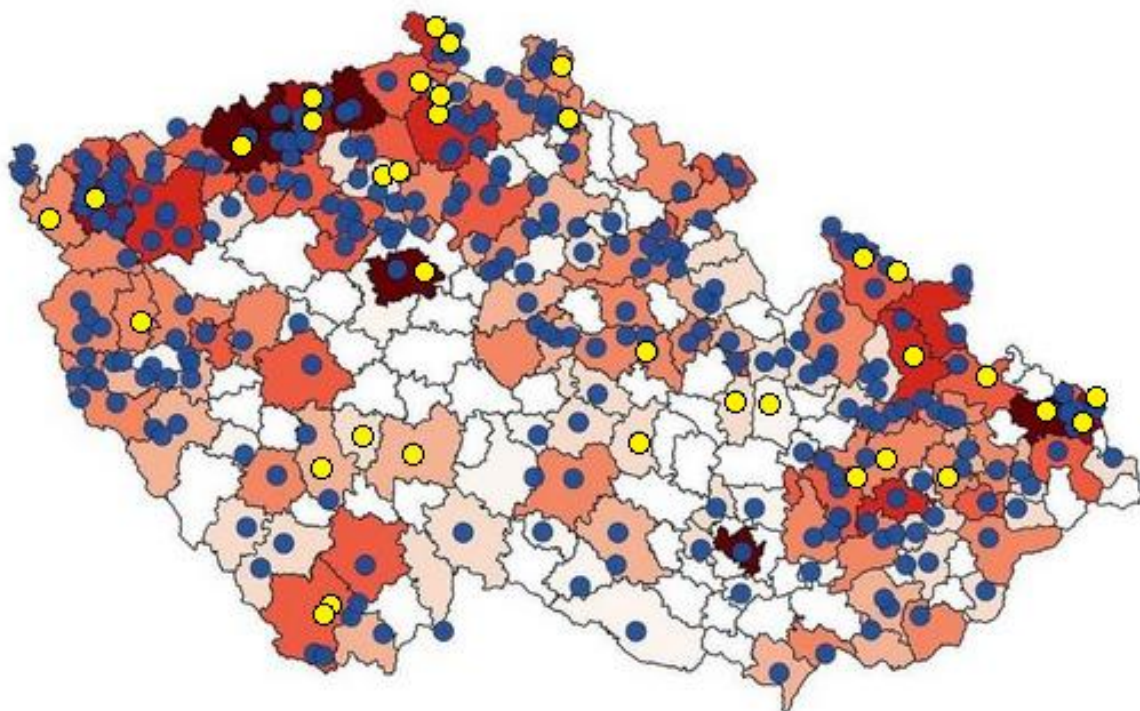
Z hlediska pohlaví představovaly většinu terénních pracovníků ženy (81,13 %), muži tvořili pouze 18,87 % ze všech terénních pracovníků. Tento výsledek tak odpovídá celospolečenskému trendu v zaměstnanosti v sociální oblasti. V oblasti sociální práce a sociálních služeb obecně převažují ženy. Dle výzkumu ČSU *Zaostřeno na ženy a muže – 2017*²² pracovalo ve zdravotní a sociální péči 79,2 % žen.

Geografické rozložení terénní práce ve vztahu k sociálně vyloučeným lokalitám

Na obrázku 1 je zobrazeno geografické rozložení obcí a měst podpořených v dotačním programu Podpora terénní práce v roce 2019 (žlutě) a zároveň míra sociálního vyloučení na základě Analýzy sociálně vyloučených lokalit, která byla realizována v roce 2015 (čím tmavší odstín červené, tím vyšší počet SVL, modře pak další obce, na jejichž území se nachází SVL). Z obrázku je tak patrné, že poskytnutá podpora ve většině lokalit pokrývá místa s nejvyšším počtem osob sociálně vyloučených či osob sociálním vyloučením ohrožených.

²² Viz <https://www.czso.cz/documents/10180/45709978/300002174407.pdf/d9a7bbc6-705d-478f-9d36-e3ce94e7f7d2?version=1.1>

Obrázek 1 Geografické rozložení obcí a měst, podpořených v dotačním programu Podpora terénní práce v roce 2019 a analýza sociálně vyloučených lokalit z roku 2015

Naplnování indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu

Tabulka 22 Naplnování indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu

Obec	Počet úvazků TP	počet intervencí v oblasti vzdělání	počet intervencí v oblasti zaměstnání	počet intervencí v oblasti zdraví	počet intervencí v oblasti bydlení	počet intervencí v oblasti chudoby	počet intervencí v oblasti diskriminace	počet poskytnutých informací o možnosti účasti a zapojení se do aktivit VPS ²³	počet poskytnutých informací o možnosti účasti na veřejných záležitostech	Počet akcí s komunitou, které TP organizoval
Bílina	1	76	124	144	100	212	-	-	14	-
Bor	1	339	74	78	214	60	-	1	-	-
Bruntál	1	17	14	1	11	20	-	-	-	3
Česká Lípa	1	377	106	16	315	311	-	9	9	2
Český Krumlov	2	935	357	53	344	326	1	5	7	4
Dubí	1	223	15	10	17	7	3	31	-	1
Hranice	1	43	29	5	9	13	-	-	-	1
Havířov	1	121	47	51	109	42		7	69	2
Cheb	2	531	191	313	309	233	6	162	74	-
Chomutov	4	199	284	303	471	454	-	136	303	3
Karviná	4	580	1 216	552	1 328	974	66	850	-	5
Kobylá nad Vidnavkou	1	103	45	41	74	30	-	69	45	10
Krásná Lípa	1	16	140	89	241	262	8	2	3	-
Mikulovice	1	353	160	53	181	185	-	46	41	3
Milevsko	1	1 100	509	493	552	1 159	76	39	151	2
Moravská Ostrava a Přívoz	1	40	164	176	782	204	60	7	8	1
Moravská Třebová	2	70	164	97	103	131	7	8	-	1

²³ VPS, tzn. veřejně prospěšné společnosti (organizace)

Obec	Počet úvazků TP	počet intervencí v oblasti vzdělání	počet intervencí v oblasti zaměstnání	počet intervencí v oblasti zdraví	počet intervencí v oblasti bydlení	počet intervencí v oblasti chudoby	počet intervencí v oblasti diskriminace	počet poskytnutých informací o možnosti účasti a zapojení se do aktivit VPS ²³	počet poskytnutých informací o možnosti účasti na veřejných záležitostech	Počet akcí s komunitou, které TP organizoval
Nové Město pod Smrkem	1	195	56	91	117	34	2	27	7	-
Nový Bor	1	51	153	-	337	71	2	15	-	-
Opava	1	120	31	91	342	46	8	23	11	3
Písek	1	188	150	29	329	154	8	12	7	-
Praha 14	2	5	82	84	847	412	26	100	38	-
Roudnice nad Labem	1	10	19	21	51	66	-	1	-	-
Rumburk	2	206	116	454	591	546	-	2	-	-
Sokolov	1	42	35	15	16	9	12	4	100	2
Svitavy	1	386	335	324	412	438	4	45	-	-
Šluknov	1	847	211	184	401	314	7	30	225	3
Štětí	1	63	252	378	583	623	-	34	66	4
Tábor	1	1 692	166	266	651	338	-	15	30	3
Velká Bystřice	1	-	39	108	172	280	-	40	20	2
Velké Hamry	1	224	189	76	458	876	1 001	-	26	-
Větrní	1	120	17	6	61	143	10	27	22	3
Vrbátky	1	523	176	325	556	467	162	24	26	1
Vysoké Mýto	1	-	55	-	77	137	1	6	37	-
Žďár nad Sázavou	3	564	5	80	39	1	1	-	12	1
Celkem	48	10 359	5 726	5 007	11 200	9 578	1 471	1 777	1 351	60

Od roku 2019 získali TP povinnost vyplňovat Přehled výstupů projektu, ve kterém si příjemci dotace sami zvolili oblasti, v nichž budou vykonávat intervence, včetně jejich počtů, které jsou pro ně závazné, jinak hrozí odvod, jak už bylo řečeno výše. Každá obec musela splnit výstup alespoň v jedné oblasti (vzdělání, zaměstnání, zdraví, bydlení chudoba a diskriminace). Jednotlivé intervence terénní pracovníci vyplňovali do tabulky „Záznam TP o práci s cílovou skupinou“, která byla přílohou žádosti, a vyplněnou ji příjemci dotace měli povinnost přiložit k závěrečné zprávě. Výhodou této přílohy je, že TP do ní zaznamenávali intervence ve všech oblastech, tedy i v těch kde neměli provádění intervencí povinně závazné dle Přehledu výstupů projektu. Naprostá většina TP totiž vykonávala intervence ve všech nebo většině oblastí. Následné vyhodnocení bude tedy mnohem komplexnější a dovolí komparaci mezi jednotlivými příjemci dotace. V přehledové tabulce 22 je uveden seznam všech obcí, a počty intervencí v jednotlivých oblastech, které jejich terénní pracovníci vykonali, včetně informace, kolik TP hrazených z dotace v dané obci/měště působí.

Z tabulky 22 plyne, že TP vykonali nejvyšší počet intervencí v oblasti bydlení, celkem 11 200 intervencí. Jedná se o oblast, které se věnuje většina TP. V této oblasti vykonaly nejvíce intervencí terénní pracovníci z Karviné, celkem 1 328, na druhém místě vykonaly nejvíce intervencí TP z Prahy 14, celkem 847, a na třetím se umístil TP z Moravské Ostravy a Přívozu, který vykonala 782 intervencí. Z těchto údajů vyplývá, že oblasti bydlení se ve velké míře věnují zejména TP ve velkých městech, což může být dané i tím, že typicky mají větší množství klientů.

Druhý nejvyšší počet intervencí vykonali TP v oblasti vzdělání, celkem 10 359 intervencí. Jedná o oblast, které se věnovala také velká většina TP, neboť při práci s dětmi do 18 let se jedná o primární oblast podpory. Nejvíce intervencí v této oblasti vykonala TP z Tábora, celkem 1 692, úspěšná byla také TP z Milevska, která vykonala 1 100 intervencí, třetí nejvíce intervencí vykonaly v této oblasti TP z Českého Krumlova, celkem 935.

Třetí nejvyšší celkový počet intervencí byl vykonán v oblasti chudoby (sociální dávky, dluhy, apod.), celkem 9 578 intervencí. Jedná se o oblast, které se někteří TP věnují také velmi intenzivně. Nejvíce intervencí v této oblasti vykonala TP z Milevska, celkem 1 159, na druhém místě vykonaly nejvíce intervencí TP z Karviné, celkem 974 intervencí, a na třetím místě TP z Velkých Hamrů, celkem 876 intervencí.

V další oblasti v pořadí, zaměstnání, bylo vykonáno celkem 5 726 intervencí. Nejvíce intervencí v této oblasti vykonaly TP z Karviné, které byly obecně jedny z nejméně aktivních, nutno ale poznamenat, že Karviná je jeden ze dvou příjemců, kteří mají 4 úvazky TP, i když jsou všechny TP zaměstnány na úvazek 0,5 (tedy dohromady 2 plné úvazky). TP z Karviné vykonaly celkem 1 216 intervencí, dále na druhém místě TP z Milevska vykonaly celkem 509 intervencí a na třetím místě TP z Českého Krumlova provedly celkem 357 intervencí.

V oblasti zdraví bylo vykonáno celkem 5 007 intervencí, což je druhý nejnižší počet. Nejvíce intervencí v této oblasti vykonaly opět TP v Karviné, celkem 595, na druhém místě se umístila opět TP z Milevska, taktéž jedna z nejméně aktivních, zvláště když ve městě působí sama a pouze na částečný úvazek. TP z Milevska vykonala celkem 493 intervencí. Na třetím místě se umístily TP z Rumburku, které vykonaly 454 intervencí v oblasti zdraví.

Nejméně intervencí bylo vykonáno v oblasti diskriminace, které se věnovalo spíše menší množství TP, celkem bylo v této oblasti vykonáno 1 471 intervencí. Naprostá většina intervencí v této oblasti připadá na Velké Hamry, kde TP vykonala celkem 1 001 intervencí

v této oblasti. Na druhém místě byla TP z Vrbátek, která vykonala 162 intervencí a na třetím místě TP z Milevska, která vykonala 76 intervencí v oblasti diskriminace.

TP se dále věnovali poskytování informací o možnosti účasti svých klientů na veřejném životě. V této oblasti bylo možné komparovat výstupy ve dvou různých oblastech, z nichž alespoň jednu oblast si musela zvolit každá obec. Jednalo se o poskytování informací o účasti a zapojení se do aktivit veřejně prospěšných organizací v obci nebo poskytování informací o účasti na veřejných záležitostech (jednání zastupitelstva apod.). TP celkem poskytnuli informace o možnosti účasti a zapojení se do aktivit veřejně prospěšných organizací celkem 1 777krát. Nejvícekrát poskytnuli tuto informaci TP z Karviné, celkem 850krát. Dále tuto informaci poskytnuli 162krát TP z Chebu a 136krát TP z Chomutova. Jak už bylo řečeno, TP také poskytovali informace o možnosti účasti na veřejných záležitostech, a to 1 351krát. Nejúspěšnější v tomto směru byli TP z Chomutova, kteří poskytnuli 303 těchto informací, dále TP ze Šluknova, kteří jich poskytnuli 225, a TP z Milevska, která poskytnula 151 těchto informací.

Někteří TP se také věnovali organizování akcí s komunitou (Mikulášská besídka, oslavy Dne Romů apod.). Jednalo se však primárně o nepovinný výstup; výstup se stává povinným pouze v případě, kdy jsou na tuto oblast žádány finanční prostředky. Celkem se uskutečnilo 60 evidovaných akcí s komunitou. Nejvíce akcí, celkem 10, uspořádal TP v Kobylé nad Vidnavkou, dále 5 akcí uspořádaly TP v Karviné a na třetím místě uspořádaly 4 akce shodně TP v Českém Krumlově a ve Štětí.

3. Shrnutí

Hlavním přínosem programu Podpora terénní práce je podpora obcí v zaměstnávání terénního pracovníka pracujícího s romskou menšinou. I v roce 2019 došlo k obměně příjemců dotace, když do programu vstoupila 2 nová města. Jednalo se o město Bor, které bylo příjemcem dotace poprvé a o statutární město Havířov, které vstoupilo do programu opět po roční pauze. Naopak nepodpořeni zůstali žadatelé Městská část Praha 7 a město Znojmo. Na opačném pólu se nachází 9 obcí a měst, která jsou do programu zapojena už více než 10 let, z nichž nejdéle jsou zapojena města Bruntál a Česká Lípa a to celých 19 let bez přestávky.

Pozitivní trend se ukazuje v oblasti zaměstnávání TP, neboť 68,57 % obcí má zřízený kumulativní úvazek 1,0 a vyšší. Co se týká vzdělanostní struktury, oproti roku 2018 se zvýšil podíl TP se základním vzděláním z 10,2 % na 13,21 %, dále středoškoláků s maturitou ze 40,82 % na 50,94 % a vysokoškoláků z 18,37 % na 20,75 %, naopak poklesl podíl středoškolák s výučním listem z 20,41 % na 11,32 % a absolventů VOŠ z 10,20 % na 3,77 %. Vzdělanostní struktura začíná být tedy stále pestřejší. Co se kvalifikace podle zákona č.108/2006 Sb., o sociálních službách, týče, celkem 23 TP mělo kvalifikaci pracovníka v sociálních službách, 19 TP mělo kvalifikaci sociálního pracovníka a 11 zatím osob nemělo žádnou kvalifikaci. 43 terénních pracovníků podpořených z programu byly ženy a 10 byli muži.

TP celkově v roce 2019 vykonali 43 341 intervencí v oblastech vzdělání, zaměstnání, zdraví, bydlení, chudoby a diskriminace. Z toho nejvíce v oblasti bydlení, celkem 11 200, dále v oblasti vzdělání 10 359, oblasti chudoby 9 578, oblasti zaměstnání 5 726 a oblasti zdraví 5 007. Nejméně naopak vykonali intervencí v oblasti diskriminace, celkem 1 471. TP také poskytli celkem 1 777 informací o možnosti účasti a zapojení se do aktivit veřejně

prospěšných organizací a 1 351 informací o možnosti účasti na veřejných záležitostech. A konečně TP upřádali 60 akcí s komunitou.

Provedená hodnocení ukazují, že program na Podporu terénní práce je efektivním nástrojem státní politiky na začleňování dotčených skupin obyvatel do společnosti. Neduplikuje činnosti jiných dotačních programů, poskytovaných ministerstvy či Úřadem vlády ČR, ale spíše se navzájem doplňují.

Tabulka 23 Přehled podpořených projektů v programu Podpora terénní práce v r. 2019

Konečné výsledky v dotačním programu Podpora terénní práce pro rok 2019		
Číslo projektu v aplikaci	Příjemce dotace	Přidělená dotace (v Kč)
TP190003	Město Bruntál	150.000
TP190004	Statutární město Chomutov	1 200.000
TP190005	Město Milevsko	225.000
TP190006	Město Nový Bor	294.638
TP190007	Statutární město Ostrava, městský obvod Moravská Ostrava a Přívoz	300.000
TP190008	Město Písek	300.000
TP190009	Město Velké Hamry	299.892
TP190010	Město Sokolov	300.000
TP190011	Město Štětí	300.000
TP190013	Město Žďár nad Sázavou	300.000
TP190014	Město Velká Bystřice	209.853
TP190015	Město Svitavy	300.000
TP190016	Město Krásná Lípa	300.000
TP190017	Obec Mikulovice	290.080
TP190018	Město Roudnice nad Labem	269.000
TP190019	Městská část Praha 14	600.000
TP190020	Obec Vrbátky	209.994
TP190021	Město Rumburk	400.000
TP190022	Město Vysoké Mýto	299.490
TP190023	Statutární město Opava	300.000
TP190025	Město Moravská Třebová	300.000
TP190026	Město Český Krumlov	496.500
TP190027	Město Větrní	300.000
TP190028	Město Nové Město pod Smrkem	300.000
TP190029	Město Česká Lípa	291.800
TP190030	Město Hranice	300.000
TP190032	Statutární město Karviná	600.000
TP190033	Město Bor	225.000
TP190034	Město Šluknov	300.000
TP190035	Město Cheb	525.000
TP190036	Město Bílina	300.000
TP190037	Město Tábor	240.000
TP190038	Město Dubí	294.800
TP190039	Statutární město Havířov	291.141
TP190040	Obec Kobylá nad Vidnavkou	150.000

D. Vyhodnocení dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce je preventivního charakteru a je určen pro neziskové organizace (spolky, ústavy, církevní právnické osoby, obecně prospěšné společnosti, nadace nebo nadační fondy) na realizaci neinvestičních projektů podporujících příslušníky romské komunity a obyvatele sociálně vyloučených lokalit (SVL) s cílem předcházet u nich sociálnímu vyloučení a odstraňovat jeho důsledky.

Dotační program je rozčleněn do dvou okruhů, v rámci nichž jsou podporovány:

- A) **projekty využívající principy komunitní práce** v romských komunitách/lokality, tj. projekty poskytující podporu a pomoc lidem žijícím v romských komunitách/lokality k získávání dovedností řešit svoji situaci vlastními silami, s podporou dalších osob nebo společným úsilím dané komunity mj. vedoucí ke zlepšení sousedských vztahů;
- B) **aktivity, které doplňují terénní práci, sociální programy a sociální služby**, u nichž žadatel o poskytnutí dotace prokázal analýzou cílové skupiny a situace v komunitě/lokality, že jsou potřebné a vedou k prevenci sociálního vyloučení nebo přispívají ke zlepšení situace obyvatel romských lokalit.

Doplňkovou součástí projektů může být edukační a informační činnost, tj. pořádání informačních kampaní pro veřejnost, účast na výstavách a veřejných prezentacích včetně doprovodných programů, pořádání odborných konferencí a seminářů, provoz informačních webových portálů, zpracování příkladů dobré praxe (např. formou příručky, včetně zpracování metodiky postupů v dané oblasti), vydávání informačních materiálů, letáků, tiskovin a publikací, které se vztahují k potřebám cílové skupiny a příp. ke zlepšení sousedských vztahů.

Cíle programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce

Zacílení dotačního programu odpovídá na aktuální potřeby v sociálně vyloučených lokalitách, současně však umožňuje rozvíjet inovativní přístupy k řešení situací, ve kterých se sociálně vyloučení obyvatelé nachází, a to prostřednictvím metod komunitní práce.

Hlavním cílem programu je přispět k vytvoření takových podmínek, aby dotčení občané byli schopni se sami aktivně zapojit do překonávání svého nepříznivého postavení ve společnosti a jeho důsledků, aby dokázali plně využívat svá práva, ale také neopomíjet své povinnosti a nezůstávali pouze v rolích klientů sociálních služeb, resp. pasivních příjemců podpory (služeb, dávek). K naplnění tohoto cíle jsou podporovány organizace, které pracují s principy komunitní práce, která směřuje k aktivizaci příslušníků dané komunity, jejich participaci, převzetí odpovědnosti a řešení své situace a situace celé komunity vlastními silami.

Sekundárním cílem je zlepšit soužití mezi majoritou a minoritou v daných lokalitách prostřednictvím komunitních aktivit, které budto budují lepší prostředí, ve kterém se Romové nacházejí, případně zapojují zástupce menšiny a majority do společných akcí.

Projektové cíle dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce musí být v souladu se Zásadami dlouhodobé Koncepce romské integrace do roku 2025, Strategii romské integrace do roku 2020 a strategickými či koncepčními dokumenty krajů a obcí, na jejichž území se projekt realizuje, které se vztahují k integraci, resp. sociálnímu začleňování Romů a obyvatel romských sociálně vyloučených lokalit.

Projekty podporují a vytváří tzv. multidisciplinární přístupy, spolupráci různých institucí na formální i neformální úrovni, a posilují aktivní role obcí v prevenci sociálního vyloučení a realizaci/zavádění komunitní práce.

Podpořené projekty díky svému zaměření přispěly k aktivizaci občanů k převzetí vlastní odpovědnosti za sebe, rodinu, místní komunitu a za řešení místních problémů v oblasti bydlení, vzdělání, zaměstnávání, vzájemného soužití a další. Byly podpořeny také projekty organizací působících v obcích a lokalitách, kde z různých důvodů nepůsobí terénní pracovníci obcí, a tím byla zhuštěna síť subjektů zapojených do řešení problémů.

Tabulka 24 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2011-2019

Rok	Rozpočet (v Kč)	Navrženo Komisí (v Kč)	Vyplaceno (v Kč)	Podpořené projekty
2011	20.420.000	19.669.000	19.669.000	35
2012	10.055.465	10.055.000	10.055.000	31
2013	15.367.230	15.367.000	15.167.000	55
2014	13.300.000	13.298.000	13.298.000	52
2015	13.350.000	12.487.000	12.207.000	32
2016	14.025.000	12.304.420	11.950.420 ²⁴	28 ²⁵
2017	14.000.000	15.371.587 ²⁶	13.389.461	37 ²⁷
2018	13.000.000	12.276.668	12.253.878	23
2019	13.000.000	12.765.733	11.749.622	21

Jak lze vidět z tabulky výše, finanční prostředky určené na tento program byly v roce 2019 ve stejné výši jako v roce 2018, změnil se ale počet podpořených projektů. Klesající počet podpořených projektů je dán převážně vyššími nároky organizací realizující projekty a snahou poskytovatele o dosažení vyšší efektivity dotačního řízení, což může především malým organizacím činit problémy. Dotační program má stanoveno, že pouze ve výjimečných případech může být dotace poskytnuta na projekty, kde je dotace Úřadu vlády pouze doplňkovým zdrojem financování. Klesající tendence počtu podpořených projektů by se potvrdila i v roce 2017, kdyby nebylo realizováno druhé kolo dotačního řízení. Pokud by druhé kolo nebylo realizováno, počet podpořených projektů by byl 25.

Vyhodnocování projektů na základě sledovaných indikátorů

V rámci dotačního řízení na rok 2019 museli příjemci dotací naplnit výstupy projektu, které si sami při předkládání projektu definovali a které pak tvořily součást rozhodnutí o poskytnutí dotace. Výstupy projektu příjemci dotací realizovali v rámci svého projektu za účelem dosažení stanoveného cíle, na který jim byla dotace poskytnuta. U jednotlivých výstupů musely být uvedeny kvantitativní hodnoty (např. počet zúčastněných osob), dokumentace

²⁴ Komise navrhla na svém zasedání podpořit 29 organizací ve výši 12.304.420 Kč. Jedna z organizací po zasedání Komise odstoupila z dotačního programu. Celkem bylo podpořeno 28 organizací ve výši 11.950.420 Kč. Zbylé finanční prostředky byly převedeny do dotačního programu Podpora terénní práce a Podpora koordinátorů pro romské záležitosti, kde požadované částky výrazně převyšují rozpočty programů.

²⁵ V první polovině roku 2016 jedna z podpořených organizací dotaci v plné výši vrátila a oznámila nemožnost projekt realizovat. Celkem bylo realizováno 27 projektů v částce 11.718.420 Kč.

²⁶ Po zasedání Komise v I. kole dotačního řízení v rámci zpracování Dodatku k žádosti 2 organizace odstoupily a další 4 organizace si v rámci zpracování Dodatku snížily navrhovanou dotaci. Tyto prostředky spolu se zbylými prostředky z dotačního programu Podpora terénní práce byly použity k vyhlášení II. kola dotačního řízení.

²⁷ V roce 2017 byla uskutečněna dvě kola dotačního programu, přičemž v prvním kole bylo podpořeno 25 organizací v celkové výši 11.675.971 Kč a v kole druhém 12 organizací v celkové výši 1.713.490 Kč.

a další relevantní zdroje pro ověření dosažení výstupů projektu. Dotační program byl vyhodnocován dle naplnění zmíněných výstupů projektu. Oproti předchozím rokům, kdy příjemci dotací nemuseli plnit indikátory uvedené ve výstupech projektu, ale pouze zasílali tabulku souhrnných informací za projekt, došlo k odlišnému vykazování osob zapojených do aktivit projektů, ale i samotných komunitních akcí. Vzhledem k výše uvedenému a vzhledem k velkému množství kulturních/komunitních akcí, které byly v rámci projektů realizovány, je počet zapojených osob (zejména v projektech zaměřených na komunitní práci) ve srovnání s předchozími roky několikanásobně vyšší. Projekty se svým obsahem zaměřovaly buď na komunitní práci, nebo v rámci projektů byly realizovány aktivity doplňující terénní práci, sociální programy a sociální služby. Vzhledem k nejčastěji realizovaným aktivitám a činnostem příjemců bylo plnění výstupů projektu rozděleno do několika oblastí. Jednalo se o výstupy zaměřené na oblast vzdělávání, oblast prevence volnočasových aktivit pro děti, mládež a dospělé, oblast bydlení, osobního rozvoje, zdraví, zaměstnávání a oblast zlepšování vzájemného soužití mezi romskou menšinou a většinovou společností.

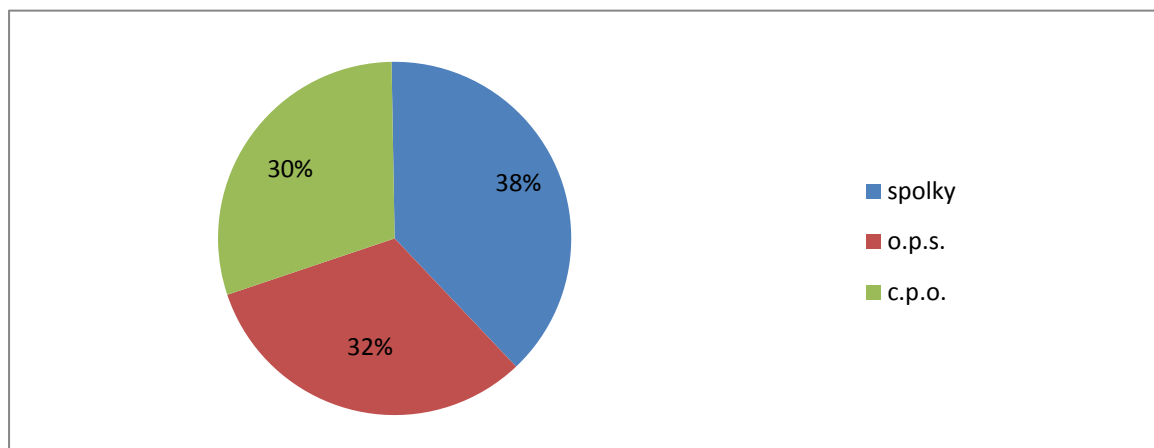
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2019

Po jednání Komise pro hodnocení projektů v rámci dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce bylo doporučeno k podpoře 23 projektů v celkové výši 12.765.733 Kč. Před vydáním rozhodnutí dvě organizace (Český západ, o.p.s. – navrženo 386.027 Kč a Městská charita České Budějovice – navrženo 525.700 Kč) z dotačního řízení odstoupily a v rámci úpravy žádosti došlo u pěti organizací ke snížení dotace nad požadavek Komise v celkové výši 104.384 Kč. Finanční prostředky tak byly poskytnuty celkem 21 subjektům v celkové výši 11.749.622 Kč.

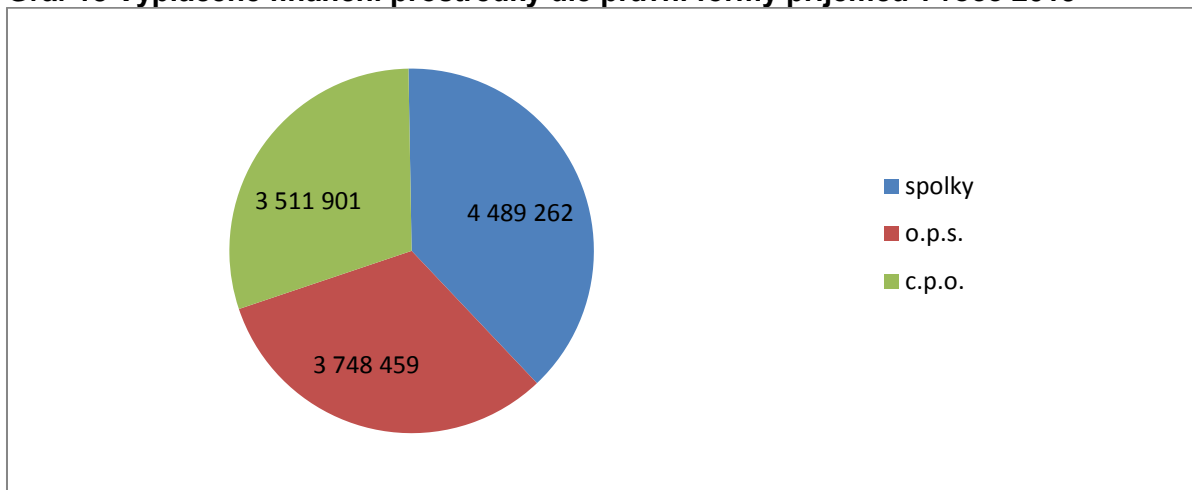
Z hlediska právní formy žadatelů byly finanční prostředky poskytnuty na neinvestiční transfery spolkům (8 podpořených projektů) v celkové výši 4.489.262 Kč, což představuje 38 % z celkové vyplacené částky v dotačním programu. Dále pak bylo podpořeno 8 projektů obecně prospěšných společností ve výši 3.748.459 Kč, což představuje 32 % ze všech vyplacených finančních prostředků, a 5 projektů církevních právnických osob ve výši 3.511.901 Kč, což představuje 30 % z vyplacených finančních prostředků.

V rámci vypořádání dotací za rok 2019 byly zpět na účet Úřadu vlády zaslány vratky v celkové výši 471.006,99 Kč. Organizace tak v rámci roku 2019 použily prostředky ve výši 11.278.615,01 Kč

Graf 12 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2019 v procentuálním zastoupení

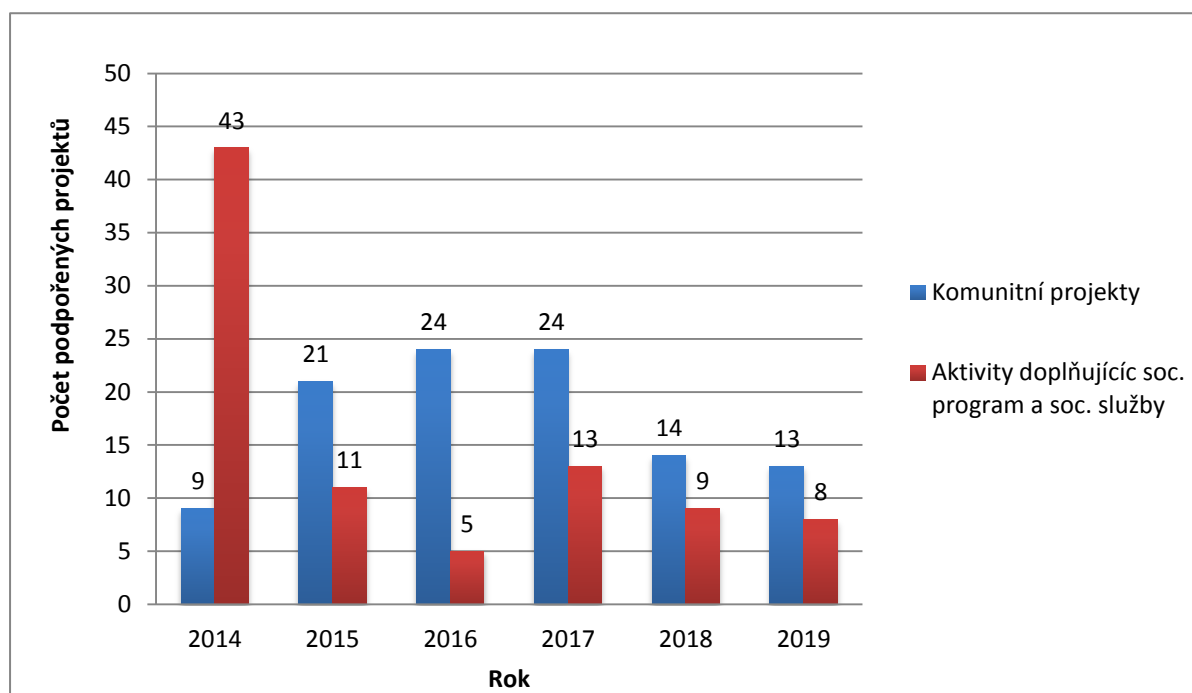

Graf 13 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2019

Z grafu níže lze sledovat rostoucí tendenci u počtu projektů zaměřených na komunitní práci. Zatímco v roce 2014 využívalo principy komunitní práce pouze 9 projektů, v následujících letech komunitní projekty již převažovaly. Co se týká projektů zaměřených na aktivity doplňující terénní práci, sociální programy a sociální služby, počet předkládaných a následně podpořených žádostí vykazuje sestupnou tendenci. V roce 2019 tak bylo podpořeno 13 projektů zaměřených na komunitní práci a 8 projektů zaměřených na aktivity doplňující terénní práci a sociální programy/služby.

Graf 14 Vývoj počtu realizovaných projektů dle zaměření na jednotlivé druhy aktivit

Tabulka 25 Finanční a personální ukazatele dle oblastí podpory projektů

Oblast	Vyplaceno (v Kč)	Vráceno ²⁸ (v Kč)	Skutečně použito (v Kč)	Počet projektů	Zapojené osoby	Zaměstnání osob (přepočteno na plné úvazky)
komunitní práce	8.193.937	468.006,99	7.725.930,01	13	8.978	23,66
doplňující aktivity	3.555.685	3.000,00	3.552.685,00	8	745	13,67
celkem	11.749.622	471.006,99	11.278.615,01	21	9.723	37,33

Výše uvedená tabulka uvádí základní finanční a personální ukazatele dle zaměření projektů. Organizace realizující projekty využívající principy komunitní práce byly podpořeny v celkové výši 8.193.937 Kč, přičemž z toho bylo skutečně využito 7.725.930,01 Kč. Nevyužité finanční prostředky činily 468.006,99 Kč. Na projekty zaměřené na aktivity doplňující terénní práci, sociální programy a sociální služby bylo celkově vynaloženo 3.555.685 Kč. Organizace v této oblasti podpory využily téměř všechny prostředky s výjimkou 3.000 Kč, které byly vráceny na účet Úřadu vlády ČR.

V tabulce lze spatřit také velký rozdíl mezi vrácenými finančními prostředky v jednotlivých oblastech projektu, který může být způsoben především faktem, že organizace pracující s metodami komunitní práce vychází při sestavování rozpočtů pouze z mapování komunity a předpokládaného zaměření jádrové skupiny (pojem jádrové skupiny viz dále). To se však vzhledem k časovému odstupu mezi podáním projektové žádosti a obdržením finančních prostředků může lišit, a to i vzhledem k často měnící se situaci v konkrétních lokalitách (častá migrace obyvatel, nečekané události – např. smrt člena komunity). V komunitní práci si komunita sama až v průběhu realizace projektu, za pomoci komunitních pracovníků, určuje priority a cíle, kterých by chtěla v daném roce dosáhnout. Naopak u projektů zaměřujících se na doplňkové aktivity k terénní práci a sociálním službám jsou aktivity, včetně cílů, plánovány předem pracovníky organizace, což jim umožňuje přesnější plánování a pružnější využití finančních prostředků.

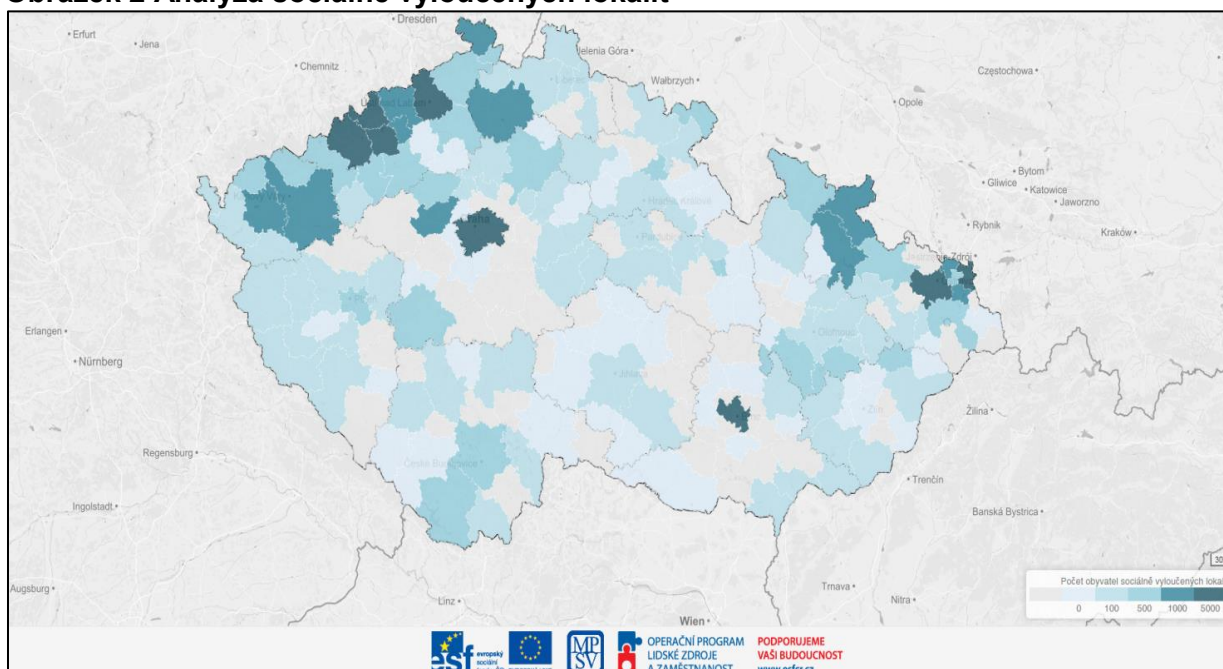
Lze také konstatovat, že v komunitních projektech bylo v porovnání s doplňujícími aktivitami zapojeno více osob, jelikož komunitní práce primárně pracuje s cílem zapojení co nejvíce osob nejen z komunity, ale i dalších relevantních aktérů. Naopak projekty s doplňujícími aktivitami jsou zaměřeny spíše na přesněji definované užší cílové skupiny a jejich konkrétní problémy. Práce je tak více individuální a cílená dle zaměření služby.

Co se týká regionálního rozmístění podpořených projektů, byly v roce 2019, stejně jako v letech předchozích, podpořeny hlavně organizace, které působí v lokalitách, které jsou dlouhodobě označovány za oblasti s vyšším procentem osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených. Obrázek č. 1 představuje dílčí výstup z Analýzy sociálně

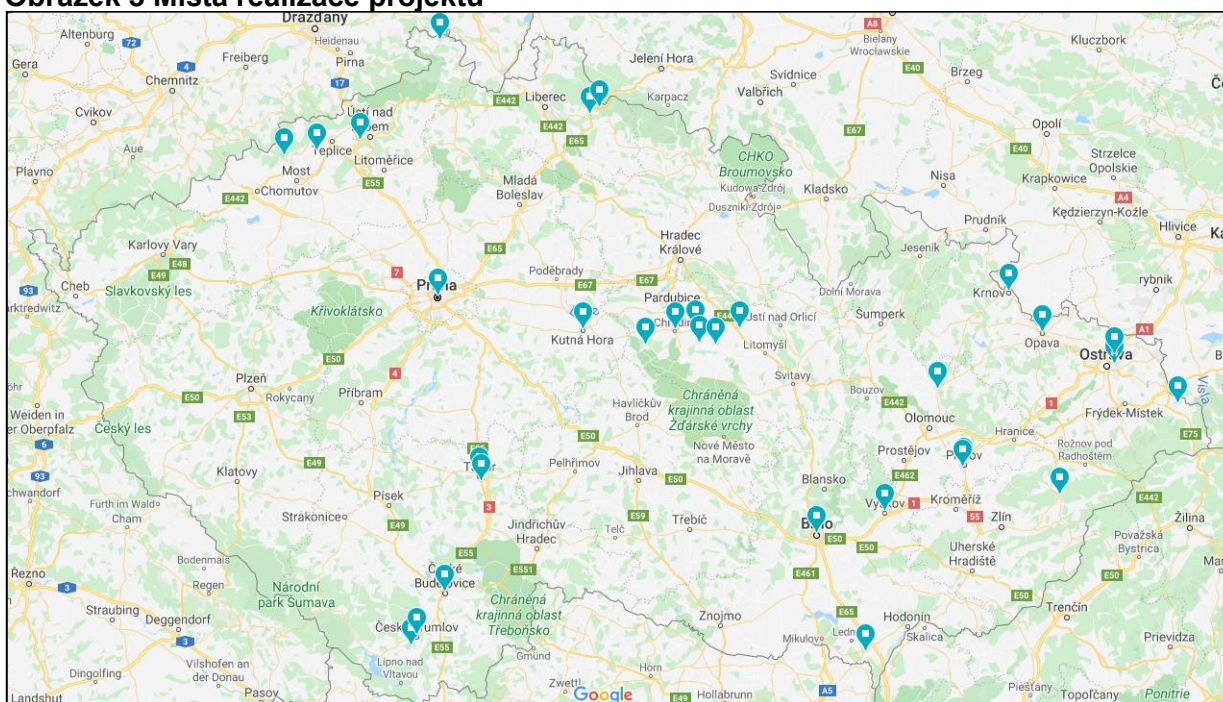
²⁸ Vrácené finanční prostředky v rámci finančního vypořádání.

vyložených lokalit v ČR z roku 2015, přičemž ztmavující se modrá barva odkazuje na rostoucí počet sociálně vyloučených osob.²⁹

Obrázek 2 Analýza sociálně vyloučených lokalit

Obrázek 3 Místa realizace projektů

²⁹ Mapa je dostupná na těchto webových stránkách https://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/www/index2f08.html?page=iframe_orp

Obrázek č. 3 zobrazuje rozložení finančních prostředků v dotačním programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce. Při porovnání dvou výše uvedených map je pozorovatelné, že poskytnutá podpora pokrývá právě ta místa s vyšším počtem osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených. Tam, kde se místa podpory odchylojí od míst s identifikovanými nejvyššími počty sociálně vyloučených lokalit, je situace způsobena několika faktory. V případě, kdy nejsou finančně pokryta místa identifikovaná jako nejpostiženější, jsou příčinami zejména nezáměr příslušných aktérů nastalou situaci řešit; fungující podpora z jiných finančních zdrojů či nefunkčnost organizací uplatňujících podporované metody práce. Naopak v případech, kdy byla poskytnuta podpora i do oblastí, které nejsou považovány za nejpostiženější, se tak děje z důvodů velkého zájmu a aktivitou příslušných aktérů o řešení objevující se situace sociálního vyloučení; dlouhodobou fungující sítí preventivně působících aktérů.

Dle Analýzy sociálně vyloučených lokalit v ČR bylo v českém prostředí identifikováno až 606 sociálně vyloučených lokalit. V rámci dotačního programu bylo podpořeno 21 projektů, které působily na 34 místech v ČR. Mnohé organizace působily v rámci podpořeného projektu ve více SVL v rámci města či obce, ale dokonce i v několika městech či obcích, proto je počet podpořených míst vyšší než počet podpořených projektů. Procentuálně je tak z dotačního programu podpořeno téměř 6 % Analýzou identifikovaných sociálně vyloučených lokalit (v roce 2018 to bylo 5 % a v roce 2017 to bylo 8 %). I přesto, že je na dotační program alokováno pouze 13.000.000 Kč, poskytuje pomoc a podporu obyvatelům v SVL a přináší nadstavbový nástroj komunitní práce usilující o zplnomocnění občanů do prostředí, kterému dominují sociální služby.

Vyhodnocení sledovaných indikátorů u komunitních projektů

Na komunitní práci je nahlíženo jako na metodu participativního přístupu řešení společně definovaných problémů a participativního dosahování komunitou definovaných společných cílů v místech, kde lidé žijí. Obecným cílem komunitní práce je získávání schopností a možností plně realizovat občanská práva a povinnosti (tzv. zplnomocnění). Komunitní přístup se tak zaměřuje na změnu vnitřních (intrapersonálních) limitů jako na odstranění vnějších (sociálních) bariér.³⁰ V sociálně vyloučených lokalitách jde o navození sociální změny, která bude trvalá. Dosáhnout toho lze jedině tím, že se komunita od počátku zapojí do rozhodování, definuje své společné cíle a potřeby (komunita je expertem), plánuje a určuje priority, aktivně se podílí na jejich realizaci (komunita vlastní také proces a výsledky) a tím roste. Předpokladem úspěchu je budovat kapacity jednotlivců (motivace, aktivizace, vzdělávání, nácvik dovedností atd.) i celé komunity (organizace, rozhodování, participace atd.), ale také utvářet a posilovat sociální síť (vztahů, kontaktů, zdrojů), která přispívá ke stabilizaci komunity a jejích členů. V rámci komunitní práce by tak mělo být dosaženo takové změny, jež povede k posílení sebeúcty, schopností a kompetencí členů komunity a vyrovnání jejich šancí na rovnoprávné zapojení do občanské společnosti.³¹

Podpora projektů komunitní práce umožňuje obsáhnout větší skupinu osob nežli v ostatních oblastech, protože zapojit se mohou všichni členové komunity. Hlavně však umožňuje jejich intenzivnější zapojení do projektů, kdy nejsou pouhými příjemci podpory (služby), ale pod vedením odborníků se sami stávají hybateli či realizátory žádoucích změn ve svém okolí.

³⁰ Manuál komunitní sociální práce. Platforma pro komunitní práci. Praha, 2015.

³¹ Havrdová, Zuzana, Kosová, Jana, Svobodová, Jiřina, Vomlelová, Aneta. 2013. *Mít život ve svých rukou – metodika komunitní práce. O oblastech a postupech komunitního pracovníka ve vyloučených lokalitách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze.

Mezi hlavní principy komunitní práce³² patří: aktivizace, rozvoj samostatnosti členů komunity při řešení sdílených problémů, participace, podílení se členů komunity na rozhodování a přímé realizaci opatření, zplnomocnění, přenechání komunity vlastnímu řízení v momentu získání vlivu nad podmínkami svého života, spolupráce kolektivní a skupinová, práce s místními zdroji, dosažitelnost a udržitelnost výsledků, komplexní přístup, zodpovědnost a celoživotní učení.

V roce 2019 bylo v oblasti komunitní práce podpořeno 13 projektů, v nichž byly zaměstnány osoby s celkovou výší úvazku 23,66. Pět organizací zaměstnalo v rámci podpořených projektů 23 osob z komunity, přičemž někteří byli navíc zaměstnaní jako komunitní pracovníci. V této oblasti je nutné vyzdvihnout Oblastní charitu Šluknov, která v závěrečné zprávě uvedla „*Naše organizace má v současnosti 20 zaměstnanců, přičemž ½ jsou členové komunity. Jsou zaměstnáváni jako pracovníci v sociálních službách, komunitní pracovníci, terénní pracovníci, sociální pracovník a hospodyně*“. Dále se jednalo například o organizaci Bunkr, o. p. s., která zaměstnala 2 osoby z cílové skupiny na pozicích lektor tanečního kroužku a uklízeč a topič nebo organizaci IQ Roma servis, z. s., která zaměstnala 5 osob z cílové skupiny, a to na pozicích pracovník pro doučování, komunitní pracovnice, uklízečka.

Všechny výše zmíněné organizace měly navíc v rámci svého projektu na stáži nebo na praxi studenty z různých škol. V organizaci IQ Roma servis, z. s., proběhly 4 stáže studentů v celkovém rozsahu 180 hodin. Dvě studentky pracovaly jako stážistky v nízkoprahovém klubu pro děti a mládež, další student a studentka působili na recepci. Organizace Bunkr, o. p. s., byla již druhým rokem zapojena do kurzu Komunitní práce v kontextu sociálně vyloučených lokalit, a tak byla odborným garantem pěti stážistů, kteří pravidelně navštěvovali komunitní centrum. V Oblastní charitě Šluknov vykonávaly praxi 2 studentky z cílové skupiny. Studentkám byla představena podstata komunitní práce a společně s komunitními pracovníky navštěvovaly terén a zapojovaly se do aktuálních aktivit. Na praxi přijala studenta ekonomické školy i Oblastní charita Most, který v organizaci pomáhal s administrativou. Poslední organizací, která v rámci projektu přijala na stáž osobu z cílové skupiny, byla organizace Člověk v tísni, o. p. s. Bylo jí zajištěno 11 hodin stáže, v rámci kterých jí byly představeny služby, které organizace poskytuje a byla součástí procesu přípravy komunitní akce pro děti v lokalitě Husova, na které spolupracovali s dalšími neziskovými organizacemi, pracujícími v Přerově.

Komunitní práce je dlouhodobý proces, a ačkoliv program neumožňuje víceleté financování, je podporována kontinuita projektů bez přerušení spolupráce s danou komunitou. V roce 2019 bylo podpořeno 11 organizací, které byly podpořeny i v letech předešlých a 2 organizace, které byly v rámci dotačního programu podpořeny poprvé (jedná se tedy o 4 nové lokality). Všechny organizace však s komunitní prací mají zkušenost. Jedna z podpořených organizací koncipuje projekt na pomezí komunitní práce a doplňujících aktivit. Jedná se o spolek R-Mosty, z. s., který se zaměřuje na problematiku bydlení a pomáhá romským klientům se získáním standardizovaného nájemního bydlení. V roce 2019 se spolku podařilo ubytovat 8 nových rodin a 4 matkám samoživitelkám pomohl s udržením nájemního bydlení u soukromých majitelů.

Jednou z fází komunitní práce by měla být také analýza a mapování komunity. Některé organizace však v lokalitách fungují již dlouhodobě, a tak každoročně komunitu nemapují.

³² Principy komunitní práce a vodítka pro předkládání projektů komunitní práce, Evropská unie, Evropský sociální fond, Operační program Zaměstnanost.

Vycházejí již z existujících strategických dokumentů, z mapování z dřívějších let a také vzhledem k častému docházení do lokality jsou se současnou situací v lokalitách seznámeni. Organizace Vzájemné soužití o. p. s, v roce 2019 aktualizovala pro všechny tři lokality, kde působí, sociální mapy, ve kterých je daná lokalita zmapována a popsána v několika oblastech, jako je obydlí domů, velikost bytů, vzdělání, schopnosti a dovednosti obyvatel daného domu, velikost lokality aj. Mapování je však velmi důležitým prvkem při komunitní práci, jelikož situace v lokalitách jsou často proměnlivé nejen vlivem objektivních změn, které nejsou v moci komunit a organizací (migrace rodin, prodej ubytovny), ale také vlivem budování kapacit (noví aktivní členové komunity, noví lídři, tj. vedoucí osobnosti v komunitě, které jsou schopny samy vyjednávat, řešit problémy a navazovat spolupráci s jinými institucemi v svém okolí atd.).

V rámci projektů využívajících metod komunitní práce by mělo dojít také k vytvoření jádrové skupiny (dále jen „JS“)³³, jíž je myšlena iniciační lokální skupina, utvořená z obyvatel lokality, kteří jsou ochotni zapojit se do řešení společných problémů, a která se později stává hybatelem změn. Zformování fungující jádrové komunity v rámci jednoho roku je nepravděpodobné, protože vytváření vnitřních vazeb mezi členy skupiny vyžaduje více času. V prvním roce projektu často dochází především k navazování kontaktů pracovníka s příslušníky komunity a získávání její důvěry. Současně ne každá lokalita je vhodným místem pro rozvoj komunitní práce. Komunita musí být na tento druh přístupu „připravena“.

Jádrová skupina byla vytvořena ve všech 13 projektech. Jednalo se jednak o jádrové skupiny působící v projektech organizací již z minulých let, nebo vznikaly nové jádrové skupiny, které se utvářely a poté zanikaly například podle konkrétních témat nebo cílů, které byly v rámci projektu řešeny (např. JS, která organizovala fotbalový turnaj). Průměrně měla jádrová skupina kolem 8 osob. Počet setkání jádrové skupiny se v jednotlivých projektech lišil. V rámci některých projektů se JS scházely pravidelně 1krát týdně nebo 1- až 2krát měsíčně, v jiných projektech se JS skupina potkávala pouze čtvrtletně.

V rámci realizace projektu se ale nesetkávali pouze členové JS, probíhaly například schůzky i pracovníků organizace s dalšími důležitými aktéry (např. město, další NNO) a v některých případech i za účasti osob ze SVL. V rámci projektu organizace Cheiron T, o. p. s., došlo například k setkání lidí z komunity ze SVL s místostarostkou města Tábor, se kterou hovořili o svých potřebách a kvalitě žití ve městě Tábor. Dalším příkladem je jádrová skupina v Krnově, která jednala s odborem správy majetku města a vyjednala si s pracovníky města přístup do bývalé sušárny v lokalitě, kterou si přeje zrekonstruovat na místnost pro volnočasové aktivity pro děti a mládež. Současně také probíhaly vybrané aktivity, které však nebyly iniciovány a procesovány primárně JS, ale především organizací v čele s komunitními pracovníky a aktivními členy komunity. Tyto akce jsou nástrojem komunitního pracovníka pro oslovování široké komunity, motivování lidí, navazování důvěry, demonstraci možné realizace malých projektů (akce v tomto případě nejsou cílem, ale prostředkem k další práci komunitního pracovníka a patří spíše k počátečním fázím jeho působení).

³³ Viz Manuál komunitní sociální práce. Platforma pro komunitní práci. Praha, 2015. Používanými synonymy jsou v literatuře věnované komunitní práci též iniciační nebo lokální skupina. Jádrová skupina by měla být primárně složena z osob z komunity či lokality, které mají zájem o témata komunity, jsou aktivní a jsou schopni spolupracovat. Současně by v této skupině měli být zastoupeni tzv. přirození lídři komunity, respektive neformální autority. Podrobně o ustavení jádrové neboli iniciační skupiny pojednávají již citované autorky Havrdová, Zuzana, Kosová, Jana, Svobodová, Jiřina, Vomlelová, Aneta. 2013. Mít život ve svých rukou – metodika komunitní práce. O oblastech a postupech komunitního pracovníka ve vyloučených lokalitách. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2013, s. 37 a násl.

Organizace se také zaměřovaly na zdroje, které jsou v lokalitě k dispozici a soustředily se i na sociální kapitál komunit, především pak na posilování vztahů a kontaktů v rodinách a uvnitř komunity, na posilování vzájemné důvěry a zároveň na rozšiřování vnější sociální sítě - hledání zdrojů vně komunity, navazování spolupráce, napojení na potřebné úřady, organizace, školy, subjekty/nositeli moci a vlivu. V každé lokalitě se organizace snaží o dobrou spolupráci s obcemi / městy / MČ / magistráty; školami; majiteli ubytoven a domů, kde obyvatelé SVL žijí; s místními firmami a podnikateli; s organizacemi poskytujícími sociální služby pro provázanost služeb; s novináři atd.

Podpořené organizace prostřednictvím svých komunitních pracovníků motivovaly obyvatele lokalit ke změně svého postoje, který je často pasivní. Stalo se tak především skrze setkávání komunitních pracovníků s komunitou. Počet setkání pracovníků s členy komunity, lídry a členy jádrových skupin se v jednotlivých projektech lišil. Dle analýzy závěrečných zpráv se spolupráce s komunitou zintenzivnila, schůzky probíhaly většinou pravidelně po celou dobu projektu nebo dle potřeb komunity. Intenzivní spolupráce má pozitivní vliv na pevnější navázání kontaktů a budované vztahy důvěry, je tak možné získat širší povědomí o komunitě a být samotné komunitě blíže, což se odráží v dalším působení a naplňování cílů projektů. Investice do aktivních členů a lídrů komunit je podstatná, neboť vede k navýšení kapacit těchto individualit (zplnomocnění), které se pak přenáší jejich prostřednictvím také na komunitu.

V rámci podpořených komunitních projektů bylo definováno 185 výstupů projektu, přičemž bylo realizováno téměř 150 komunitních akcí. Tyto aktivity vycházely z návrhů a potřeb komunity a byly uskutečněny participativně nebo zcela komunitou za podpory dané organizace, respektive komunitních pracovníků. Jednalo se jak o aktivity jednorázové, tak o pravidelně se opakující. Mezi jednorázové aktivity patřily jak aktivity v lokalitě, tak i mimo ni (např. komunitní akce zaměřené na zlepšení sousedských vztahů). V rámci opakujících se aktivit byly uskutečňovány rukodělné či praktické aktivity pro děti i dospělé, které vedly k získání nových dovedností. Aktivity v projektech jsou velmi různorodé, ale dle charakteru aktivit jsou zařaditelné do následujících oblastí.

Oblast vzdělávání, prevence-volnočasové aktivity pro děti, mládež, dospělé

Komunitní práce je obecně nejčastěji a nejsnáze realizována prostřednictvím dětí, kteří zprostředkovávají komunitním pracovníkům kontakt s komunitou či umožňují vstoupit do ní (ať už přímo prostřednictvím realizovaných aktivit – Den dětí v SVL, doučování na ubytovně atd. anebo nepřímo prostřednictvím vyprávění dětí rodičům o organizaci, pracovníkovi). Velmi často začíná pracovník tak, že nejprve pracuje se samotnými dětmi a postupně se přidávají i jejich rodiče, děti jsou také prvními iniciátory možných akcí. Největší doplňkovou aktivitou komunitních projektů tak byly volnočasové a vzdělávací aktivity pro děti ze SVL s cílem rozvíjet jejich individuální schopnosti. Záměrem také bylo navázat spojení s jejich rodiči, zaktivizovat je, zapojit je do dění v komunitě a pracovat s nimi.

Za dobu realizace těchto projektů se dle poskytnutých údajů jednotlivých organizací zapojilo do vzdělávacích aktivit kolem 309 osob (dětí/studentů). Jednalo o vzdělávací akce pro děti, o vzdělávací aktivity vedené formou přednášek či kurzů pro mladistvé nebo o setkávání studentů. Organizace KoCeRo – komunitní centrum Rovnost, o. p. s., realizovala například besedy (exkurze) na téma povolání. V rámci exkurzí se děti zábavnou formou seznámily s některými povoláními a také s tím, co dané povolání obnáší. Děti navštívily např. výrobnu mýdel, řezbářskou dílnu, grafitový důl, tenisové centrum.

Co se týká preventivních volnočasových aktivit, byly realizovány pravidelně se opakující aktivity, nejčastěji v rámci komunitních center, jako jsou dílny tvořivé ruce, umělecké skupiny, taneční výuka, hudebna aj. Dále se jednalo o jednorázové aktivity, které probíhaly v dané lokalitě či mimo ní, např. řada vzdělávacích výletů nebo jednorázových aktivit pro děti a rodiny. Více než 1.392 osob se zapojilo do realizace volnočasových aktivit, ať už se jich přímo zúčastnilo nebo díky nim změnilo postoj k trávení volného času svých dětí. Příklad dobré praxe uvedla ve své Závěrečné zprávě organizace Bunkr, o. p. s.: *„Jedna mladá slečna z lokality se účastnila za doprovodu komunitních pracovníků tří pěveckých soutěží po celé ČR a zažila úspěchy ve finálových kolech a účastnila se týdenní akademie La Sophia. Díky spolupráci se ZUŠ začala studovat zpěv na umělecké škole“.*

Oblast bydlení

Oblast bydlení často spojovala obyvatele sociálně vyloučených lokalit. V roce 2019 byly nejčastěji realizovány komunitní úklidy domů/dvorů, ale také svépomocné úpravy dětských hřišť nebo např. uspořádání besedy na téma odpadu v okolí ubytovny a místa společného trávení času. Jednalo se přibližně o 40 komunitních akcí zaměřených na úklid nebo opravy lokality a 22 domovních setkání nebo setkání komunitních pracovníků a obyvatel lokality s majiteli objektů. Za dobu realizace projektů bylo identifikováno přibližně 271 osob, které investovali svůj čas a prostředky ke zlepšení svého bydlení a jeho okolí. Velká část obyvatel SVL díky komunitním aktivitám, zaměřených na úpravu a opravu obydlí, zažila často poprvé v životě, že něco dotáhla do úspěšného konce. Tento úspěch je silným hnacím motorem pro další aktivity a chuť přebírat další část odpovědnosti do svých rukou. Tento zažitý úspěch má však další pozitivní dopad – velmi často docházelo k proměně vztahů uvnitř komunity, kdy často někteří obyvatelé daných lokalit spolu nedokázali komunikovat, nenaslouchali si a po společné realizaci akce/projektu toho již byli schopni. Na společných setkáních se naučili vyjadřovat své názory, ale také respektovat názor druhého, vyslechnout i být slyšen. Proměny domů a prostranství vedly také odbourávání stereotypů vůči Romům u většinové společnosti.

Organizace EUROTOPIA.CZ, o. p. s., zmínila v rámci vyplňování závěrečné zprávy příklad dobré praxe, týkající se oblasti bydlení. *„Během realizace projektu se dařilo prohlubovat spolupráci s majitelem ubytovny, Magistrátem města Opavy. Docházelo k pravidelným a otevřeným dialogům ze strany komunity vůči zástupcům magistrátu. Současný, kladný stav je zapříčiněn tím, že se podařilo do jednotlivých pater nainstalovat zvonky na dveře. Nájemníkům se daří udržovat chodby čisté, pravidelně dochází k jejich údržbě. Komunita pracuje na revitalizaci svého okolí samostatně, je kompetentní a je si toho vědoma“.*

Oblast osobního rozvoje

Přibližně 533 osob se zapojilo do aktivit zaměřených na oblast osobního rozvoje. Jednalo se o různé aktivity zaměřené na osvojení si různých dovedností jako např. tvůrčí dílny – šití, rukodělné práce, kurzy vaření nebo počítačové kurzy. Dále se jednalo o vzdělávací besedy a přednášky zaměřené na oblasti: péče o děti, přípravu dětí do škol, finanční gramotnost, trh práce, dluhovou problematiku, sebevědomí a komunikaci nebo o vzdělávací výlety například do Muzea romské kultury nebo k památníku romského holokaustu do Hodonína u Kunštátu.

Oblast zlepšování vzájemného soužití

Aktivity, které se zaměřovaly na zlepšování vzájemného soužití, byly nazývány jako komunitní akce. Jedná se většinou o jednorázové akce zaměřené na rodiny s dětmi, oslavy tradičních svátků, které byly zcela nebo z větší části v rukou komunity samotné. Tyto aktivity

měly přispět jednak ke sblížení minority s majoritou, ale také k urovnání sporů mezi jednotlivými členy komunity, tzn. mají za cíl zlepšit sousedské vztahy. Komunitních akcí se zúčastnilo přibližně 6 107 osob z řad majority a minority. Byly realizovány sousedské akce, charitativní akce, dětský den, různá veřejná vystoupení (např. taneční), sportovní turnaje, pálení čarodějnic, vánoční a mikulášské akce a téměř ve všech projektech proběhly také oslavy k Mezinárodnímu dni Romů.

Oblast zdraví

Vzhledem k často nepříznivé ekonomické situaci rodin ze SVL dochází k tomu, že rodiny nakupují ty nejlevnější potraviny s nízkou výživovou hodnotou a s vyšším množstvím škodlivých látek. I z tohoto důvodu se například organizace Prostor plus, o. p. s., rozhodla spolu se členy komunity zařadit na seznam akcí besedy na téma zdravé stravování s praktickou ukázkou vaření zdravého jídla z levných potravin, což přispělo ke zkvalitnění stravovacích návyků jednotlivých rodin. Oblasti zdraví se ale věnovalo i 7 dalších organizací, a to formou již zmíněných besed, nebo formou přednášek a workshopů. Jednalo se celkem o 18 akcí, kterých se zúčastnilo přibližně 216 osob. Nejčastějšími tématy byly: zdravý životní styl, zdravé stravování, zdravé hubnutí, svačiny pro děti do škol, workshopy na téma žloutenka a mononukleóza, první pomoc, těhotenství a antikoncepce, psychohygienu aj.

Oblast zaměstnávání

Pouze dvě organizace měly výstupy projektu zaměřené na oblast zaměstnávání. Jednalo se o Oblastní charitu Most a Oblastní charitu Šluknov, které realizovaly aktivity na posilování ekonomického a sociálního postavení členů komunity. Organizace po administrativní stránce podporovaly osoby z lokalit při hledání nového zaměstnání. Oblastní charita Šluknov navíc iniciovala setkání členů komunity s německým úřadem práce. Celkem bylo do aktivit zaměřených na oblast zaměstnávání zapojeno přibližně 150 osob. V rámci zpracování závěrečné zprávy uvedla příklad dobré praxe organizace Oblastní charita Šluknov. *„Muž se před dvěma lety u nás začal učit německy a hledal v Německu práci. Protože mu bylo potencionálním novým šéfem řečeno, že musí umět alespoň trochu německy a být schopen jezdit do práce samostatně, navštěvoval náš kurz němčiny, získal řidičské oprávnění a koupil si auto. Na jaře roku 2019 se uskutečnil pohovor, kam jsme jej doprovázeli, trval dvě hodiny, prohlédl si celou firmu a obě strany byly nadšené. Muž má již smlouvu na neurčito, což je v této oblasti výjimečné“.* Dle informací uvedených v závěrečných zprávách jsou lidé při hledání zaměstnání po realizaci projektů více samostatní.

Co se týká míry participace obyvatel na realizaci aktivit projektu, záleželo většinou na tématu a aktuální důležitosti realizované akce pro obyvatele. Příklad dobré praxe uvedla ve své závěrečné zprávě organizace IQ Roma servis, z. s. *„V září se část lidí z komunity rozhodla si společně užít teplého počasí a domluvili se, že každý z domu přinese něco na grilování a pítí, komunitní pracovníci požádali pouze o zapůjčení zahradních setů, aby si měli kam sednout. Společné posezení nakonec využili ke zreflektování dosavadních komunitních aktivit“.* Ne vždy se ale podaří zorganizovat všechno podle představ, je proto namístě uvést i příklad špatné praxe participace obyvatel na komunitní akci „opékačka“, která byla realizována v rámci projektu organizace Člověk v tísni, o. p. s. *„Před akcí byla všem roznesena pozvánka s informací, že naše organizace poskytne jídlo a zábavu pro děti a zbytek bude na obyvatelích – příprava ohniště, jídla. Přípravy jídla se ujala jedna rodina. Zbytek lidí koukal a čekal, co se bude dít. Ohniště nakonec musel připravit komunitní pracovník spolu s dětmi, a když už oheň hořel, všichni se divili, že není na čem párky opéct. Tento příklad ilustruje, jak je většina zvyklá na akce typu: dojdí, užij a můžeš jít“.* I přesto, že

mnoho aktivních obyvatel z jednotlivých komunit již dokáže naplánovat a realizovat určité činnosti, stále však většina z nich potřebuje podporu komunitních pracovníků s nastavováním dosažitelných cílů a plánování tak, aby došlo k jejich naplnění, a potřebuje podporu při vyjednávání s institucemi.

Lze tedy konstatovat, že výstupy projektů, které si organizace při předkládání žádostí samy definovaly, se podařilo celkově naplnit v odpovídající kvalitě a rozsahu. Některé jednotlivé dílčí výstupy se podařilo naplnit pouze částečně, v menší části případů bylo dokonce nutné změnit původní výstup projektu za nově definovaný výstup. Komunitní práce je o práci se společenstvím, a proto se některé indikátory podařilo naplnit pouze částečně, a to především z těchto důvodů: migrace obyvatel SVL či jiné náhlé změny v SVL, pasivity části komunity, nepřátelství rodin v lokalitě, úmrtí v lokalitě, ztráty aktuálnosti původního tématu (obyvatelé SVL se potýkají s velkým množstvím problémů najednou), odmítnutí zapojení komunity na jí dříve identifikovaném tématu, vyjádření přání členy komunity realizovat aktivitu jiným způsobem.

Tyto změny kladou na komunitního pracovníka velké nároky, který musí umět pružně reagovat na aktuální potřeby komunity. Se situacemi se však komunitní pracovníci většinou vyrovnali úspěšně a naopak je využili k další práci s komunitou, k prohloubení důvěry nebo otevření dalších témat. Pro komunitní pracovníky je tak důležité, mít odkud čerpat nové informace a neustále prohlubovat své znalosti (ve vědomostech, dovednostech, ale především osobnostním rozvoji), aby mohly předávat své „know-how“ komunitě. Proto je v rámci dotačního programu podporováno i vzdělávání pracovníků a všechny organizace mají povinnou supervizi. Ve 12 projektech se pracovníci organizací zúčastnili kurzů nebo školení s následující tematikou: specifikace práce s romskou rodinou, kompetence ke kontaktní práci, zvládání stresu a stresové zátěže nebo rozvoj a posilování zdravé profesní sebeúcty pracovníků v sociální oblasti. V rámci 9 projektů se někteří pracovníci zúčastnili stáží v jiných organizacích, které se také zabývají komunitní prací.

Vyhodnocení sledovaných indikátorů u aktivit doplňujících terénní práci, sociální programy a sociální služby

V rámci této oblasti bylo v roce 2019 podpořeno celkem 8 projektů. Pět projektů bylo realizováno tradičními příjemci dotací, kteří tak cílili na lokality, kterým se již věnovali v předchozích letech, přičemž dva z těchto příjemců vstupovali i do nových lokalit. Zbývající tři projekty byly v tomto roce podpořeny poprvé. Velikost cílové skupiny se v jednotlivých projektech lišila, a to v rozmezí od 25 až do 200 osob. V rámci projektů, které svým zaměřením spadaly spíše do oblasti doplňující terénní práci, sociální programy a sociální služby bylo definováno 57 výstupů projektů, do jejichž aktivit bylo zapojeno přibližně 745 osob. 3 organizace v rámci svých projektů zaměstnaly i osoby z cílové skupiny. Celkem bylo zaměstnáno 8 osob, a to na pozicích oblastní poradce, romský koordinátor nebo pracovník pro oblast volnočasových aktivit pro děti.

Co se týká druhu realizovaných aktivit, nejvíce aktivit bylo zaměřených na *vzdělávací aktivity pro děti a mládež nad rámec standardního vyučování a základní činnosti NZDM*. Převažovaly zde aktivity zaměřené na předškolní a školní přípravu, a to v podobě pomoci při vypracování domácích úkolů, doučování a dohlížení na předškolní a školní docházku. V této problematice je realizováno zejména doučování, které probíhá zpravidla 1krát až 2krát týdně nejčastěji v prostorách organizace, nebo přímo v domácnostech klientů, za přítomnosti rodičů. Celkem se organizace při realizaci doučování věnovaly přibližně 105 dětem. Docházelo také ke

spolupráci organizací se vzdělávacími institucemi a rodiči ohledně prospěchu žáků a jejich chování ve škole. Oblastní charita Most nabízela například rodičům přístup do počítačové klubovny, s možností nahlédnout do elektronických žákovských knížek svých dětí. Kromě doučování byly organizovány i předškolní a rodinné kluby. Spolek Šance pro Tebe, z. s., například zřídil rodinné centrum, které sloužilo jako klub pro děti mladšího školního věku (zázemí pro preventivní a volnočasové aktivity dětí a mládeže), předškolka (pravidelné předškolní vzdělávání) a pro účely komunitní práce (zázemí pracovníka pro práci s komunitou). V rámci rodinných klubů byly realizovány i besedy jednak pro samotné rodiče (na témata rodičovské odpovědnosti, právní odpovědnosti, finanční rozpočet, jak napsat životopis a získat práci), ale také pro rodiče i děti (na témata nebezpečí na internetu, bezpečnost a obezřetnost na ulici a silnici, kam na střední školu aj.) Do ostatních vzdělávacích aktivit bylo zapojeno přibližně 275 dětí, mladistvých a rodičů.

Dále byly v této oblasti realizovány *volnočasové aktivity pro děti a mládež nad rámec základní činnosti NZDM*. Jednalo se jak o aktivity jednorázové v podobě výletů (poznávací zájezd do Osvětimi), poznávacích cest, her a akcí spojených s jednotlivými událostmi (den dětí, jarní tvoření, tříkrálová sbírka apod.), tak o akce pravidelně se opakující – nejčastěji v podobě hudebních, výtvarných, sportovních, tanečních kroužků. Pravidelné aktivity probíhaly většinou každý týden. Na přípravě některých, zejména jednorázových aktivit se podíleli rodiče a následně se jich společně s dětmi účastnili. Dle údajů vykázaných organizacemi se do této oblasti zapojilo zhruba 365 osob. Ne všechny aktivity se však zaměřovaly na děti a mládež. Některé z organizací směřovaly své aktivity primárně na dospělé členy komunity se snahou vést je k samostatnosti a podporovat je v zapojení se do místní komunity. Mimo již zmíněné vzdělávací semináře a besedy pro dospělé byly realizovány i aktivity na rozšiřování praktických dovedností.

Edukační a informační činnost jako součást podporovaných projektů

Kromě samotné realizace jednotlivých aktivit je v rámci dotačního programu podporována i informační a edukační činnost. Informační činnost je úzce spjata s PR – dobrá propagace organizace, projektu, šíření informací (nejdříve směrem ke komunitě a s pozitivními výstupy směrem k široké veřejnosti). Propagace je pro každou organizaci důležitou součástí projektu, což dokládají všechny realizované projekty. Mezi nejčastější prostředky pro sdílení informací o projektu a donátorovi patřily webové stránky a sociální sítě jako je Facebook, tištěná média (komunitní listy, tiskové zprávy, hodnotící zprávy), organizační PR materiály (plakáty, letáky, brožury, veřejné akce, vystoupení, rozhovory a „potkávání se naživo“ atd. Některé organizace realizovaly např. dny otevřených dveří ve své organizaci pro veřejnost. Propagace organizace ale i samotného projektu napomáhá větší informovanosti uvnitř komunity, ale i majoritní veřejnosti, a může pomoci snižovat napětí vzniklé z nevědomí, neznalosti a obav.

3. Shrnutí

V rámci dotačního programu bylo v roce 2019 podpořeno 21 projektů v celkové výši 11.749.622 Kč. V roce 2019 pracovalo 13 projektů s metodou komunitní práce. Co se týká projektů zaměřených na aktivity doplňující terénní práci, sociální programy a sociální služby, bylo v této oblasti podpořeno 8 projektů. Z pohledu územního bylo v rámci 21 projektů podpořeno 34 lokalit, jelikož několik organizací působilo v rámci jednoho projektu i ve více lokalitách.

Jak již bylo zmíněno, v oblasti komunitní práce bylo podpořeno 13 projektů. V pěti z nich byly zaměstnány i osoby z lokality. V roce 2019 bylo podpořeno 11 organizací, které byly podpořeny i v letech minulých a 2 organizace, které byly v rámci dotačního programu podpořeny poprvé (jedná se tedy o 4 nové lokality). Všechny podpořené organizace však již mají s komunitní prací zkušenost. Celkem bylo do projektů zapojeno 8 978 obyvatel. Ve všech projektech byla zformována jádrová skupina (některé projekty měly i více jádrových skupin), díky níž ve spolupráci s komunitními pracovníky docházelo k aktivizaci a samostatnosti členů komunity.

V rámci projektů se uskutečnilo bezmála 150 komunitních aktivit iniciovaných většinou samotnou cílovou/jádrovou skupinou. Uskutečnily se jak pravidelné opakující se aktivity, tak i jednorázové aktivity, tj. komunitní akce. Pravidelně opakující se aktivity se nejčastěji uskutečňovaly v rámci komunitních klubů či center, jednalo se o tvořivé dílny, např. keramický a truhlářský kroužek. V rámci komunitních akcí byly nejčastěji realizovány akce týkající se: úpravy a úklidu prostor, oslavy svátků, navazování nových vazeb s okolím s vedením města, aktivity vedoucí k uvědomění si vlastní kultury apod. Cílovou skupinu tvořili především dospělí obyvatelé SVL, ale jelikož se komunitní práce nejnáze realizuje prostřednictvím dětí, aktivity cílily i na ně. Jednalo se o aktivity vzdělávacího a volnočasového charakteru. Přibližně 1.700 osob se zapojilo do vzdělávacích anebo volnočasových aktivit. Jedno z velmi důležitých témat, které se objevovalo ve většině projektů, bylo i řešení neuspokojivého stavu bydlení a jeho okolí. V rámci podpořených projektů zaměřených na komunitní práci se aktivizovalo přibližně 300 osob, které investovaly svůj volný čas nebo prostředky do zlepšení svého obydlí nebo okolního prostranství. Dále se přibližně 530 osob se zapojilo do aktivit zaměřených na oblast osobního rozvoje, kterými byly jednak aktivity na osvojení si různých dovedností, ale také vzdělávací besedy a semináře pro dospělé. Do aktivit v oblasti zdraví se zapojilo přibližně 216 osob a 150 osobám poskytly organizace podporu při hledání nebo udržení si zaměstnání. Komunitní práce primárně pracuje s cílem zapojit do aktivit co nejvíce osob, a to nejen ze samotné komunity, ale i z řad dalších relevantních aktérů. Jednou z oblastí, do které se zapojilo nejvíce osob, byly aktivity zaměřené na zlepšení vzájemného soužití mezi romskou menšinou a většinovou společností. Do těchto akcí se zapojilo bezmála 6 000 osob.

V rámci projektů, jejichž aktivity doplňují terénní práci, sociální programy a sociální služby došlo také k aktivizaci a samostatnosti členů komunity. V rámci 8 projektů bylo podpořeno celkem 745 osob. V této oblasti probíhaly tři hlavní druhy aktivit: vzdělávací aktivity pro děti a mládež nad rámec standartního vyučování a základní činnosti NZDM; volnočasové aktivity pro děti a mládež nad rámec základní činnosti NZDM a doplňující aktivity zaměřené na práci s dospělými vedoucí k samostatnosti a podporují snahu klientů vést běžný život ve svém přirozeném prostředí (vzdělávací aktivity, aktivizační aktivity, rozšiřování praktických dovedností). Co se týká vzdělávacích aktivit pro děti a mládež, dominantní aktivitou bylo doučování, pomoc s domácími úkoly, dále byly v provozu předškolní kluby a program pro předškoláky. Ve volnočasových aktivitách se vyskytovaly jak akce jednorázové, tak pravidelně se opakující (např. taneční a hudební kroužky, komunitní vaření).

Doplňkovou součástí mnoha projektů byla informační činnost. Z hlediska informační činnosti je v současnosti běžnou součástí PR projektů – zejména prostřednictvím webových stránek, sociálních sítí, informačních letáků a brožur, dále také prostřednictvím komunitních listů a tiskových zpráv. Některé organizace realizovaly např. dny otevřených dveří ve své organizaci pro veřejnost.

Na základě výše uvedeného vyhodnocení sledovaných indikátorů (výstupů projektu) lze konstatovat, že projekty naplnily cíle dotačního programu.

Tabulka 26 Přehled podpořených projektů v programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce v roce 2019

Číslo projektu	Žadatel	Název projektu	Přidělená dotace (v Kč)
PR190003	IQ Roma servis, z.s.	O krok dál	892.480
PR190004	Oblastní charita Pardubice	Pomoc romským rodinám	544.730
PR190005	Bunkr, o.p.s.	Komunitní centrum Borek	493.182
PR190006	Dživ Lačes z.s.	Keras Vareso! - Dělejme něco!	293.892
PR190007	Elim Opava, o.p.s.	Budoucnost dětem.	333.887
PR190009	KoCeRo - komunitní centrum Rovnost o.p.s.	CESTA KE ZMĚNĚ VI	429.800
PR190010	Oblastní charita Šluknov	Komunitní práce ve Šluknově 2019	1.196.176
PR190013	Vzájemné soužití o.p.s.	Pro nás s námi 2019	630.997
PR190015	Oblastní charita Most	Učíme se pro život	322.400
PR190017	Šance pro Tebe, z.s.	Zlepšení životních podmínek Romů Vysokomýtska	462.739
PR190020	Diecézní charita České Budějovice	Komunitní práce Novohradská 2019	664.495
PR190021	Oblastní charita Most	Asistenční centrum v Janově	784.100
PR190022	Společenství Romů na Moravě jekhetaniben pre Morava	Aktivizace romské komunity ve Šternberku	146.128
PR190023	Člověk v tísní, o.p.s.	Komunitní práce v Přerově	748.589
PR190026	R - Mosty, z.s.	Férové bydlení	916.362
PR190028	Prostor plus, o.p.s	Komunitní práce v Kutné Hoře	243.790
PR190033	ROMA TANVALD z.s.	Komunitní práce v Tanvaldu 3	324.650
PR190037	EUROTOPIA.CZ, o.p.s.	Spojme ruce - Společnou cestou	356.510
PR190038	Cheiron T, o.p.s.	Na cestě ke zplnomocnění VII	511.704
PR190049	Romano jasnica, spolek	Komunitní práce v Trmicích	917.464
PR190051	Šance pro Tebe, z.s.	Komplexní podpora ve vyloučených lokalitách na Chrudimsku	535.547

E. Vyhodnocení dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Cílem dotačního programu je napomoci úspěšné implementaci Evropské charty regionálních či menšinových jazyků. Tento dokument Česká republika ratifikovala dne 15. 11. 2006, v platnost pro ČR vstoupila 1. 3. 2007.

Původně byl dotační program určen pouze na krytí nákladů spojených se zaváděním dvojjazyčných česko-polských nápisů v obcích s vyšší přítomností obyvatel polské národnostní menšiny. Náklady na zavádění dvojjazyčných česko-polských nápisů byly od roku 2007 hrazeny ze státního rozpočtu, z rozpočtové kapitoly Úřadu vlády ČR, přičemž výše disponibilních prostředků činila 5.000.000 Kč. Prostředky byly původně transferovány do rozpočtu Moravskoslezského kraje, který až do roku 2009 prováděl administraci finančních úhrad obcím. Pro efektivnější a účelnější využití finančních prostředků však prošel dotační program restrukturalizací a byl transformován v dotační program na podporu implementace více článků Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, který v současnosti administruje Odbor lidských práv a ochrany menšin.

Dotační program má za cíl naplnit mezinárodní závazek, který Česká republika převzala, a to zachovat a podporovat historické regionální a menšinové jazyky, konkrétně:

- polštinu (především těšínské nářečí na území okresů Frýdek-Místek a Karviná v Moravskoslezském kraji)
- němčinu
- romštinu
- slovenštinu (v rámci celé ČR a to tam, kde je to vzhledem k počtu mluvčích vhodné)
- moravskou chorvatštinu³⁴ (od 1. 1. 2015)

Dotační program byl pro rok 2019 rozčleněn do tří okruhů. V rámci nich byly podporovány následující aktivity:

- A) **Vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování**, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají. Cílovou skupinou těchto aktivit mohly být jak osoby s menšinovým jazykem jako jazykem mateřským, tak osoby s češtinou jako mateřským jazykem. Aktivity mohly být zaměřené i na vzdělávání pedagogů s cílem podpory menšinových jazyků zejména v prostředí osob s češtinou jako jazykem mateřským. Zvláštní zřetel byl brán na aktivity podporující úctu, porozumění a toleranci mezi různými jazykovými skupinami.
- B) **Kvantitativní a kvalitativní analýzy** zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory.
- C) **Podpora užívání tradičních a správných forem místních názvů** v menšinových jazycích. Zvláštní zřetel byl brán na výrobu, instalaci a údržbu tabulí s názvy obcí, jejich částí, ulic a jiných veřejných prostranství a označení budov státních orgánů a územních samosprávných celků. V rámci tohoto tematického okruhu mohla být podpořena zejména:

³⁴ Ke schválení chorvatštiny moravských Chorvatů mezi jazyky, na něž je dotační program zaměřen, došlo v roce 2014 Radou vlády pro národnostní menšiny.

Výroba / tisk publikací	Vytvoření digitální mapy s tradičními místními názvy
	Tisk map s tradičními místními názvy
Vytvoření analýzy zaměřené na mapování historického a kulturního dědictví uživatelů menšinového jazyka v regionu	
Dvojazyčné cedule (výroba a instalace)	Vjezdové a výjezdové cedule s názvem obce
	Vítací vícejazyčné cedule
	Názvy ulic a lokalit
	Označení ve veřejných (obecních) budovách
	Označení na veřejných (obecních) a významných budovách
	Orientační a směrové cedule na veřejných prostranstvích
	Označení autobusových zastávek

Pro rok 2019 mohly o dotaci žádat, stejně jako v předchozích letech, spolky; ústavy; církevní právnické osoby; obecně prospěšné společnosti; školy a školská zařízení dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů; vysoké školy dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a obce.

Tabulka 27 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2011–2019

Rok	Rozpočet (v Kč)	Čerpáno (v Kč)	Počet podpořených projektů
2011	1.850.000	1.849.914	12
2012	1.850.000	1.720.000	17
2013	1.850.000	1.376.000	10
2014	1.850.000	1.690.000	12
2015	2.010.000	2.010.000	12
2016	1.850.000	1.850.000	12
2017	2.400.000	2.399.998	18
2018	3.200.000	2.577.928	14
2019	3.200.000	2.888.431	14

Jak lze vidět z tabulky výše, finanční prostředky na tento program byly v roce 2019 ve stejné výši jako v roce předchozím a byl podpořen stejný počet organizací. Vzhledem k tomu, že program zakládá veřejnou podporu v režimu de minimis, nemohli se někteří tradiční žadatelé (především vysoké školy) o podporu v daném roce ucházet, jelikož již měli vyčerpán limit pro tento typ podpory.

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2019

V roce 2019 byly do kapitoly 304 – Úřadu vlády ČR přiděleny finanční prostředky ve výši 3.200.000 Kč. Odbor lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády ČR obdržel pro rok 2019 celkem 14 žádostí o dotaci s celkovým požadavkem 3.339.274 Kč. Všechny obdržené žádosti spadaly do oblasti podpory A.

Komise na svém jednání navrhla k podpoře 14 projektů v celkové výši 2.912.431 Kč. V rámci zpracování úpravy žádosti si jedna z organizací snížila navrhovanou výši dotace nad rámec

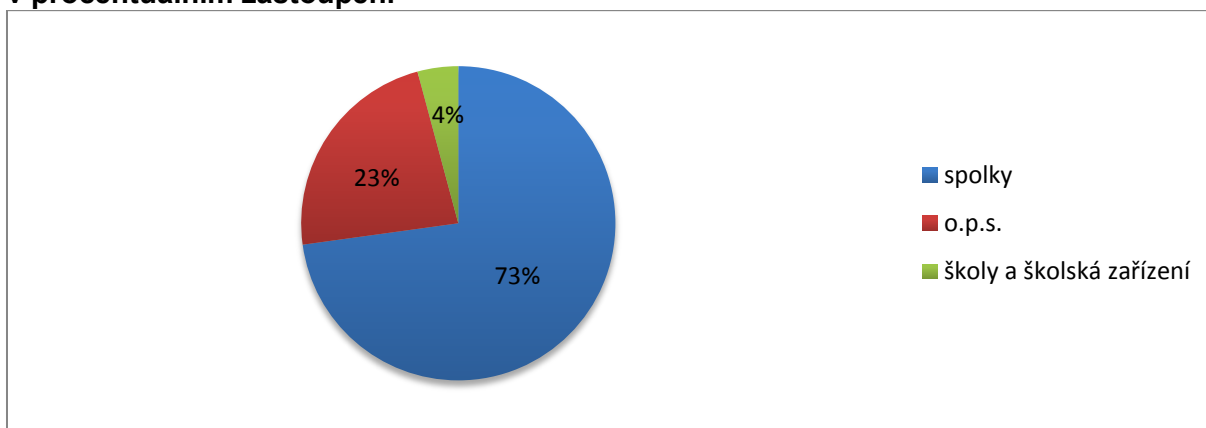
doporučení Komise o 24.000 Kč. Celkem tak byly vyplaceny prostředky na podporu 14 projektů ve výši 2.888.431 Kč.

V rámci vypořádání dotací za rok 2019 byly zpět na účet Úřadu vlády ČR zaslány nevyčerpané prostředky ve výši 3.521 Kč. Příjemci dotací tak v roce 2019 vyčerpali finanční prostředky ve výši 2.884.910 Kč.

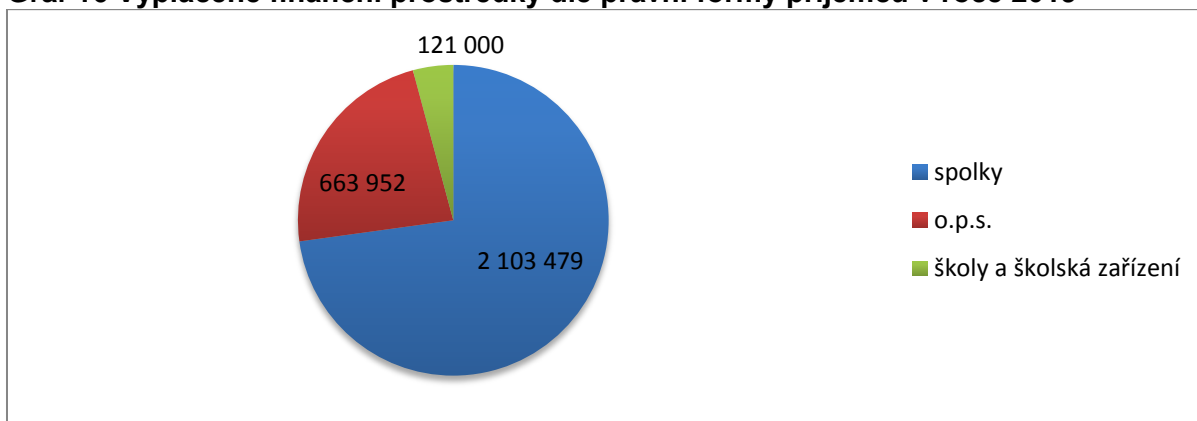
Právní forma příjemců

Z hlediska právní formy příjemců bylo podpořeno 10 spolků v celkové výši 2.103.479 Kč, což představuje téměř 73 % z celkové vyplacené částky v dotačním programu. Dále byly podpořeny 2 obecně prospěšné společnosti ve výši 663.952 Kč, což představuje cca 23 % ze všech vyplacených finančních prostředků. Pro rok 2019 byla také podpořena jedna základní škola částkou 121.000 Kč, což přepočtem na celkové poskytnuté finanční prostředky programu činí 4 %.

Graf 15 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2019 v procentuálním zastoupení

Graf 16 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2019

Rozložení podpory z hlediska jazyků

Co se týká rozložení výše finanční podpory v rámci dotačního programu dle jednotlivých jazyků, nejvyšší část finančních prostředků ve výši 948.375 Kč pro rok 2019 směřovala na projekty podporující polštinu (7 projektů). Jak ukazuje graf níže, od roku 2015 má finanční podpora polštiny stále rostoucí tendenci. Nárůst finanční podpory v minulých letech byl zapříčiněn především zájmem ze strany obcí na podporu užívání menšinového jazyka na

cedulích ve veřejných prostranstvích. V roce 2019 byly však projekty zaměřeny pouze na vzdělávací aktivity.

Druhým nejvíce podporovaným jazykem byla se třemi projekty slovenština, která byla v roce 2019 podpořena v celkové výši 630.268 Kč. I přesto, že počet podpořených projektů zůstal shodný jako v minulém roce, celková finanční podpora vzrostla oproti minulému roku o cca 120.000 Kč. Mezi podpořené žadatele navíc patřili již dlouhodobí předkladatelé projektů, u kterých dochází spíše k udržování a inovaci již osvědčených aktivit. Jedním z takových příjemců je organizace BONA FIDE, z. s., která dlouhodobě realizuje čtrnáctideník o slovenštině, Slovácích a Slovensku, vysílaný slovensky na Rádiu ZET. V rámci druhého podpořeného projektu této organizace došlo k vytvoření CD s výukovým materiálem pro mladou generaci o M. R. Štefánikovi, který byl jednou z nejvýznamnějších osobností československých dějin.

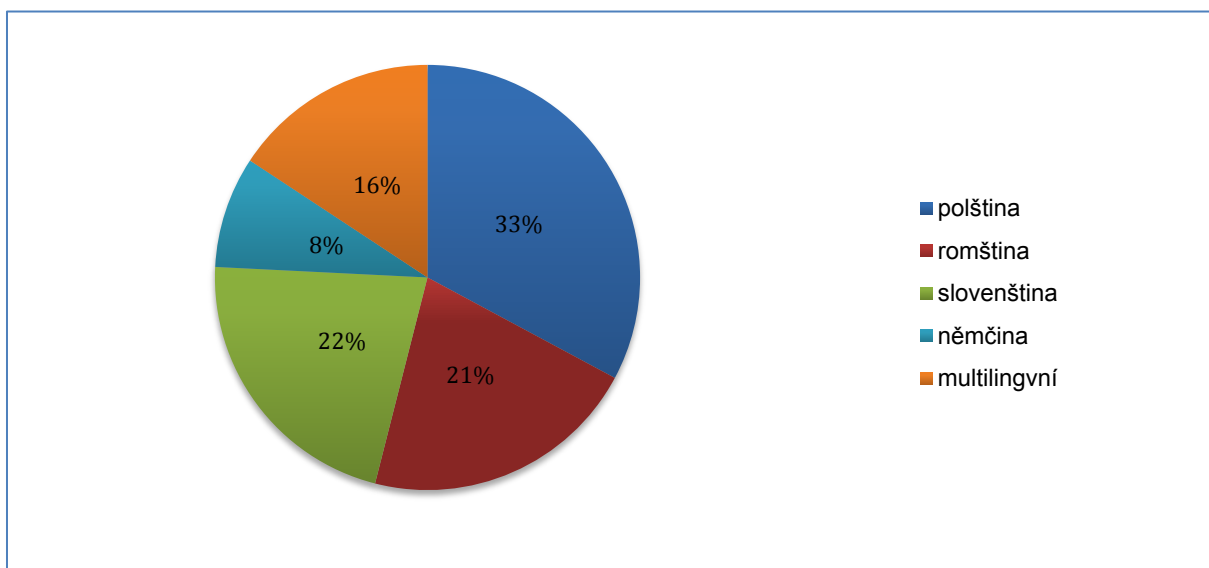
Pro rok 2019 byly podpořeny pouze 2 projekty zaměřující se na romštinu, a to ve výši 610.482 Kč. Oproti předchozím letům, kdy byly podpořeny celkem 3 projekty v roce 2018 a 5 projektů v roce 2017 zaměřujících se na podporu romštiny, došlo opět k poklesu a potvrdila se tak sestupná tendence ze strany žadatelů o podporu romského jazyka.

Konečně poslední kategorii jazyků představuje němčina, která byla skrze jeden projekt organizace BOHEMIA Troppau, o. p. s., podpořena ve výši 244.950 Kč. Cílem projektu byla podpora výuky němčiny ve venkovských oblastech okresu Opava. Oproti roku 2018, kdy nebyl podpořen žádný projekt zaměřený na němčinu jako menšinový jazyk, došlo k mírnému navýšení zájmu ze strany žadatelů o podporu německého jazyka. Důvodem pro nepříliš velký zájem ze strany organizací zaměřujících se na němčinu může být například relativně vysoká finanční podpora ze strany Německa, která udržení němčiny v České republice podporuje.

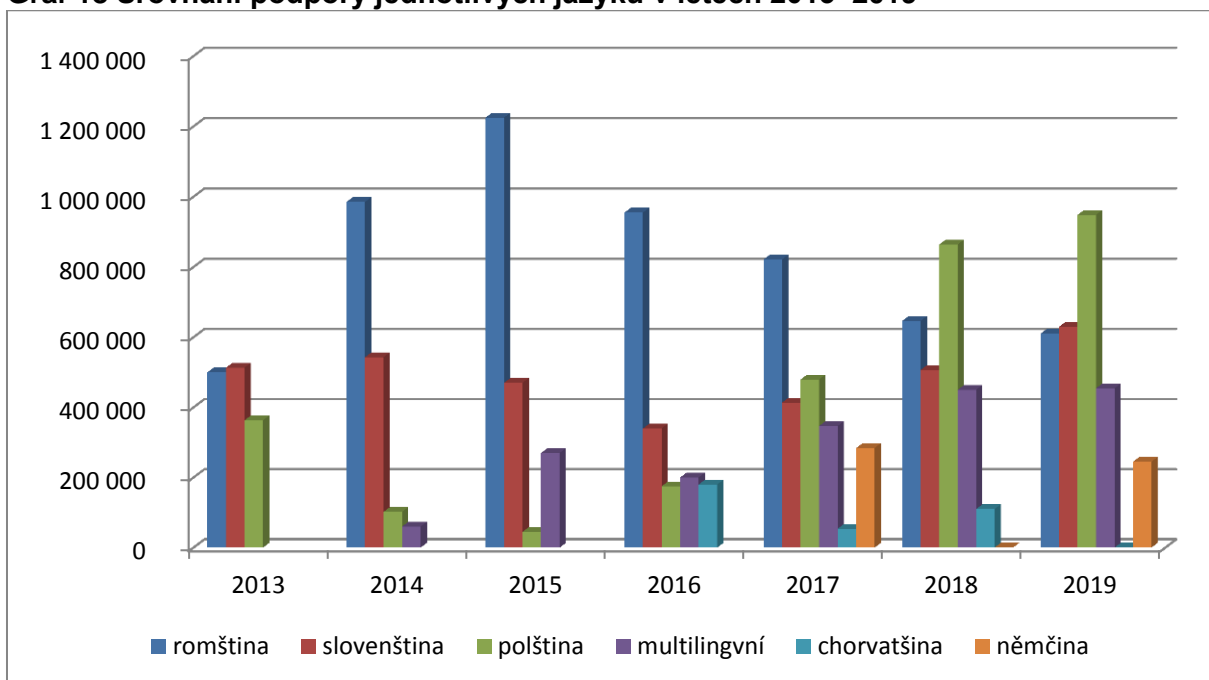
S výší podpory 454.356 Kč byl v tomto dotačním programu podpořen tradiční multilingvní projekt organizace Spolek Zaedno, který podporuje multikulturní výchovu s důrazem na jazyky národnostních menšin v ČR, a to nejen u žáků na základních školách, ale jeho výstupy slouží také jako metodická pomůcka pro uživatele národnostních jazyků či pedagogických pracovníků. Projekt je zpravidla podporován i z jiných dotačních programů státního rozpočtu (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo kultury), a u veřejnosti je velmi oblíbený.

V roce 2019 bohužel nebyl podpořen žádný projekt zaměřený na moravskou chorvatštinu. Již v minulém roce byl podpořen pouze jediný projekt zaměřený na moravskou chorvatštinu, a tak se potvrdila sestupná tendence ze strany žadatelů o podporu tohoto jazyka. Důvodem pro nepodání projektu se zaměřením na moravskou chorvatštinu může být nízký počet fungujících chorvatských organizací, což je dáno i nízkou početností chorvatské menšiny v ČR. Dalším důvodem pro nepodání žádosti v rámci tohoto programu může být i fakt, že jsou chorvatské organizace pravidelně podporovány z dotačního programu Kulturní aktivity příslušníků národnostních menšin žijících v České republice, který administruje Ministerstvo kultury.

Graf 17 Podíl vyplacených finančních prostředků dle podpory jednotlivých jazyků v roce 2019

Graf 18 Srovnání podpory jednotlivých jazyků v letech 2013–2019

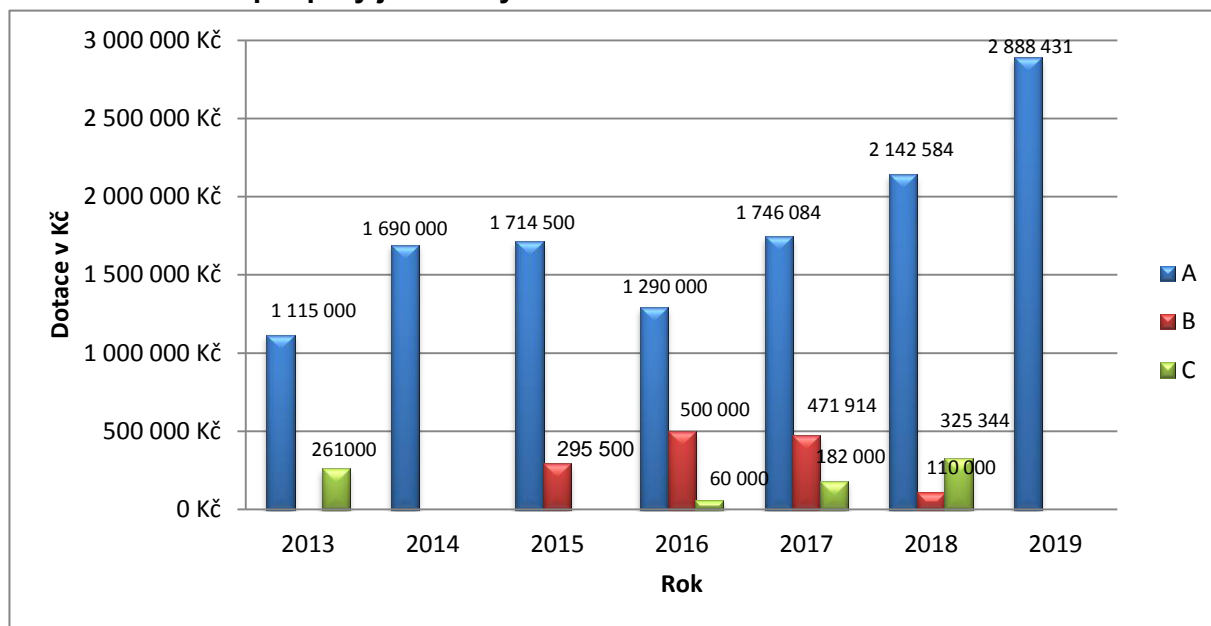

Tematické oblasti podpory

Kromě podpory jazyka je sledováno i rozložení podpory dle jednotlivých oblastí dotačního programu, tzn. dle tematických okruhů. Jak bylo již výše uvedeno, dotační program se zaměřuje na tři oblasti podpory jazyků: A) **Vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování**, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají, B) **Kvantitativní a kvalitativní analýzy** zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory a oblast C) **Podporu užívání tradičních a správných forem místních názvů**

v menšinových jazycích. V roce 2019 byly všechny projekty zaměřeny pouze na oblast podpory A).

Graf 19 Srovnání podpory jednotlivých oblastí v letech 2013-2019

Okruh A je svým zaměřením ze všech podporovaných okruhů nejrozmanitější, což je i pravděpodobně důvod, proč nejvíce z žadatelských organizací realizuje aktivity právě v této tematické oblasti, což dokládá i graf výše. Primárně je okruh zaměřen na vzdělávací aktivity pro cílovou skupinu děti a mládež z daných národnostních menšin, ovšem vzhledem ke zmíněné rozmanitosti a rozdílnosti při vykazování aktivit jednotlivých organizací je téměř nemožné dospět k jednoznačným závěrům. Na základě údajů získaných od příjemců dotací provedl Odbor lidských práv a ochrany menšin hrubý odhad dopadu aktivit projektů podpořených v rámci tematického okruhu A, který by měl činit přibližně 50 000 osob participujících na projektech tohoto dotačního programu.

Jak již bylo zmíněno, všech 14 podpořených organizací spadalo v roce 2019 do oblasti podpory A. Příjemci dotací museli v rámci realizace projektu naplnit výstupy projektu, které si sami při předkládání projektu definovali a které pak byly součástí rozhodnutí o poskytnutí dotace. Dotační program byl vyhodnocován dle naplnění zmíněných výstupů projektu. Příjemci dotací realizovali všechny stanovené výstupy v daném rozsahu a kvalitě. Vzhledem k nejčastěji realizovaným aktivitám a činnostem příjemců byly v okruhu A stanoveny tři hlavní cíle - podpora šíření informací v menšinovém jazyce, podpora vzdělávání v menšinovém jazyce a podpora kulturních aktivit v menšinovém jazyce, kterých bylo v rámci dotačního programu dosaženo.

1. cíl oblasti A – Podpora šíření informací v menšinovém jazyce

První stanovený cíl v oblasti A dotačního programu – **Podpora šíření informací v menšinovém jazyce**, se člení do několika podoblastí, respektive dílčích cílů. Mezi ně patří:

- podpora vydání publikací, textů, článků či příspěvků
- podpora elektronizace již vydaných publikací, textů či příspěvků
- podpora dostupnosti webových stránek menšinových organizací
- podpora rozhlasového a televizního vysílání v menšinovém jazyce
- podpora tvorby a distribuce audiovizuálních děl a zvukových nahrávek.

Co se týká první podoblasti (*podpora vydání publikací, textů*), v roce 2019 tuto aktivitu realizovalo 7 organizací.

Konkrétně se jednalo o výstup projektu organizace Dokumentační a muzejní středisko slovenské menšiny v ČR, z. s., (dále jen „DOMUS“), a to o knihu s názvem „*Slovensko-české reminiscencie - K 100. výročiu Československa*“ o rozsahu cca 220 stran, jejímž obsahem jsou články a studie o Československu, Slovensku a o československých osobnostech slovenských a českých žáků z gymnázií a základních škol. Kniha je rozdělena do několika kapitol, které se například věnují českému a slovenskému vnímání tradic, duchovní a hmotné kultuře, Československu v letech 1918 – 1938, II. světové válce, holocaustu Židů a Romů nebo politickým procesům. Projekt zasáhl přibližně 300 žáků a 40 pedagogů.

Z každoroční dětské literární soutěže vydala organizace Nová škola, o. p. s., sborník „*Romano suno 2019*“ v rozsahu 112 stran a v nákladu 100 ks, který je doplněn o ilustrace z výtvarné soutěže. Sborník slouží jednak jako propagační materiál soutěže, ale také jako místo, kde se mohou ocenění autoři romských děl, najít. Dále byl vydán sborník „*O bare vakaren*“ v rozsahu 126 stran a v nákladu 100 ks, jehož součástí je výběr z tvorby dospělých účastníků literární soutěže Romano suno.

Dále byla organizací KHER, z.s. vydána dvojjazyčná (romsko-česká) sbírka romských autorů „*O mulo! Povídky o duchách zemřelých!*“ v rozsahu 184 stran a nákladu 500 ks, která byla zároveň vydána i v elektronické podobě. Elektronická verze povídek je na webových stránkách organizace volně ke stažení. Do sbírky svými historkami o mulech a duchách zemřelých přispělo 21 autorů.

V rámci projektu organizace Ducatus Teschinensis, z. s., byla vydána publikace s názvem „*Od Cieszyna do Bogumina / Od Těšína k Bohumínu*“, do níž byl vložen kompaktní disk. Publikace byla vydána v rozsahu 635 stran v nákladu 1 000 ks a obsahuje 580 lidových povídek celkem od 137 autorů. Materiály pro vydání knihy byly sesbírány ve 32 lokalitách ležících mezi Českým Těšínem a Bohumínem, a to v 60. – 80. letech minulého století. Hlavní část publikace je věnována folklórní próze v originálním znění, a to rozděleně dle jednotlivých lokalit. Kniha byla distribuována do měst a obcí těšínského Slezska, do škol, kulturních a zájmových institucí nebo knihoven. Publikace přispěla k uchování a rozvoji kulturního dědictví a tradic obyvatel Moravskoslezského kraje.

Kongres Poláků v České republice, z. s., vydal knihu s názvem „*Sękaci ludzie*“ v nákladu 700 ks, která obsahuje humoristické povídky v těšínském nářečí a je doplněna barevnými ilustracemi. Kniha byla distribuována prostřednictvím pedagogického centra pro polské národnostní školství v Českém Těšíně a vybraným školám s polským a českým jazykem vyučovacím. Kniha byla dále nabízena na folklórních akcích v regionu, které organizovaly místní skupiny polského svazu kulturně osvětového.

Předposlední organizací, která v rámci svého projektu vydala publikaci, je organizace Spolek Zaedno. Bylo vydáno 5 čísel multikulturního a vícejazyčného časopisu „*Kamarádi*“ a jedna regionální příloha (pouze část nákladů na vydání časopisu byla hrazeno z rozpočtu Úřadu vlády ČR). Projekt má celorepublikový dopad a těší se velké pozornosti nejen ze strany příslušníků národnostních menšin. Časopisy byly vydány v nákladu po 1 800 ks, regionální příloha časopisu v nákladu 1 500 ks. Všechny publikace byly distribuovány na základní školy po celé České republice, do organizací, které se zabývají integrací cizinců a multikulturou, do 130 knihoven nebo byly rozdávány na propagačních a prezentačních akcích. Časopis se dostal přibližně k 3 600 dětem. Časopis je vydáván i digitálně a je volně

dostupný ke stažení, přičemž digitální verze je obohacena o multimedia (videonávody, předčítané texty v menšinovém jazyce) a interaktivní aktivity (hry a kvízy převážně s jazykovou a lingvistickou tematikou).³⁵ V roce 2019 zaznamenaly webové stránky projektu průměrně kolem 2 800 návštěv za měsíc.

Do první zmíněné oblasti lze zařadit i projekt Základní školy a mateřské školy s polským jazykem vyučovacím Jana Kubisze, Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Jana Kubisza Hnojník, příspěvková organizace, v rámci kterého bylo nainstalováno na různých místech 5 informačních a vzdělávacích tabulí o významném básníkovi, spisovateli a učiteli Janu Kubiszovi. Tabule byly umístěny na místech úzce spjatých s životem a prací Jana Kubisze a jsou součástí edukační stezky. Textová část na informačních tabulích byla přeložena do 4 jazyků, a to do polštiny, češtiny, němčiny a angličtiny, díky čemuž může projekt oslovit širokou veřejnost

Ve druhé podoblasti, kterou je *elektronizace publikací, textů či příspěvků*, nebyly v roce 2019 dodatečně elektronizovány žádné již dříve vzniklé texty. Organizace, které však vydávaly tištěné materiály, mají zpravidla zveřejněné své výstupy i v elektronické podobě, kde jsou volně ke stažení. Jedná se např. o výběr romských literárních příspěvků ze soutěže Romano suno, sbírku romských autorů v rámci projektu organizace KHER, z. s., nebo časopis Kamarádi organizace Spolek Zaedno.

V oblasti *podpory dostupnosti webových stránek* byl podpořen předklad textů zveřejňovaných na webových stránkách www.zwrot.cz. organizace Polský kulturně-osvětový svaz v ČR, z. s. Základním cílem projektu byla podpora úcty, porozumění a tolerance mezi polskou a českou jazykovou skupinou. Organizace zveřejňovala na zmíněných webových stránkách přibližně 140 článků měsíčně v polštině, které byly překládány i do češtiny. Díky překladům článků do češtiny organizace rozšířila počet návštěvníků webových stránek i o příslušníky národností menšiny, kteří již polštinu neovládají, ale také o příslušníky české většiny.

Dle údajů organizace se návštěvnost polské verze webových stránek stále zvyšuje. Českou verzi webových stránek, navštívilo v roce 2019 přibližně 26.000 uživatelů, což je v porovnání s rokem předchozím nárůst o více než 70 %.

Co se týká posledních dvou podoblastí (podpora rozhlasového a televizního vysílání v menšinovém jazyce a podpora tvorby a distribuce audiovizuálních děl a zvukových nahrávek), organizace BONA FIDE, z. s., tradičně, jako v letech předchozích, připravovala a vysílala pořad „Slovenská mozaika“. Jedná se o rozhlasový čtrnáctideník o slovenštině, Slovácích a Slovensku, vysílaný slovensky na Rádiu ZET v České republice. Celkem bylo za rok 2019 uskutečněno 26 relací. Celková poslechovatelnost se pohybovala kolem 150 000 posluchačů. Všechny relace jsou dostupné na stránkách organizace <http://bonafideos.cz/slovenska-mozaika>.

V rámci druhého podpořeného projektu organizace BONA FIDE, z. s., bylo vydáno 1 000 ks CD s názvem *Milan Rastislav Štefánik „Žil som krásny život. Prežil som večnosť v sekundách“*, významné osobnosti československých dějin. Cílem projektu bylo vytvoření obsahově i formálně kvalitního CD ve slovenském jazyce, které může být nadstandardním výukovým materiálem pro mladou generaci, ale může posloužit i jako připomenutí historie a osobnosti generála M. R. Štefánika všem občanům. CD byla distribuována na základních

³⁵ Jednotlivá čísla časopisu dostupná: <https://www.zaedno.org/home-kamaradi>.

a středních školách po celé České republice, slovenské menšině, ale například i do knihoven nebo domovů pro seniory.

V rámci aktivit projektů vznikaly také doprovodné výstupy, jako jsou CD (zpravidla v jazyce národnostní menšiny), video spoty v rámci prezentací projektu nebo nahrávky autorských čtení z knih. Organizace Ducatus Teschinensis, z. s., například k vydané publikaci vytvořila doprovodný výstup ve formě CD. Bylo vydáno 1 000 ks CD s autentickými nahrávkami vyprávění interpretů.

2. cíl oblasti A – Podpora vzdělávání v menšinovém jazyce

Druhý stanovený cíl oblasti A je taktéž členěn do několika oblastí, kterým jsou:

- podpora pořádání vzdělávacích akcí (workshopů/seminářů apod.) podporujících menšinový/é jazyk/y
- podpora realizace vzdělávací aktivity nad rámec standardního vyučování (určené pro děti a mládež)
- podpora aktivit zaměřených na vzdělávání dospělých v menšinovém jazyce (tzn. podporovat zřízení kurzů a podobných aktivit pro další vzdělávání dospělých s výukou vedenou převážně nebo zcela v regionálních či menšinových jazycích)
- podpora aktivit zaměřených na vzdělání pedagogů v menšinovém jazyce

V rámci první podoblasti zaměřené na *podporu pořádání vzdělávacích akcí* proběhlo přibližně 16 akcí, kterých se zúčastnilo cca 800 osob. Jednalo se například o 4 veřejná autorská čtení romských dětí v rámci doprovodných akcí soutěže Romano suno. Mimo tato veřejná čtení organizace Nová škola, o. p. s., uspořádala besedu s romskou autorkou pro žáky ze základní školy a 3 semináře o romštině a romské literatuře na středních školách. Dále se uskutečnily 3 interaktivní besedy a čtení s romskými autory pro žáky základních a středních škol, které realizovala organizace KHER, z. s. Náplní besed bylo přinést žákům informace o existenci romské literatury a romštiny, nabídnout jim možnost přímého setkání s autorem a vzbudit v nich zájem o romskou literaturu. Organizace DOMUS uspořádala 4 vzdělávací semináře, v rámci kterých mohli pedagogové, pamětníci, lektori a žáci komunikovat o jednotlivých kapitolách již zmíněné publikace „*Slovensko-české reminiscencie. K 100. výročíu Československa*“ a texty jednotlivých kapitol upravovat a doplňovat.

Co se týká druhé podoblasti, tzn. *realizace vzdělávacích aktivit nad rámec standardního vyučování zaměřeného na děti a mládež*, byly v roce 2019 uspořádány jak jednorázové akce určené především pro žáky 2. stupně základní školy a studenty středních škol, tak aktivity pravidelně se opakující určené pro děti mateřských a základních škol. Organizace BOHEMIA Troppau, o. p. s., realizovala v rámci svého projektu mimoškolní výuku němčiny pro děti z mateřských a základních škol na Opavsku. Výuka probíhala 1krát týdně s výjimkou letních prázdnin a účastnilo se jí přibližně 52 dětí. Projekt přispěl k podpoře němčiny jako menšinového jazyka ve zmíněném regionu, kde se nachází významný podíl obyvatelstva s německým občanstvím nebo osob hlásících se k německé národnosti. Na žádné škole se však dosud nepodařilo prosadit němčinu jako jazyk vyučovací, nebo vedle angličtiny, alespoň jako druhý vyučovací jazyk. Druhou podpořenou aktivitou v této podoblasti byla tradiční recitační soutěž Základní školy a mateřské školy s polským jazykem vyučovacím Jana Kubisze, Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Jana Kubisza Hnojník, příspěvková organizace. V rámci uspořádané recitační soutěže byla realizována 3 oblastní kola, kterých

se zúčastnilo přibližně 270 žáků základní školy v okrese Frýdek-Místek a finále, do kterého postoupilo 70 žáků.

Vzdělávací aktivity zaměřené primárně na dospělé byly již tradičně realizovány Polským kulturně-osvětovým svazem v České republice, z. s., jenž uspořádal v rámci projektu s názvem „*Přednáškové aktivity Mezigenerační regionální univerzity (MUR)*“ 10 tematických přednášek v polštině. Vzdělávací program byl určen široké veřejnosti, zejména pak posluchačům zájímajícím se o humanitní a přírodní vědy se zvláštním zřetelem na okruhy týkající se Těšínského Slezska. Průměrný počet posluchačů se pohyboval v rozmezí 60 až 90 osob. Dále se na tuto oblast zaměřovala již zmíněná organizace BOHEMIA Troppau, o. p. s., která nejenže nabízela mimoškolní výuku němčiny na Opavsku pro děti a mládež, ale v rámci projektu realizovala i kurz němčiny pro dospělé. Kurz probíhal pravidelně jednou týdně a účastnilo se ho přibližně 48 osob. Další organizací, která se zabývala zmíněnou podoblastí, byla organizace Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej w RC-Sdružení polské mládeže v ČR, z. s., která realizovala jazykové kurzy pro české rodiče, jejichž děti chodí do polských menšinových škol na Těšínsku. Bylo realizováno 6 kurzů, kterých se účastnilo 32 osob.

V rámci čtvrté podoblasti *podpora aktivit zaměřených na vzdělání pedagogů v menšinovém jazyce* byly v roce 2019 realizovány 3 literární a jazykové semináře určené pro pedagogy z jedné základní školy a ze dvou gymnázií. Cílem seminářů realizovaných organizací KHER, z. s., bylo seznámit účastníky semináře s existencí romské literatury, její povahou, obsahy a potenciálem v oblasti výuky v rámci celého spektra vyučovaných předmětů, a to jak na školách s romskými i neromskými studenty. Součástí semináře bylo také osobní setkání s romským autorem včetně diskuze. Seminářů se celkem zúčastnilo 34 osob.

3. cíl v oblasti A – **Podpora kulturních aktivit v menšinovém jazyce**

Cílem této oblasti je podpořit realizaci kulturních akcí veřejného charakteru (festivalů, koncertů, soutěží, výstav, apod.), které se zaměřují na menšinový jazyk (tzn. podporovat pořádání soutěží, výstav a dalších kulturních akcí). V této oblasti bylo v roce 2019 uspořádáno 5 stěžejních akcí (dvě soutěže a tři výstavy).

Co se týká soutěží, první z nich s názvem „*Vícejazyčnost je bohatství*“ tradičně organizoval Spolek Zaedno. Hlavním tématem již 7. ročníku soutěže bylo téma „*Významné osobnosti národů*“ a zúčastnilo se jí přibližně 500 dětí z 32 škol a dalších organizací z celé České republiky. Tato soutěž je určena dětem, které pocházejí z vícejazyčných rodin, národnostních menšin, mají zahraniční kořeny nebo se učí a komunikují vedle češtiny také v dalším jazyce. Je založena na čtení či předčítání literárních děl pro děti, vytváření kreseb, ilustrací, komiksů atd. Z reprodukcí nejlepších dětských prací byla poté vytvořena putovní výstava, kterou je možné navštívit na různých místech ČR. Spolek Zaedno dále realizoval 2 putovní výstavy ilustrací z časopisu Kamarádi, které dle odhadů organizace shlédlo cca 300 osob.

Druhou pořádanou soutěží bylo „*Romano suno*“ organizace Nová škola, o. p. s. Jedná se o literární a výtvarnou soutěž v romštině pro žáky základních a středních škol v rámci celé ČR. Skrze soutěžní dětské práce, ke kterým se široká veřejnost dostane díky veřejným čtením, putovním výstavám, četbou sborníku a nově také zhlédnutím dokumentu ze soutěže či skrze otitulkované audiovizuální práce dětí dostupné na internetu, je možné vidět svět očima romských dětí. V roce 2019 bylo v rámci soutěže obdrženo více než 300 soutěžních příspěvků dětí z 36 institucí z řad základních škol, středních škol, neziskových organizací,

dětských domovů atd. Ze soutěžních děl byla také vytvořena putovní výstava, která byla dostupná v 8 městech ČR.

3. Shrnutí

Pro rok 2019 obdržel Odbor lidských práv a ochrany menšin v dotačním programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových 14 žádostí o dotaci s celkovým požadavkem 3.339.274 Kč. Rozpočet dotačního programu v roce 2019 činil 3.200.000 Kč. Komise na svém jednání doporučila k podpoře všech 14 projektů v celkové výši 2.912.431 Kč. V rámci zpracování úpravy žádosti si jedna z organizací snížila navrhovanou výši dotace. Celkem tak byly vyplaceny prostředky na podporu 14 projektů v celkové výši 2.888.431 Kč. Z hlediska právní formy převažovaly mezi příjemci spolky (celkem 10 projektů, tj. 73 %). Dále byly podpořeny 2 projekty obecně prospěšných společností (tj. 23 %) a dva projekty základní školy (tj. 4 %).

Co se týká tematických oblastí podpory, všechny podpořené projekty spadaly do oblasti A (vzdělávání). Nejvíce aktivit organizací směřovalo k vydání publikací, textů a článků nebo se zaměřovaly zejména na vzdělávací akce podporující menšinový jazyk nebo byly v rámci projektů realizovány vzdělávací aktivity nad rámec standardního vyučování.

Stejně jako v minulém roce byla v roce 2019 nejvíce finančně podpořena polština, a to ve výši 948.375 Kč. Oproti minulému roku, kdy byla na druhém místě co do objemu čerpaných finančních prostředků podpořena romština, se v roce 2019 na druhé místo dostala slovenština se třemi projekty a výší podpory 630.268 Kč. Sestupná tendence ze strany žadatelů o podporu romského jazyka se projevuje již od roku 2015. Pro podporu tohoto jazyka byly v roce 2019 poskytnuty finanční prostředky ve výši 610.482 Kč, a to pouze dvěma organizacím. Dále díky realizaci projektu organizace BOHEMIA Troppau, o. p. s., byla podpořena také němčina, a to ve výši 244.950 Kč. Jak již bylo řečeno, v rámci dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků je již několik let podporován také multilingvní projekt Spolku Zaedno, který se zaměřuje na široké spektrum národnostních a menšinových jazyků. Bohužel tento rok nebyl z tohoto dotačního programu podpořen žádný projekt zaměřený na moravskou chorvatštinu.

Díky činnostem v rámci podpořených projektů dochází k podpoře menšinových jazyků, které se Česká republika zavázala specificky chránit. Výstupy projektů jsou praktického charakteru a napomáhají menšinám a celé společnosti k udržení a rozšiřování podporovaných menšinových jazyků.

Tabulka 28 Přehled podpořených projektů v programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v roce 2019

Číslo projektu	Žadatel	Název projektu	Přidělená dotace
EC190006	BOHEMIA Troppau, o.p.s.	Mimoškolní němčina pro menšinové děti z mateřských a základních škol	244.950
EC190007	Spolek Zaedno	Kamarádi, celoroční vzdělávací aktivity pro děti	454.356

EC190008	Dokumentační a muzejní středisko slovenské menšiny v ČR, z.s.	Slovensko v Československu k 100. výročí	162.060
EC190009	Nová škola, o.p.s.	Romano suno 2019	419.002
EC190010	KHER, z. s.	Romština a literatura Romů jako klíč ke vzájemnému pochopení II	191.480
EC190011	BONA FIDE z.s.	Slovenská mozaika	328.208
EC190012	Ducatus Teschinensis z. s.	Od Cieszyna do Bogumina	230.000
EC190013	Kongres Poláků v České republice, z. s.	Karol Piegza "Sękaci ludzie" - kniha povídek z Těšínska	125.000
EC190015	Základní škola a mateřská škola s polským jazykem vyučovacím Jana Kubisze, Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Jana Kubisza Hnojník, příspěvková organizace	Finále XVIII ročníku recitační soutěže Jana Kubisze 2019	70.000
EC190016	Základní škola a mateřská škola s polským jazykem vyučovacím Jana Kubisze, Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Jana Kubisza Hnojník, příspěvková organizace	Pamětní místa Jana Kubisze - edukační tabule	51.000
EC190018	Polský kulturně-osvětový svaz v České republice z.s.	Polská menšina on-line prostřednictvím www.zwrot.cz	371.500
EC190019	BONA FIDE z.s.	M. R. Štefánik	140.000
EC190021	Stowarzyszenie Młodzieży Polskiej w RC - Sdružení polské mládeže v ČR, z.s.	Kurzy polštiny 2019	65.000
EC190023	Polský kulturně-osvětový svaz v České republice z.s.	Přednáškové aktivity Mezigenerační regionální univerzity (MUR)	35.875

F. Vyhodnocení dotačního programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program vznikl na základě vládou schválené Státní politiky vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 až 2020 (dále jen „Státní politika“). Státní politiku vláda přijala svým usnesením ze dne 29. 7. 2015 č. 608. V příloze tohoto usnesení, která obsahuje úkoly plynoucí ze Státní politiky, se kromě jiného ukládá předsedovi Rady vlády pro NNO, aby do 30. 9. 2016 připravil výběrové dotační řízení ve výši 3.000.000 Kč pro celostátní mezioborové sítě NNO a vyhlásil jej v roce 2016 pro rok 2017 a poté ve stejné výši každoročně, a vedoucímu Úřadu vlády ČR ve spolupráci s ministrem financí do 30. 6. 2016 zajistit v rozpočtové kapitole Úřadu vlády ČR pro rok 2017 a dále každoročně 3.000.000 Kč na tento dotační program. Oba úkoly byly splněny, první ročník dotačního programu byl na rok 2017 vyhlášen dne 29. 7. 2016, druhý ročník byl vyhlášen dne 31. 07. 2017, třetí ročník pak dne 19. 09. 2018.

Program „Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO“ je zaměřen na podpoření celostátních mezioborových sítí NNO, aby se staly kompetentními, kvalifikovanými a legitimními subjekty, zastupujícími zájmy svých členů navenek a zprostředkujícími informace, zkušenosti a znalosti mezi svými členy a dalšími NNO.

Podpora mezioborových sítí NNO byla v dotačním programu zaměřena tak, aby u příjemců posilovala:

- celostátní a mezioborový princip fungování,
- činnost určenou členským NNO a dalším NNO,
- zastupování zájmů členských NNO,
- spolupráci se státní správou ve prospěch členských i dalších NNO.

Cílovou skupinou (žadatelem) byly mezioborové sítě NNO, jejichž účelem a posláním je vytváření podmínek pro rozvoj neziskového sektoru jako celku. Organizace měla být aktivní zejména v těchto oborech: legislativa, financování (i vícezdrojové), daňové úlevy, problematika Evropské unie apod. Mohla se také zabývat tématem, které je průřezové pro celý neziskový sektor, jako je dobrovolnictví, problematika podnikání NNO, rozvoj a etika dárcovství, rozvoj neziskového sektoru z hlediska transparentnosti, nezávislosti, efektivního řízení apod. Členství v takovéto organizaci nesmělo být omezeno podle oborového zaměření účelu a aktivit jednotlivých členů. Sítě NNO, které se zabývají pouze specifickou částí neziskového sektoru, např. střešové organizace neziskových organizací zaměřené na specifické skupiny obyvatel nebo na vymezené oblasti činnosti, nebo jejichž hlavní aktivitou je poskytování služeb veřejnosti, nemohly v rámci tohoto dotačního programu žádat.

V souladu se Státní politikou a výše uvedeným zaměřením dotačního programu byly stanoveny tyto podmínky pro poskytnutí dotace:

- žadatelem mohl být pouze spolek podle ustanovení § 214 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který je celostátní mezioborovou střešní organizací, přičemž hlavní spolek a jeho pobočné spolky nebyl z hlediska tohoto dotačního programu považován za celostátní mezioborovou síť NNO,
- stanovy žadatele musely zakotvovat demokratické mechanismy ustanovování orgánů spolku,

- členové žadatele museli platit členské příspěvky,
- žadatel musel mít zřízen kontrolní orgán podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů,
- žadatel musel mít alespoň 1 zaměstnance v pracovněprávním vztahu, který činnost žadatele organizoval a řídil; tato pracovní pozice musela být zřízena a obsazena po dobu alespoň 6 měsíců ke dni podání žádosti,
- účelem/posláním žadatele uvedeným ve stanovách muselo být hájení a prosazování zájmů svých členů a vzdělávací, informační a poradenské aktivity pro své členy,
- členská základna žadatele musela být tvořena alespoň z 51 % NNO (tj. spolky, obecně prospěšnými společnostmi, nadacemi, nadačními fondy, ústavy nebo účelovými zařízeními církví),
- žadatel musel mít minimálně od 1. 1. 2017 do dne předložení žádosti o dotaci zřízené webové stránky,
- žadatel musel být zřízen alespoň dva roky před podáním žádosti o dotaci a musel mít alespoň dva roky zkušenosti se stejným nebo obdobným typem aktivit, na které byla dotace požadována,
- členská základna žadatele musela být tvořena členy z řad NNO se sídlem alespoň v pěti krajích,
- žadatel musel při podání žádosti o dotaci předložit své výroční zprávy za poslední dva ukončené kalendářní roky včetně účetní závěrky (rozhledovka, výsledovka a přílohy k účetní závěrce).

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2019

Vyhodnocování projektů bylo provedeno na základě sledovaných povinných indikátorů, které si žadatel musel stanovit již v žádosti o dotaci. Posouzení kvantitativního a kvalitativního obsahu stanovených indikátorů a plánu k jejich naplnění prováděli ve svých posudcích také odborní hodnotitelé.

Povinnými indikátory byly:

- počet akcí pro členy,
- počet účastníků akcí z řad členů,
- zapojení členů do připomínkování legislativy,
- aktivity směřující k rozšíření počtu členů,
- zahájení nebo pokračování ve vydávání periodika pro členy,
- funkční nástroje sloužící pro oboustrannou komunikaci s členy a jejich počet,
- zpracování ankety spokojenosti členů jako součást závěrečné evaluace projektu.

Vyhodnocení indikátorů

Počet akcí pro členy

V rámci dotačního programu bylo v roce 2019 uskutečněno celkem 54 akcí různého typu: konference, semináře, workshopy, kulaté stoly, vernisáže, networkingové akce apod. Témata akcí se věnovala například dobrovolnictví, financování NNO, PR, komunikaci i praktickým dovednostem potřebným pro práci v neziskovém sektoru (grafika, účetnictví aj.). Mezi akce s větším počtem účastníků (nad 100 osob) lze zařadit např. Dárcovský summit 2019 – Filantropie a dárcovství 2020+, Ceny Fóra dárců 2019 či Všeoborovou konferenci NNO.

Počet účastníků akcí z řad členů

Počet účastníků na jednotlivých akcích se samozřejmě měnil v souladu s typem konkrétní akce, průměrně se akcí účastnilo přibližně 15 členů daných celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací. Některé akce byly primárně určeny pouze členským organizacím dané sítě NNO, některé z nich však byly otevřené také veřejnosti. Celkově se pořádaných akcí zúčastnilo okolo 1 900 osob, a to jak z řad členských organizací, tak také z řad veřejnosti.

Zapojení členů do připomínkování legislativy

Příjemci dotace se zapojovali do připomínkování legislativy především prostřednictvím pracovních skupin, výborů a jiných orgánů zřízených při institucích státní správy. I když některá plánovaná legislativní opatření nebyla přijata a příjemci je tak nemohli připomínkovat, snažili se aktivně vyjadřovat k aktuálně projednávaným otázkám.

Aktivity směřující k rozšíření počtu členů

Příjemci dotace se ve své činnosti zaměřovali nejen na zkvalitnění svých služeb, ale také na získání nových členů. Hlavními cestami k jejich získání byla propagace sítě, osvětová činnost a nabídka zajímavých benefitů jako je poradenství, informační servis či vzdělávací akce. Lze tedy shrnout, že každému příjemci dotace se podařilo díky poskytnutým prostředkům síť obohatit o nové členské organizace.

Zahájení nebo pokračování ve vydávání periodika pro členy

Příjemci dotace pokračovali ve vydávání periodik pro své členy s různou frekvencí. U dvou příjemců je periodikum vydáváno 2krát ročně, v jednom případě se jedná o dvouměsíčník a v jednom o informační servis poskytovaný každých 14 dní. Materiály jsou distribuovány členským organizacím prostřednictvím emailu, případně jsou k dispozici na webových stránkách příjemce. Periodika jsou ze strany jednotlivých členských organizací vysoce ceněna a představují jeden z nejzajímavějších benefitů členství.

Funkční nástroje sloužící pro oboustrannou komunikaci s členy a jejich počet

Příjemci dotace ve svých závěrečných zprávách uvádějí, že hlavním komunikačním nástrojem vně organizace se ve většině případů stávají sociální sítě jako je Facebook, Instagram nebo Twitter. Organizace však také pracují na rozvoji a modernizaci svých webových stránek tak, aby byly reprezentativními platformami pro získání informací. Důležitým prostředkem interní komunikace je pak email, telefonické spojení, ale také pravidelná setkávání členů sítě.

Zpracování ankety spokojenosti členů jako součást závěrečné evaluace projektu

Všichni příjemci dotace v daném dotačním programu na konci projektu požádali své členy o vyplnění ankety spokojenosti s projektem. Dostupné výsledky anket ukazují na velkou spoulenost členů sítí s obsahem projektů. Členové vyzdvihují zejména vzdělávací akce, informační servis, transparentnost a reprezentativnost střešních organizací.

Tabulka 29 Přehled podpořených projektů v programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO v roce 2019

Číslo projektu	Žadatel	Název projektu	Přidělená dotace (v Kč)
ST190001	Národní asociace dobrovolnictví, z. s. (dříve Asociace dobrovolnických mentoringových projektů, z. s.)	Posilování kapacit Asociace dobrovolnických mentoringových programů (ADMP) v roce 2019	706.064
ST190002	Asociace nestátních neziskových organizací v České republice, z. s. (ve zkratce "ANNO ČR")	Rozvoj kapacity ANNO ČR	517.480
ST190004	Fórum dárců, z. s.	Rozvoj kapacit Fóra dárců v roce 2019	842.640
ST190005	Asociace veřejně prospěšných organizací ČR, z. s.	Podpora kapacit AVPO ČR - budování dobrého jména veřejně prospěšných organizací	895.608

3. Shrnutí

Dotační program byl vyhlášen dne 19. 09. 2018. Jednalo se o třetí ročník programu. Do dotačního řízení podalo žádost o dotaci celkem 5 žadatelů, a to v celkové požadované finanční částce 4.014.392 Kč. V rámci formální kontroly nebyl vyřazen žádný žadatel o dotaci. K věcnému posouzení bylo tedy předloženo 5 žádostí o dotaci. Komise pro hodnocení projektů tyto žádosti dne 3. 12. 2018 projednala, 3 žadatelům doporučila úpravu žádosti dle stanovených podmínek, 1 žádost doporučila podpořit zcela a u 1 žadatele doporučila žádost zcela zamítnout, a to z důvodu, že žadatel neodpovídal definici mezioborové sítě NNO, jak je stanovena výzvou. Projekt byl zaměřen na boj proti hladu a plýtvání potravinami, resp. na sdružení potravinových bank působících v ČR, koordinaci jejich činnosti a obhajobu jejich zájmů ve vztahu ke třetím osobám – tato činnost však nemohla být považována za průřezové téma, které by se dotýkalo celého neziskového sektoru. Zároveň ani jeden z hodnotitelů nedoporučil žádost podpořit, a to ze stejného důvodu. Celkem byly v roce 2019 podpořeny 4 projekty, vyplaceno bylo 2.961.792 Kč.

Příjemci dotace splnili své povinnosti. Ve stanovených termínech zaslali průběžné zprávy a závěrečné zprávy o realizaci projektů, včetně jejich vyúčtování. Vzhledem k tomu, že se některé dílčí aktivity příjemcům nepodařilo realizovat, vrátili ke dni 15. 2. 2020 na účet Úřadu vlády ČR finanční prostředky v celkové částce 1.798 Kč.

Lze tedy konstatovat, že i třetí ročník dotačního programu „Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO“ proběhl úspěšně, většina podpořených organizací nezaznamenala zásadnější problémy při realizaci svých projektů a dotační prostředky jim umožnily posílit svou kapacitu směrem ke zvýšení kompetentnosti stát se legitimními subjekty zastupujícími zájmy svých členů navenek. Většina organizací se zaměřila na svou profesionalizaci, zlepšení prezentace ve veřejném prostoru, získávání nových členů, ale také na řešení aktuálních témat důležitých pro neziskový sektor, které se dotýkají oblastí jejich působnosti. Dotační prostředky pomohly udržet či posílit kapacitu daných organizací se záměrem poskytovat kvalitní a profesionální servis svým členským organizacím.

Tabulka 30 Přehled podpořených projektů v programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO v letech 2017 – 2019

Číslo projektu	Žadatel	Název projektu	2017
			2018
			2019
ST190004	Fórum dárců, z. s.	Rozvoj kapacit Fóra dárců v roce 2019	899.160 Kč
			741.240 Kč
			842.640 Kč
ST190005	Asociace veřejně prospěšných organizací ČR, z. s.	Podpora kapacit AVPO ČR - budování dobrého jména veřejně prospěšných organizací	854.365 Kč
			780.900 Kč
			895.608 Kč
ST190001	Národní asociace dobrovolnictví, z. s. (dříve Asociace dobrovolnických mentoringových projektů, z. s.)	Posilování kapacit Asociace dobrovolnických mentoringových programů (ADMP) v roce 2019	nebyl podpořen
			422.425 Kč
			706.064 Kč
ST190002	Asociace nestátních neziskových organizací v České republice, z.s. (ve zkratce "ANNO ČR")	Rozvoj kapacity ANNO ČR	nebyl podpořen
			432.500 Kč
			517.480 Kč

Tabulka 31 Požadované a poskytnuté finanční prostředky v letech 2017 – 2019

Žadatel	Požadovaná dotace 2017 (v Kč)	Poskytnutá dotace 2017 (v Kč)	Požadovaná dotace 2018 (v Kč)	Poskytnutá dotace 2018 (v Kč)	Požadovaná dotace 2019 (v Kč)	Poskytnutá dotace 2019 (v Kč)
Fórum dárců, z. s.	899.160	899.160	898.240	741.240	872.640	842.640
Asociace veřejně prospěšných organizací ČR, z. s.	869.465	854.356	888.400	780.900	895.608	895.608
Národní asociace dobrovolníků, z. s.	600.000	0	0	422.425	725.064	706.064
Za snadné dárcovství, z. s.	601.300	571.100	629.243	552.120	0	0
Asociace nestátních neziskových organizací v České republice z. s. (ve zkratce „ANNO ČR“)	871.000	0	0	432.500	621.080	517.480
Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel, z. s.	0	0	629.243	0	0	0
Česká federace potravinových bank, z. s.	0	0	0	0	900.000	0
Celkem	3.840.925	2.324.616	4.588.775	2.929.185	4.014.392	2.961.792

G. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů za rok 2019

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů byl v roce 2013 iniciován Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV). Poprvé byl realizován o rok později. V roce 2014 byla agenda rovnosti žen a mužů převedena z MPSV na Úřad vlády ČR a spolu s ní i program.

Dotační řízení programu vyhlášoval do roku 2017 předseda Rady vlády pro rovnost žen a mužů ve spolupráci s Úřadem vlády ČR (dále také „Rada“). Obsahové zaměření programu schvalovala Rada. Počínaje rokem 2018 byly obě funkce svěřeny pouze Úřadu vlády ČR. Důvodem změny byla snaha eliminovat potenciální možnost střetu zájmů, resp. vlivu členů/členek Rady, které jsou současně v pozici potenciálních příjemců dotace, na průběh dotačního řízení.

Primárně je program určen k podpoře aktivit nestátních neziskových organizací (dále jen „NNO“) v oblasti rovnosti žen a mužů. Aktivity NNO musí být v souladu s Vládní strategií pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 – 2020 (dále jen „Strategie“). Pro rok 2019 bylo věcné zaměření výzvy kromě Strategie navázáno i na Aktualizovaná opatření Priorit a postupů vlády při prosazování rovnosti žen a mužů na rok 2018 (jejichž zastřešujícím dokumentem je však samotná Strategie). Orientace dotačního programu na NNO má logický důvod, neboť jsou významným aktérem rozvoje v této oblasti a důležitým partnerem veřejné správy při implementaci Strategie. **NNO mapují problémy v terénu a poskytují veřejné správě důležitou zpětnou vazbu a návrhy řešení.**

Samotná Strategie je základním národním koncepčním rámcem pro tvorbu politik a opatření v oblasti rovnosti žen a mužů v ČR. Formuluje několik strategických oblastí, v nichž vždy identifikuje hlavní problémy, hlavní cíl a připojuje také aktivity/postupy, které by uvedené problémy měly postupně odstraňovat a směřovat k hlavnímu cíli.

Hlavní oblasti Strategie

1. Institucionální zabezpečení rovnosti žen a mužů
2. Vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích
3. Rovnost žen a mužů na trhu práce a v podnikání
4. Sladování pracovního, soukromého a rodinného života
5. Vzdělávání, výzkum a rovnost žen a mužů ve znalostní společnosti
6. Důstojnost a integrita žen a mužů
7. Rovnost žen a mužů ve vnějších vztazích
8. Všední život a životní styl
9. Horizontální strategické priority (9.1. Genderové stereotypy a vztahy, 9.2. Legislativa v oblasti rovnosti žen a mužů, 9.3. Sběr statistických dat, 9.4. Muži a rovnost žen a mužů, 9.5. Spolupráce s partnery)

Příklady podporovaných aktivit

V roce 2019 byly podpořeny projekty, které se zaměřovaly především na podporu a přímou pomoc nejzranitelnějším skupinám osob (mladiství ohrožení domácím násilím, sólo rodiče, LGBT seniorky a senioři či ženy s migrační zkušeností) a potýkaly se s přetrvávajícími

genderovými stereotypy a dalšími palčivými tématy v oblasti rovnosti žen a mužů v naší společnosti.

Podpořené projekty se zapojily do prevence a zvyšování osvěty v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí (poskytování komplexních služeb pro děti a mladistvé, kteří jsou často přehlíženou skupinou v otázce domácího násilí, a jejich rodiny, aby bylo dosaženo efektivní pomoci); zaměřily se na problém neplacení výživného a analýzu problematiky sólo rodičů (na základě analýzy faktorů formulování nových opatření za účelem zvýšení dohod o výživném); přispěly k podpoře a zviditelnění specifických potřeb a problémů, se kterými se potýkají LGBT seniorky a senioři (přímá podpora skupiny – poskytování poradenství, osvěta u pracovnic a pracovníků, kteří se setkávají s LGBT seniory a seniorkami) či se zaměřily na ekonomické a sociální postavení migrantek v české společnosti (právní, kariéerní, sociální a osobní poradenství pro ženy s migrační zkušeností, zvyšování povědomí o jejich postavení a otázky zdraví).

Tabulka 32 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2015 – 2019

Rok	Rozpočet (v Kč)	Přiděleno (v Kč)	Podpořené projekty
2015	5.000.000	4.993.563	11
2016	5.000.000	4.999.976	11
2017	7.000.000	6.984.438	15
2018	7.000.000	6.999.965	13
2019	4.000.000	3.963.128	7

2. Vyhodnocení programu za rok 2019

Vývoj financování programu a počet a struktura podpořených organizací

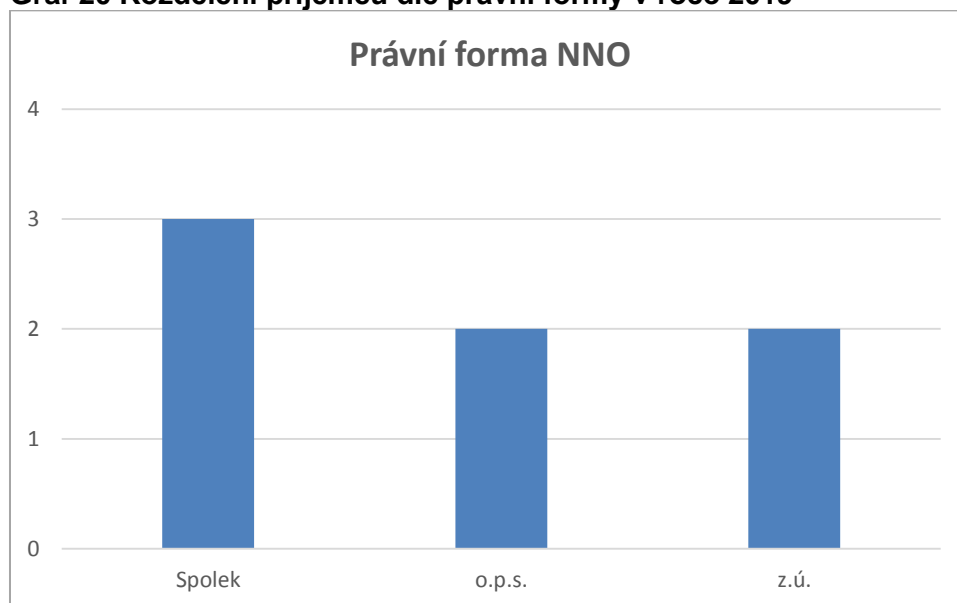
V roce 2019 bylo dotačním programem podpořeno 7 z celkem 30 přijatých žádostí o dotaci z řad NNO. Předpokládaná výše alokovaných prostředků pro rok 2019 činila 7 mil. Kč.³⁶ Při projednávání návrhu zákona o státním rozpočtu ČR na rok 2019 došlo ke schválení pozměňovacího návrhu poslance J. Hrnčíře (SPD), v důsledku kterého byl rozpočet dotačního programu pro rok 2019 snížen ze 7 mil. Kč na 2 mil. Kč. Usnesením Rady vlády pro rovnost žen a mužů ze dne 28. ledna 2019 bylo vedení Úřadu vlády ČR požádáno o zajištění náhradních finančních prostředků, které by (alespoň zčásti) kompenzovaly snížení alokace dotačního programu. Vedení Úřadu vlády ČR tomuto požadavku vyšlo částečně vstříc a částku alokovanou na dotační program Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů pro rok 2019 umožnilo navýšit celkově na 4 mil. Kč.

Struktura právní formy podpořených NNO se v roce 2019 vyrovnala. Tradičně zastoupené spolky a obecně prospěšné společnosti byly doplněny dvěma příjemci fungujícími jako zapsaný ústav. Celkově mírně převažovali příjemci z řad spolků nad obecně prospěšnými

³⁶ Blíže viz Výzva k podání žádosti o poskytnutí dotace < <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dotace/Vyzva-k-podani-zadosti-o-poskytnuti-dotace---Podpora-verejne-prospesnych-aktivit-NNO-v-oblasti-rovnosti-zen-a-muzu-pro-rok-2019.pdf>>.

společnostmi a zapsanými ústavy. Graf 20 přehledně zobrazuje rozdělení příjemců dotace dle právní formy.

Graf 20 Rozdělení příjemců dle právní formy v roce 2019

Zdroj: Úřad vlády ČR

Reálné čerpání přidělené dotace

Předchozí roky ukázaly, že se všem organizacím zpravidla nepodaří využít celou výši přidělené dotace. V roce 2017 bylo např. hlavním důvodem nižšího čerpání (pouze 91,9 % přidělených prostředků) pozdní rozhodnutí o poskytnutí dotace. V roce 2018, kdy tento faktor již negativně nepůsobil, se celkový podíl využitých prostředků zvýšil na 96,6 %. V roce 2019 nicméně ze strany jednoho z příjemců došlo opakovaně k nevyužití signifikantní části dotace, což způsobilo, že celkový podíl skutečného čerpání dotace v roce 2019 činil 90,4 %. Přidělené prostředky nebyly příjemcem čerpány v předpokládané výši především z důvodu zajištění realizace některých akcí za nižší náklady, než příjemce v žádosti předpokládal, a také proto, že k lektorování akcí využil interní pracovníky z projektového týmu nebo dobrovolníky z řad cílové skupiny. Přehled podpořených organizací dle právní formy a výše přidělené i skutečně využité dotace v roce 2019 nabízí tabulka 33.

Tabulka 33 Výše přidělené a skutečně využité dotace dle právní formy NNO

Právní forma NNO	Počet projektů	Přiděleno (v Kč)	Skutečně čerpáno (v Kč)	Podíl skutečného čerpání (%)
spolek	3	1.861.477	1.861.477	100,0
o.p.s.	2	1.387.090	1.019.043	73,5
z.ú.	2	714.561	701.257	98,1
Celkem	7	3.963.128	3.581.777	90,4

Zdroj: Úřad vlády ČR

Je důležité zmínit, že i v roce 2019 neměl dotační program stanovenou žádnou maximální výši dotace pro jednoho příjemce (jeden projekt).³⁷ Nicméně platí, že výše dotace (včetně dalších finančních prostředků ze státního rozpočtu) může tvořit maximálně 70 % celkového rozpočtu projektu.

Průměrná výše dotace v roce 2019 činila 566.161 Kč na jeden projekt a jednoho příjemce, což je o 27.661 Kč více oproti předchozímu roku.

Maximální výše dotace v roce 2019 činila 1.121.890 Kč, a to na projekt, který cílil své aktivity na Prahu a okrajově také na celou ČR. Právě tento projekt také nakonec jako jediný vyčerpal pouze 67,2 % přidělených prostředků. Minimální výše dotace byla 134.557 Kč na projekt zasahující město Praha.

Přehled příjemců dotace a úroveň dopadu projektů

Tabulka 34 nabízí základní přehled organizací, které v roce 2019 obdržely dotaci v programu Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů. Tabulka obsahuje přehled projektů a cílů podpořených projektů. Názvy a cíle projektů jsou doplněny pro přehlednost informacemi o výši alokované částky a regionální úrovni dopadu projektových aktivit dle závěrečných zpráv.

Tabulka 34 Přehled příjemců dotace, názvů a cílů projektů a úroveň jejich dopadu

Název NNO	Název projektu	Cíle projektu	Přiděleno (Kč)	Dopad projektu
Centrum LOCIKA, z. ú.	DĚTSTVÍ BEZ NÁSILÍ - Rozvoj služeb pro děti ohrožené násilím	Poskytnout kvalitní komplexní služby 225 dětem ohroženým domácím násilím z Prahy a Středočeského kraje za využití inovativní metodiky pracující s celou rodinou a zvýšit informovanost o potřebnosti těchto služeb a efektivních způsobech pomoci. Za účelem zlepšení prevence genderově-podmíněného násilí u dospívajících dětí v ohrožení DN vyškolit členky a členy centra v inovativní diagnostické metodě SAVRI a posílit mezioborovou spolupráci v rámci platformy KOS na Praze 7.	566.700	Praha, Středočeský kraj
InBáze, z.s.	Šance pro migrantky	Snižování genderových nerovností, zvyšování citlivosti a povědomí o stávajících nerovnostech ve společnosti týkajících se cílové skupiny migrantek.	721.800	Praha

³⁷ Od roku 2020 je maximální výše dotace pro jeden projekt nově limitována na 500.000 Kč.

		Poskytování skupinového a individuálního pracovního a kariérního poradenství, organizace svépomocných skupin, sociálního a právního poradenství a dalších podpůrných kurzů pro 120 migrantek za účelem integrace a získání zaměstnání.		
APERIO - Společnost pro zdravé rodičovství, z.s.	Placení výživného nemusí bolet: Jak na podporu dohody rodičů	Snížit podíl osob, které neplatí v ČR výživné na dítě, prostřednictvím zvýšení účinnosti dohod o výživném a analyzovat faktory přispívající k neplacení výživného, osvětovou kampaní na ně upozornit a zároveň zformulovat návrhy opatření, jejichž aplikace přispěje k lepší praxi vyplácení výživného.	587.507	Praha, přesah na ČR
Gender studies, o.p.s.	ANTIGEST - proti genderovým stereotypům 2019	Posilovat genderovou rovnost a odstraňovat genderové stereotypy a předsudky a přispět tak k plnění Strategie prostřednictvím zajištění provozu odborné knihovny a infocentra.	265.200	Praha
ŽIVOT 90, z.ú.	LGBT senioři a seniorky v ŽIVOTĚ 90	Zviditelnění specifických potřeb LGBT seniorů a senierek prostřednictvím kombinace aktivit zaměřených na pracovnice a pracovníky žadatele, veřejnost i samotnou LGBT komunitu. Posílení celospolečenské diskuse o tématu LGBT seniorů a senierek a v neposlední řadě i přímá podpora LGBT komunity skrze poskytování poradenství a její sebe-posilování ve formě pomoci v rozšiřování sociálních vazeb a podpory mezigeneračního dialogu.	147.861	Praha
Česká ženská lobby, z.s.	Hájíme práva žen v České republice	Zlepšit genderovou rovnost ve společnosti na všech úrovních, řešit nejpalčivější problémy, které ženy trápí, a přispět ke zlepšení jejich	552.170	Praha, přesah na ČR, mezinárodní

		Životů – tedy v institucionální rovině, na trhu práce, v rodině i ve společnosti		spolupráce
Sdružení pro integraci a migraci, o. p. s.	Migrantky mezi ženami 2019 - zdraví a ochrana před násilím	Zmenšit zranitelnost skupiny migrantek a žen se zkušeností migrace, eliminovat rizika jejich vícenásobné diskriminace, rozvíjet veřejnou debatu o jejich postavení a dalšími vhodnými způsoby přispět ke zlepšení postavení migrantek v české společnosti. Projekt se současně dotýkal problematiky genderově podmíněného násilí a zdraví u této skupiny žen (vč. duševního a reprodukčního).	1.121.890	Praha, přesah na ČR

Zdroj: Úřad vlády ČR

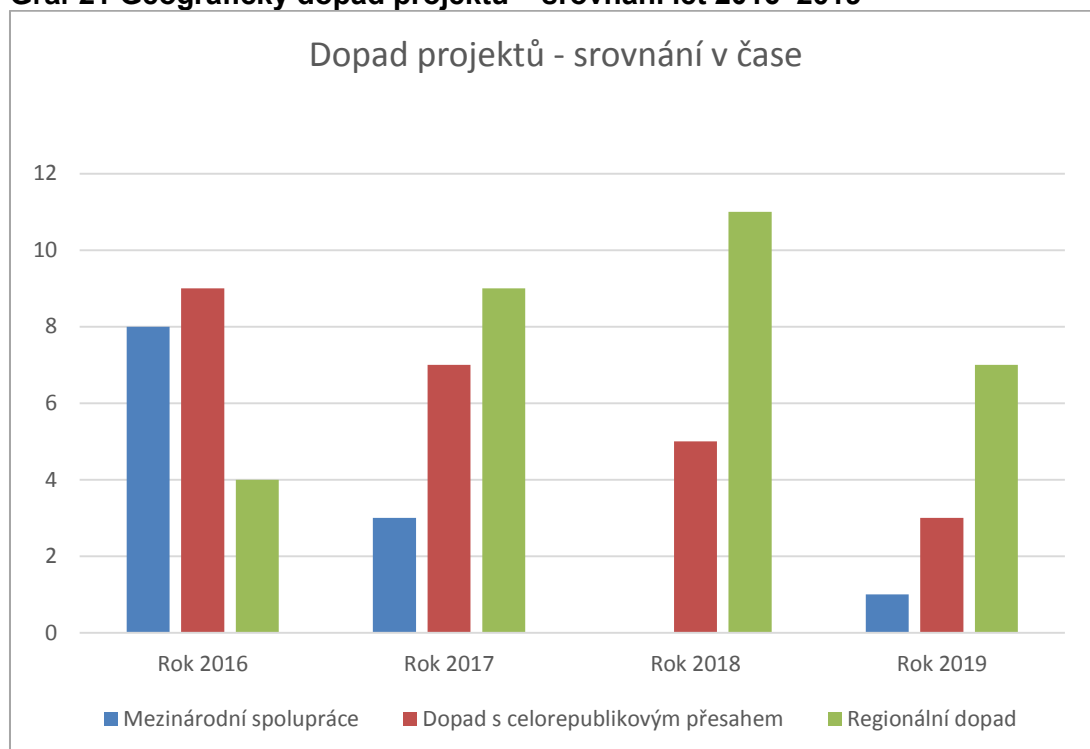
Podpořené projekty se v roce 2019 vyznačovaly cílením na úzce vymezené skupiny osob. Nejčastěji se jednalo o nejzranitelnější skupiny, které mají specifické potřeby. Projekty byly zacíleny na prevenci domácího násilí a práci s ohroženými osobami, problematiku výživného a sólo rodičů, otázku LGBT osob a práci s ohroženou skupinou žen s migrační zkušeností. Dva projekty se naopak strukturálně zaměřily na posílení rovnosti žen a mužů a odstranění genderových stereotypů a dalších překážek.

Co se týče geografického zaměření projektů, všechny organizace, jejichž projekty byly podpořeny z programu, mají sídlo v Praze. Geografická struktura dopadu aktivit podpořených projektů se stejně tak zaměřuje především na hlavní město, avšak čtyři projekty mají také přesah na celou Českou republiku či další kraje ČR. Geografické vymezení je odvozeno i od charakteru podpořených projektů – projekty nabízely přímou pomoc/podporu cílovým skupinám častokrát v místě, kde organizace sídlí.

Pro porovnání geografického dopadu projektů slouží graf 21.³⁸ V roce 2016 projekty cílily mnohem více na národní a nadnárodní úroveň. Od roku 2017 mají aktivity obecně užší, více regionálně zacílený dopad a mezinárodní spolupráce je spíše výjimkou než pravidlem. Zaměření na české regiony a zejména na hlavní město Prahu je základním rysem posledních tří let a projekty podpořené v roce 2019 tento trend potvrzují. V roce 2019 byla zaznamenána pouze jedna mezinárodní spolupráce (spolek Česká ženská lobby spolupracoval na evropské úrovni s European Women's Lobby), ostatní příjemci se zaměřovali pouze na spolupráci na národní úrovni a aktivity v rámci ČR.

³⁸ Graf 21 neukazuje unikátní počet projektů. V případě, že byl projekt cílen na region a zároveň dosahoval celorepublikového dopadu či zahrnoval mezinárodní spolupráci, byl uveden ve všech kategoriích (viz rovněž Dopad projektu v tabulce 33).

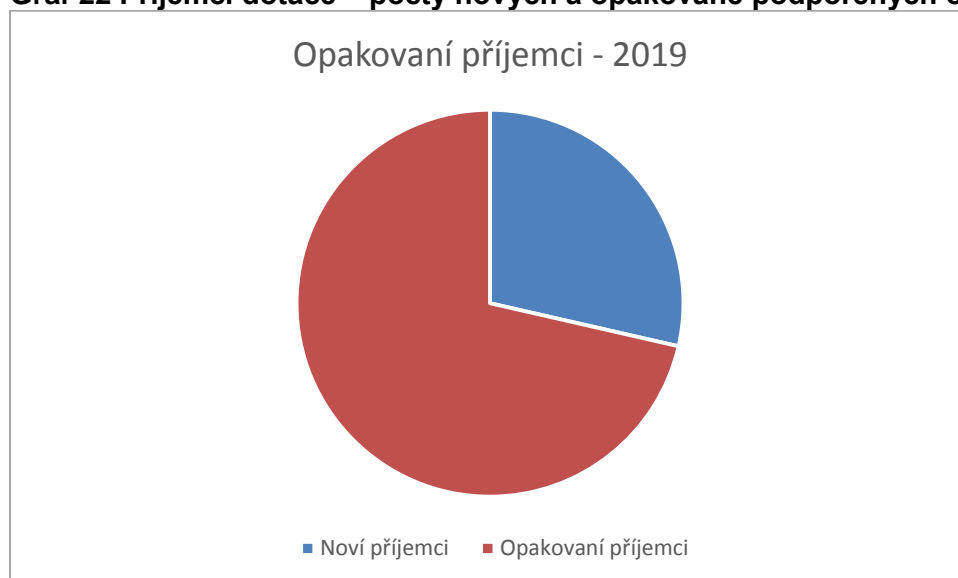
Graf 21 Geografický dopad projektů – srovnání let 2016–2019

Zdroj: Úřad vlády ČR

Opakovaně byly v roce 2019 dotačním programem podpořeny stejně jako v minulém roce přibližně dvě třetiny organizací (viz graf 22). Konkrétně čtyři organizace byly totožné s rokem 2018. Tři z těchto čtyř představují jedny z nejzkušenějších příjemců, kteří získali podporu pro své projekty i v předchozích letech. Jeden z příjemců sice nebyl v roce 2018 podpořen, nicméně byl podpořen v jednom z předchozích roků. Dvě organizace získaly pro své projekty v roce 2019 podporu z dotačního programu úplně poprvé, přičemž jedna z nich byla rovněž tzv. prvožadatelem.

Graf 22 Příjemci dotace – počty nových a opakovaně podpořených organizací v r. 2019

Zdroj: Úřad vlády ČR

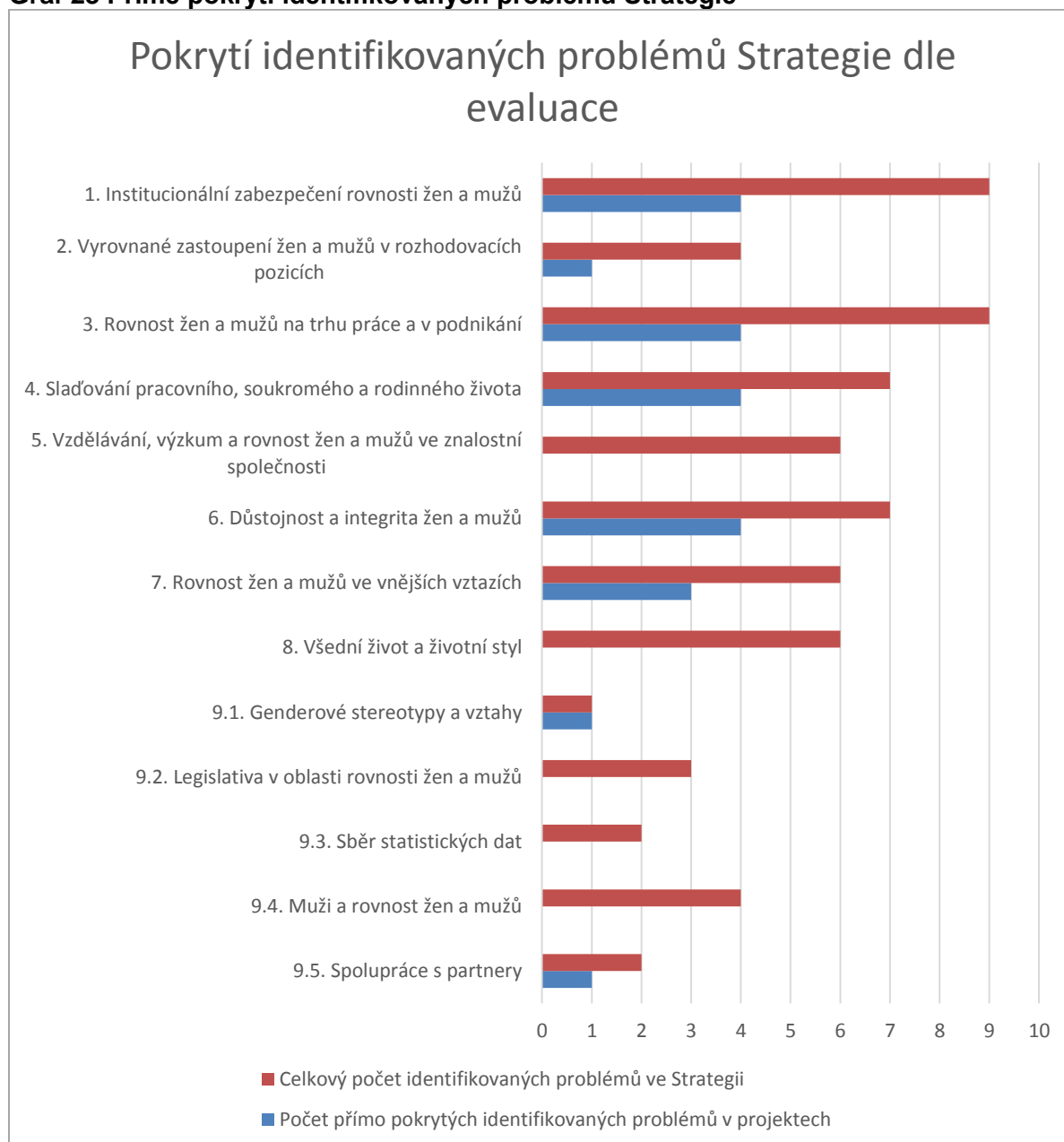
Hodnocení výsledků projektů vzhledem k cílům dotačního programu/Strategie

Podpořené projekty zasáhly v roce 2019 většinu strategických oblastí. Jak komplexně se podpořené projekty věnovaly řešení problémů v jednotlivých oblastech Strategie, zobrazuje graf 23.

Šest příjemců pokrylo více oblastí v rámci jednoho podpořené projektu. Někteří z nich v závěrečných zprávách o realizaci projektu uvedli i nepřímé pokrytí dalších oblastí Strategie, a tím i širší dopad projektu. Podpořené projekty maximálně pokryly oblast genderové stereotypy a vztahy. Z min. 50 % byly pokryty následující oblasti: Sladování pracovního, soukromého a rodinného života, Důstojnost a integrita žen a mužů, Rovnost žen a mužů ve vnějších vztazích, Genderové stereotypy a vztahy a oblast Spolupráce s partnery. Projekty podpořené v roce 2019 se oproti roku 2018 více zaměřovaly na možnosti sladování rodinného a pracovního života, rovnost v oblasti práce a podnikání a dále oblast důstojnosti a integrity.

Z důvodu menšího počtu podpořených projektů nebyly primárně pokryty oblasti vzdělávání výzkumu, všedního života a životního stylu, legislativy či sběru statistických dat. V souvislosti s výše uvedeným je však třeba zdůraznit, že s výší alokace 4 mil. Kč nelze požadovat, aby NNO řešily jednotlivé strategické oblasti komplexněji. Obsazení oblastí je dáno charakterem podpořených projektů zacílených na specifické cílové skupiny a jejich potřeby (migrantky, LGBT skupiny, sólo rodiče).

Graf 23 Přímé pokrytí identifikovaných problémů Strategie

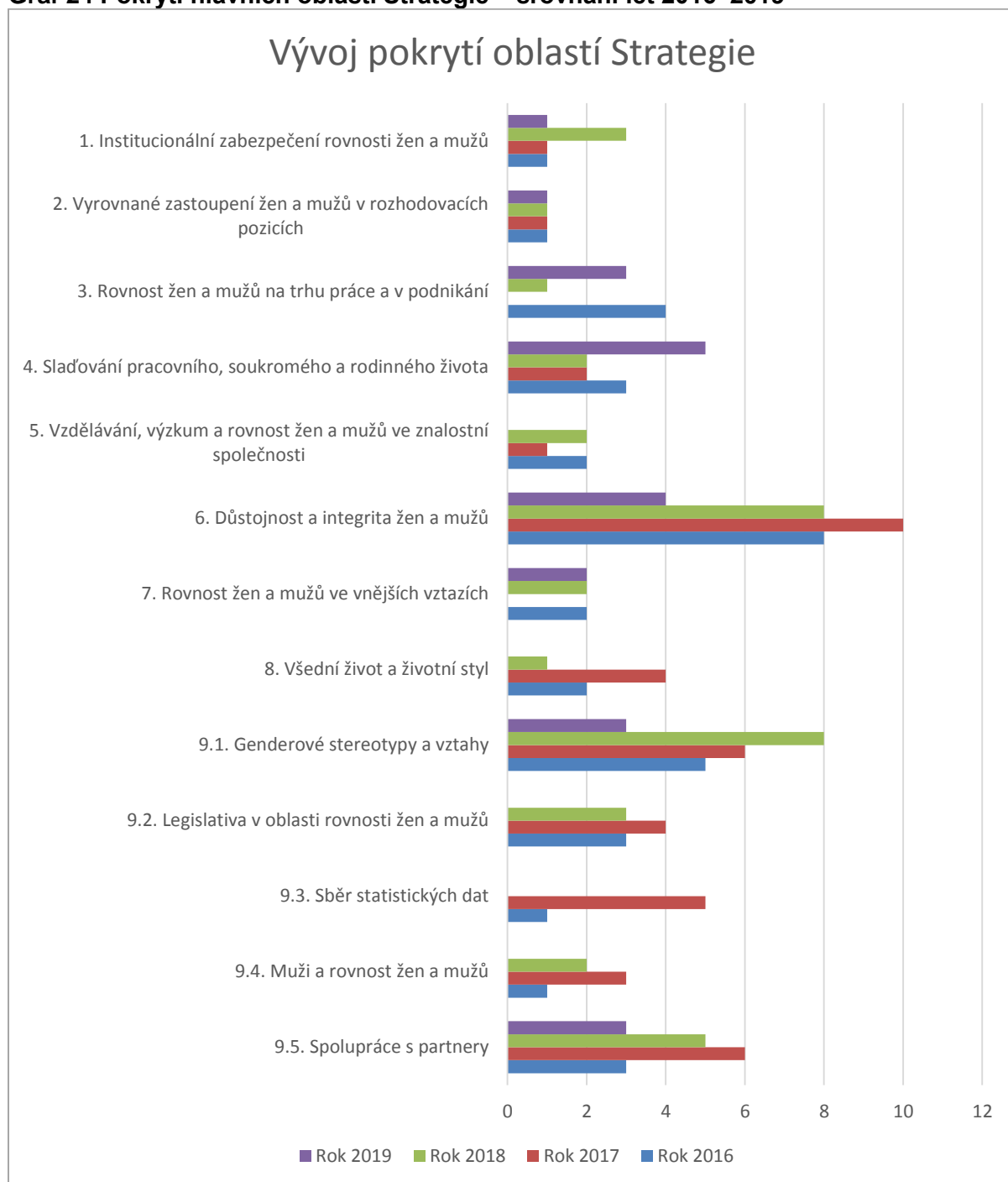

Zdroj: Úřad vlády ČR

Hodnocení zaměření projektů vzhledem k uplynulým rokům

Dostupná data z roku 2019 i minulých tří let umožňují provést srovnání vývoje pokrytí hlavních oblastí Strategie podpořenými projekty. Graf č. 24 nabízí srovnání let 2016–2019. Je však nutné upozornit, že vypovídací schopnost grafu je limitovaná, jelikož v jednotlivých letech dotační program hospodařil s různou výší alokovaných prostředků a celkový počet podpořených organizací se lišil. Výsledek srovnání je tedy pouze orientační a nemůže být považován za hodnověrný ukazatel vývoje pokrytí Strategie.

Graf 24 Pokrytí hlavních oblastí Strategie – srovnání let 2016–2019

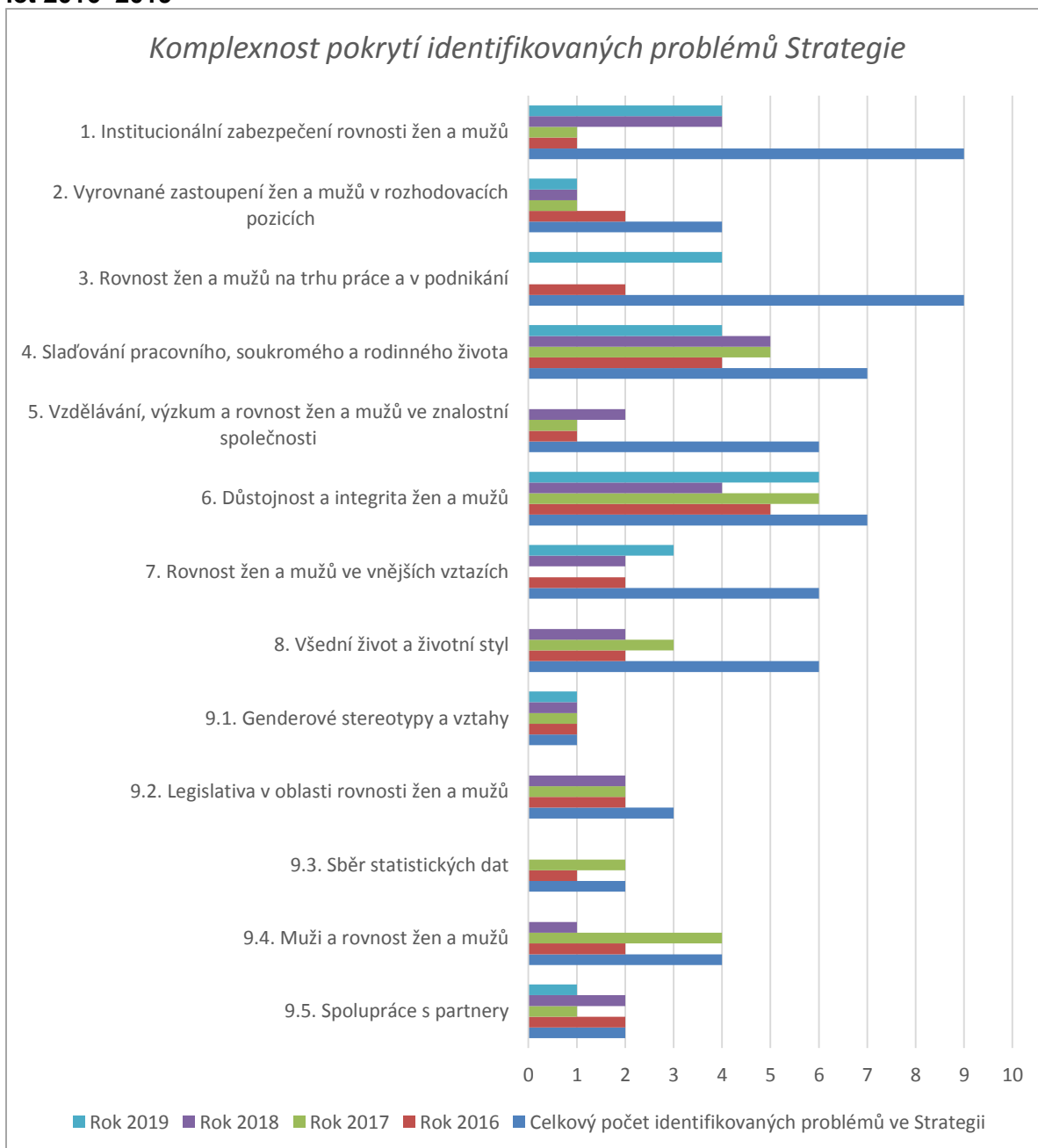
Zdroj: Úřad vlády ČR

Graf č. 24 ukazuje, že nejvyšší podíl aktivit podpořených NNO směřuje poslední tři roky do oblasti podpory důstojnosti a integrity žen a mužů a hned poté do řešení genderových stereotypů a vztahů. Klesající zaměření na řešení problémů v oblasti rovnosti žen a mužů na trhu práce a v podnikání, sladování pracovního, soukromého a rodinného života bylo v roce 2019 zvráceno a podpořené projekty cílily na zlepšení situace i v těchto oblastech.

Vývoj komplexity řešení hlavních oblastí Strategie ilustruje graf 25. Pouze okrajově se organizace dlouhodobě soustředí na problematiku rovnosti žen a mužů na trhu práce, vzdělávání a výzkumu a rovnosti žen a mužů ve vnějších vztazích. Naopak poměrně komplexně řeší organizace opakovaně problémy sladování pracovního a rodinného života,

důstojnosti a integrity žen a mužů a legislativy v oblasti rovnosti žen a mužů. Plně se pak každý rok věnují problematice genderových stereotypů a vztahů a také spolupráci s partnery.

Graf 25 Komplexnost pokrytí identifikovaných problémů Strategie – srovnání let 2016–2019

Zdroj: Úřad vlády ČR

Příklady dobré praxe řešení problémů Strategie v roce 2019

- **Centrum LOCIKA, z.ú. – projekt Děťství bez násilí**

Centru LOCIKA se v rámci projektu podařilo implementovat inovativní diagnostickou metodu pro dospívající oběti domácího násilí v oblasti práce s traumatem. To umožnilo poskytování komplexní a efektivní pomoci mladistvým obětem domácího násilí. Centrum LOCIKA dlouhodobě poskytuje potřebnou pomoc celým rodinám a díky podpořenému projektu navázalo na úspěšně nastavenou mezioborovou spolupráci v platformě KOS s účelem zefektivnění poskytované pomoci.

- **APERIO - Společnost pro zdravé rodičovství, z.s. – projekt Placení výživného nemusí bolet: Jak na podporu dohody rodičů**

Spolku se podařilo identifikovat a analyzovat hlavní překážky bránící rodičům v dosažení a plnění dohody o výživném na dítě. Poznatky byly využity pro další poradenskou práci s rodiči vedoucí ke zvýšení pravděpodobnosti dohody o vyplácení výživného na jejich dítě a vytvoření informační osvětové kampaně za účelem otevření tématu výživného v médiích a mobilizaci zájmů klíčových aktérů o téma výživného a problematiku sólo rodičů.

- **ŽIVOT 90, z.ú. – projekt LGBT senioři a seniorky v ŽIVOTĚ 90**

Organizaci se v rámci projektu podařilo zviditelnit specifické potřeby LGBT seniorů a seniorek. Organizace uskutečnila školení pro své pracovnice a pracovníky v oblasti potřeb cílové skupiny, aktivně podpořila LGBT komunitu prostřednictvím poradenství. Přispěla k sebe-posilování komunity formou rozšiřování sociálních vazeb a podporou mezigeneračního dialogu. Plánované aktivity byly nad rámec plánovaných výstupů rozšířeny o nový dobrovolnický projekt Duhové návštěvy u osamělých seniorů a seniorek, který přispívá ke zlepšení kvality jejich života.

- **InBáze, z.s. – projekt Šance pro migrantky**

Příjemce úspěšně realizoval semináře a poradenství pro ženy s migrační zkušeností, čímž přispěl ke zlepšení jejich postavení a jejich aktivní integraci do společnosti. Spolek vytvořil strukturovaný program založený na individualizovaných a skupinových aktivitách, který rozvíjel praktické dovednosti migrantek (zaměření získání zaměstnání) a podpořil jejich sociální život.

3. Shrnutí

Hlavním smyslem dotačního programu Podpora veřejně prospěšných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů je podpora aktivit NNO v oblasti rovnosti žen a mužů v souladu s Vládní strategií pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 – 2020. Orientace dotačního programu na NNO pramení z faktu, že jsou významným aktérem a důležitým partnerem veřejné správy při implementaci Strategie.

Z důvodu snížené alokace dotačního programu na 4 mil. Kč bylo v roce 2019 podpořeno 7 projektů. Počet příjemců tak byl oproti předešlému roku o 6 nižší.

Podpořené projekty se v roce 2019 zaměřovaly zejména na podporu a přímou pomoc nejzranitelnějším skupinám osob (mladiství ohrožení domácím násilím, sólo rodiče, LGBT

seniorky a senioři či ženy s migrační zkušeností) a cílily na přetrvávající genderové stereotypy a další palčivá témata v oblasti rovnosti žen a mužů v naší společnosti. Přispěly ke zvýšení prevence a osvěty v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí (poskytování komplexních služeb pro děti a mladistvé, kteří jsou často přehlíženou skupinou v otázce domácího násilí, a jejich rodiny, aby bylo dosaženo efektivní pomoci). Dále se projekty zaměřovaly se na problém neplacení výživného a analýzu problematiky sólo rodičů (a formulování nových opatření za účelem zvýšení dohod o výživném); přispěly k podpoře a zviditelnění specifických potřeb a problémů, se kterými se potýkají LGBT seniorky a senioři (přímá podpora skupiny – poskytování poradenství, osvěta u pracovníků a pracovníkům, kteří se setkávají s LGBT seniory a seniorkami) či řešily ekonomické a sociální postavení migrantek v české společnosti (právní, kariérní, sociální a osobní poradenství pro ženy s migrační zkušeností, zvyšování povědomí o jejich postavení a otázky zdraví).

Podpořené projekty i v roce 2019 napomohly posílení úrovně rovnosti žen a mužů. Z hlediska naplňování Strategie se projekty zaměřovaly především na tyto strategické oblasti: Sladování pracovního, soukromého a rodinného života, Důstojnost a integrita žen a mužů, Rovnost žen a mužů ve vnějších vztazích, Genderové stereotypy a vztahy a oblast Spolupráce s partnery. Projekty podpořené v roce 2019 se oproti roku 2018 více zaměřovaly na možnosti sladování rodinného a pracovního života, rovnost v oblasti práce a podnikání a dále problematiku důstojnosti a integrity.

H. Seznam tabulek, grafů a obrázků v oblasti lidských práv

Tabulka 1 Přehled dotačních programů v oblasti lidských práv.....	4
Tabulka 2 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2008 – 2019	16
Tabulka 3 Rozdělení spolků podpořených v r. 2019 podle typu zdravotního postižení.....	16
Tabulka 4 Frekvence typu zdrav. postižení (možnost více odpovědí na jednu osobu).....	17
Tabulka 5 Výstupy programu Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků zdravotně postižených v roce 2019.....	18
Tabulka 6 Počty organizací realizujících vybrané aktivity podle typu postižení	23
Tabulka 7 Přehled podpořených projektů v programu Podpora spolků zdravotně postižených v roce 2019.....	25
Tabulka 8 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2011 – 2019	27
Tabulka 9 Výše úvazku krajských koordinátorů v letech 2014 – 2019	28
Tabulka 10 Počet měsíců v letech 2014 – 2019, kdy byla obsazena pozice krajského koordinátora	30
Tabulka 11 Souhrnný přehled sekundárních indikátorů 2015 - 2019	33
Tabulka 12 Počet kontrol výkonu přenesené působnosti ORP v kraji 2017 - 2019	34
Tabulka 13 Přehled podpořených projektů v programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti v roce 2019.....	38
Tabulka 14 Vývoj poskytovaných prostředků a počet podpořených obcí v 2008 - 2019.....	39
Tabulka 15 Obce zapojené do programu Podpora terénní práce v roce 2019	40
Tabulka 16 Úvazky jednotlivých terénních pracovníků v roce 2019	41
Tabulka 17 Počet let trvání programu v obci bez přerušení	43
Tabulka 18 Výše průměrného úvazku terénní práce v rámci programu v obci	44
Tabulka 19 Nejvyšší dokončené vzdělání TP	44
Tabulka 20 Kvalifikace TP podle zákona o soc. službách.....	45
Tabulka 21 Struktura TP z hlediska pohlaví.....	46
Tabulka 22 Naplňování indikátorů na základě Přehledu výstupů projektu.....	48
Tabulka 23 Přehled podpořených projektů v programu Podpora terénní práce v r. 2019.....	52
Tabulka 24 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2011-2019.....	54
Tabulka 25 Finanční a personální ukazatele dle oblastí podpory projektů	57
Tabulka 26 Přehled podpořených projektů v programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce v roce 2019	68
Tabulka 27 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2011–2019	70
Tabulka 28 Přehled podpořených projektů v programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v roce 2019	79
Tabulka 29 Přehled podpořených projektů v programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO v roce 2019	84
Tabulka 30 Přehled podpořených projektů v programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO v letech 2017 – 2019.....	85
Tabulka 31 Požadované a poskytnuté finanční prostředky v letech 2017 – 2019	86
Tabulka 32 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2015 – 2019	88
Tabulka 33 Výše přidělené a skutečně využitě dotace dle právní formy NNO	89
Tabulka 34 Přehled příjemců dotace, názvů a cílů projektů a úroveň jejich dopadu	90

Graf 1 Finanční prostředky vynaložené na dotace v oblasti lidských práv Úřadem vlády ČR v letech 2012–2019	5
Graf 2 Rozdělení finančních prostředků dle jednotlivých dotačních programů v r. 2019	9
Graf 3 Podíl jednotlivých programů na využití finančních prostředků v roce 2019.....	9
Graf 4 Podíl projektů podle způsobu jejich podpory v roce 2019	15
Graf 5 Rozdělení spolků dle doby existence	17
Graf 6 Vývoj požadovaných a rozdělených finančních prostředků v letech 2008–2019	24
Graf 7 Výše úvazku krajských koordinátorů v letech 2014 – 2019	29
Graf 8 Pozice třinácti krajských koordinátorů ve struktuře krajského úřadu v roce 2019.....	30
Graf 9 Počet let trvání programu v obci bez přerušení.....	44
Graf 10 Nejvyšší dokončené vzdělání TP	45
Graf 11 Kvalifikace TP podle zákona o soc. službách.....	46
Graf 12 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2019 v procentuálním zastoupení.....	55
Graf 13 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2019.....	56
Graf 14 Vývoj počtu realizovaných projektů dle zaměření na jednotlivé druhy aktivit.....	56
Graf 15 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2019 v procentuálním zastoupení	71
Graf 16 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2019.....	71
Graf 17 Podíl vyplacených finančních prostředků dle podpory jednotlivých jazyků v roce 2019.....	73
Graf 18 Srovnání podpory jednotlivých jazyků v letech 2013–2019	73
Graf 19 Srovnání podpory jednotlivých oblastí v letech 2013-2019.....	74
Graf 20 Rozdělení příjemců dle právní formy v roce 2019	89
Graf 21 Geografický dopad projektů – srovnání let 2016–2019	93
Graf 22 Příjemci dotace – počty nových a opakovaně podpořených organizací v r. 2019.....	93
Graf 23 Přímé pokrytí identifikovaných problémů Strategie	95
Graf 24 Pokrytí hlavních oblastí Strategie – srovnání let 2016–2019.....	96
Graf 25 Komplexnost pokrytí identifikovaných problémů Strategie – srovnání let 2016–2019.....	97
Obrázek 1 Geografické rozložení obcí a měst, podpořených v dotačním programu Podpora terénní práce v roce 2019 a analýza sociálně vyloučených lokalit z roku 2015...47	
Obrázek 2 Analýza sociálně vyloučených lokalit.....	58
Obrázek 3 Místa realizace projektů	58

II. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍHO PROGRAMU V OBLASTI PROTIDROGOVÉ POLITIKY

1. Rozsah problému užívání návykových látek a hazardního hraní

Protidrogová politika, proč vlastně?

Užívání návykových látek a závislostní chování je komplexní a mnohvrstevný jev s celou řadou vzájemně se ovlivňujících potenciálních rizik pro jedince i pro společnost. Jde zejména o jeho negativní sociální, zdravotní, trestněprávní, bezpečnostní a ekonomické dopady, které nepříznivě ovlivňují zdravý vývoj jednotlivců i společnosti ve všech uvedených aspektech.

V ČR se **počet osob, které jsou v riziku vzniku závislosti**, a jsou tak potenciálními nositeli společenských, zdravotních a sociálních problémů na úrovni jednotlivce i společnosti, odhaduje následovně: 2,4 mil. denních kuřáků, 800 tis. osob škodlivě užívajících alkohol, 900 tis. osob zneužívajících sedativa a hypnotika, 125 tis. osob uživatelů konopí ve vysokém riziku, 43,7 tis. problémových uživatelů pervitinu a opioidů, 100 tis. problémových hráčů. Tyto skupiny se často do určité míry překrývají (Mravčík et al., 2019).

Společenské náklady užívání psychotropních látek (tabák, alkohol, nelegální návykové látky) v r. 2007 činily celkem 56,2 mld. Kč (1,6 % HDP) (Zábranský et al., 2011). Z toho společenské náklady užívání tabáku v ČR v r. 2007 činily 33,1 mld. Kč (59,0 %); společenské náklady užívání alkoholu činily 16,4 mld. Kč (29,1 %) a společenské náklady užívání nelegálních drog činily 6,7 mld. Kč (11,9 %). Jiná studie vyčíslila náklady na alkohol v ČR v r. 2010 ve výši 19,6 mld. Kč (Gustavsson et al., 2011) a aktuální odhad za r. 2016 činí přes 56 mld. Kč (Mlčoch et al., 2019). V souvislosti s kouřením tabáku v ČR jsou odhadovány i možné náklady ve výši 80–100 mld. Kč ročně.³⁹ Kromě toho byly poprvé v ČR vyčísleny společenské náklady na hazardní hraní, které za r. 2012 dosáhly 14,2–16,1 mld. Kč, z toho hmotné náklady 3,5–4,7 mld. Kč (Winkler et al., 2014).

Odvody spotřebních daní z legálních návykových látek (alkohol a tabák) a odvody daně z hazardního hraní jsou významným příjmem státního, resp. veřejných rozpočtů. V r. 2019 šlo u tabáku o 55,9 mld. Kč⁴⁰, u lihu o 8,2 mld. Kč,⁴¹ u piva o 4,7 mld. Kč, u vína o 0,4 mld. Kč. U hazardního hraní v r. 2018 šlo o 9,6 mld. Kč⁴².

Na druhou stranu **výdaje veřejných rozpočtů na prevenci a léčbu** poruch spojených s užíváním návykových látek a hazardním hraním jsou řádově mnohem nižší. V r. 2018 tyto výdaje činily 827,8 mil. Kč. Výdaje ze zdravotního pojištění na léčbu poruch spojených s užíváním návykových látek (dg. F10 až F19) v r. 2017 činily 1.798 mil. Kč, z nichž jen malá část, 275 mil. Kč byla čerpána specializovanými adiktologickými (AT) odděleními, jak ambulantní, tak lůžkové péče.

Grafické znázornění poměru odhadovaného rozsahu problému závislostí v ekonomickém vyjádření pomocí odhadu společenských nákladů závislostního chování či výběru daní ze závislostních produktů vs. výdajů, jež jsou veřejnými institucemi alokované na řešení dopadů závislostí, znázorňuje graf 1-1.

³⁹ zpravy.idnes.cz/cesi-prestavaji-kourit-kvuli-krizi-musi-setrit-i-na-zavislostech-p9r-/domaci.aspx?c=A100214_204732_domaci_abr [2015-09-06], http://ceskapozice.lidovky.cz/jak-dopadne-boj-o-cigarety-dym-dnl-/tema.aspx?c=A121229_003800_pozice_89103 [2015-09-06]

⁴⁰ MF, 2020: www.mfcr.cz/cs/aktualne/tiskove-zpravy/2020/pokladni-plneni-sr-37026 [2020-03-04]

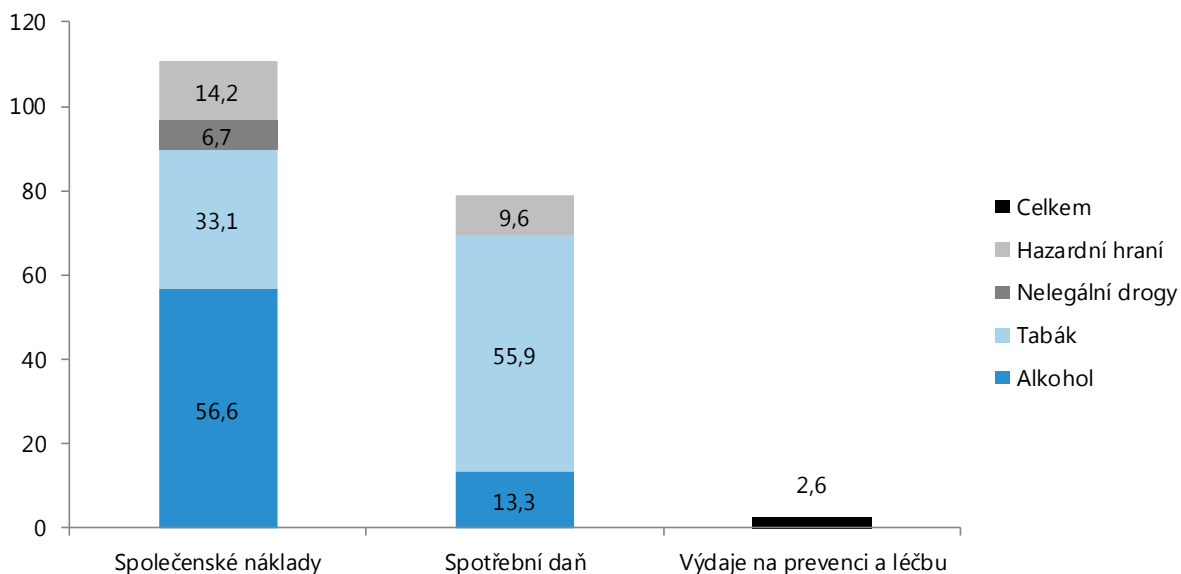
⁴¹ www.celnisprava.cz/cz/dane/statistiky/Lih_inkaso/2019_1%C3%ADh_vymer_SPD.pdf [2020-03-04]

⁴² Poslední dostupné informace o odvodech daně z hazardního hraní jsou za r. 2018.

Poměr dlouhodobého odhadu počtu osob, jež jsou v riziku vzniku závislostí a potřebují jistou formu preventivních a léčebných intervencí vs. počtu osob, jež jsou skutečně v kontaktu s preventivně-léčebnými službami, znázorňuje graf 1-2.

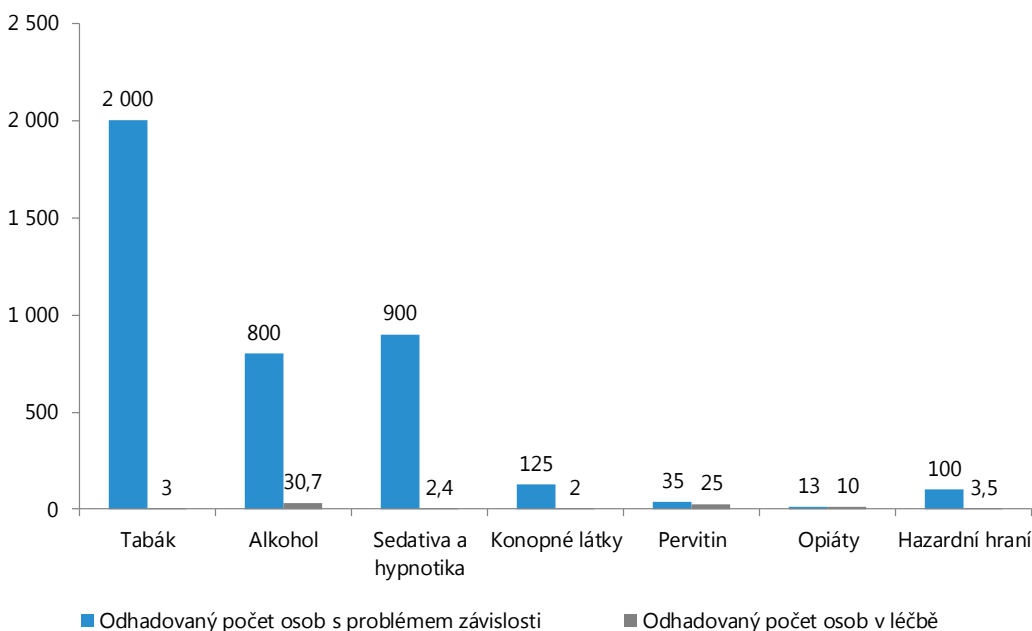
Ve srovnání s odhadem počtu osob, jež jsou ve vysokém riziku závislostí a jež potřebují dostupnou intenzivní pomoc, je v kontaktu s léčebnými zařízeními pouze malá část.

graf 1-1: Společenské náklady, výběr spotřební daně, výdaje na prevenci a léčbu (mld. Kč)

Pozn.: Poslední dostupné informace o odvodech daně z hazardního hraní jsou za r. 2018., údaje o odvody spotřebních daní z alkoholu a tabáku jsou za r. 2019.

graf 1-2: Odhadovaný počet osob s problémem závislosti v ČR a počet osob v léčbě (v tis. osob)

Z výše uvedených údajů jasně vyplývá, že finanční zdroje alokované na redukci vzniku a rozvoje závislostního chování, jsou neadekvátní. Je nezbytné upozornit, že bez přiměřených zdrojů je očekávané snížení závislostního chování nepravděpodobné a hrozí riziko, že vytvářený systém protidrogové politiky nedosáhne požadovaných výsledků. Potřeba protidrogové politiky a adiktologických služeb je postavena na jasně odůvodnitelných veřejnozdravotních a ekonomických základech.

2. Dotační řízení pro oblast protidrogové politiky Úřadu vlády ČR

2.1. Účel dotačního řízení

Účelem protidrogové politiky je zabezpečit ochranu jednotlivců a společnosti před negativními celospolečenskými dopady (zdravotní, ekonomické, sociální, trestní činnost) a zajistit bezpečnost jednotlivců, společnosti a majetku. Cíle a aktivity protidrogové politiky na konkrétní období jsou definované ve strategických dokumentech schvalovaných vládou: Národní strategii prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027 a Akčním plánem realizace Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2021, který se zaměřuje na oblasti užívání návykových látek, hraní hazardních her a dalších nelátkových závislostí.

Účelem dotačního řízení, které je administrováno přes rozpočtové prostředky Úřadu vlády ČR, je přispět k plnění účelu protidrogové politiky a podpořit realizaci aktivit definovaných v akčních plánech protidrogové politiky.

Primárním zaměřením a účelem dotačního řízení je **spolufinancování základní sítě služeb pro uživatele návykových látek** a jejich blízké a **udržet a rozvíjet síť služeb pro hazardní hráče a další nelátkové závislosti**. Jde o služby, které jsou dlouhodobé, jsou vícezdrojově financovány a **zajišťují minimální dostupnost zdravotní a sociální péče pro lidi se závislostním chováním**.

Účelem existence služeb pro osoby se závislostním chováním je snižování nepříznivých zdravotních a sociálních důsledků závislostí pro společnost a jedince ohrožené závislostí. Zejména jde o snížení míry závislostního chování, ať už užívání návykových látek nebo hazardního hraní a motivace k návratu k životnímu stylu bez závislosti, snížení výskytu infekčních nemocí a dalších somatických a psychiatrických komorbidit, míry nezaměstnanosti této cílové skupiny, a v neposlední řadě vymanění se z dluhové pasti.

Před r. 1990 byla léčba uživatelů všech typů psychoaktivních látek zajišťována ve státních zdravotnických zařízeních – protialkoholních poradnách (později tzv. AT ambulancích – ordinacích pro alkoholismus a jiné toxikomanie) a lůžkových zařízeních oboru psychiatrie. Následně došlo k rozpadu sítě AT poraden a ambulancí v důsledku zneplatnění zákona ukládajícího povinnost provozu těchto ambulantních zařízení v každém okrese tehdejší ČSSR a zrušením státních dotací. AT ambulance byly postaveny na stejnou úroveň s nesespecializovanými psychiatrickými ambulancemi (příčemž v sazebníku zdravotních výkonů nejsou žádné speciální lékařské výkony (kódy) pro specializaci „návykové nemoci“ kromě antabusové reakce). Postupně se většina z ambulantních zařízení privatizovala a začala se věnovat jiné klientele, než osobám s problémem závislosti. Rozpadlou síť AT poraden se dosud nepodařilo plně nahradit. Služby pro lidi se závislostním chováním se začaly vyvíjet nerovnoměrně a síť služeb se uměle roztříštila dle cílových skupin (uživatelé nelegálních drog a uživatelé legálních návykových látek). Síť specializovaných služeb pro hazardní hráče nebyla vybudovaná vůbec. Absenci lékařských služeb začaly částečně nahrazovat nově vznikající komunitní služby zřizované pracovníky nestátních nezdravotnických organizací převážně jen pro uživatele nelegálních drog – kontaktní a poradenská centra, terénní programy, terapeutické komunity, doléčovací programy a stacionáře.

Síť služeb pro uživatele návykových látek a hazardní hráče byla a je z velké části podporována systémem dotací, tj. z dotačních titulů jednotlivých resortů a krajů, který nelze při jeho aktuálním nastavení považovat za stabilní. Případnými restriktivními opatřeními směrem k dotacím službám pro osoby se závislostním chováním hrozí rozpad sítě služeb, což reálně ohrožuje dostupnost a odbornost péče pro lidi s problémy způsobenými užíváním návykových látek.

V průběhu r. 2019 bylo poskytnuto celkem 216.638.000 Kč na realizaci 217 projektů protidrogové politiky v rámci dvou kol dotačního řízení.

V prvním kole dotačního řízení bylo poskytnuto celkem 205.290.000 Kč pro 217 projektů. V rámci dotačního řízení byly vyhlášeny dvě oblasti podpory: oblast I. zahrnovala síť služeb a projektů, jejichž cílovou skupinou jsou uživatelé nelegálních návykových látek, hazardní/patologičtí hráči, uživatelé alkoholu a tabáku nebo osoby ohrožené uvedeným závislostním chováním, oblast II. zahrnovala projekty informační, výzkumné a projekty zaměřené na plnění aktivit akčních plánů realizace národní strategie protidrogové politiky.

Druhé kolo dotačního řízení bylo zaměřeno na dofinancování projektů protidrogové politiky. V rámci dofinancování bylo podpořeno 64 žádostí v celkové výši 11.348.000 Kč.

Dotační řízení Úřad vlády ČR (dále jen „ÚV“) financuje:

➤ **Služby, jejichž kvalita a odborná způsobilost je pravidelně ověřovaná v rámci procesu certifikací⁴³** (v r. 2019 celkem 203,623 mil. Kč, 94,0 %):

- preventivní programy,
- detoxifikace,
- kontaktní centra,
- terénní programy,
- ambulantní léčby,
- doléčovací programy,
- stacionární programy,
- substituční léčba,
- terapeutické komunity,
- adiktologické služby ve výkonu trestu a ve vazbě.

➤ **Projekty, na které se proces certifikací nevztahuje:**

- služby poradenství a léčba prostřednictvím moderních technologií (v r. 2019 celkem 6,717 mil. Kč, 3,1 %),
- projekty poskytování informací uživatelům drog, odborné a laické veřejnosti, výzkumné projekty, projekty plnění aktivit akčních plánů (v r. 2019 celkem 6,298 mil. Kč, 2,9 %).

⁴³ Certifikace jsou proces ověřování odborné způsobilosti a kvality poskytované péče osobám závislým a závislostí ohroženým. Toto ověřování v adiktologických službách probíhá každé 4 roky.

2.2. Oblast podpory dotačního řízení: Udržení a rozvoj sítě adiktologických služeb

Nízkoprahové programy (kontaktní centra a terénní programy) jsou zaměřené na navázání kontaktu s cílovou skupinou, na kontaktní práci, poradenství v oblasti prevence a léčby závislosti, práci s motivací, na sociální práci a na vybrané výkony zdravotní péče. Nízkoprahové programy jsou vedeny zejména přístupem snižování rizik spojených s problémovým užíváním drog (včetně možnosti programu výměny injekčního materiálu), usilujícím o ovlivnění motivace uživatelů ke změně životního stylu, rizikového chování a k vyhledání další odborné pomoci. Jsou významným článkem v ochraně veřejného zdraví a společnosti před šířením infekčních nemocí.

V r. 2019 bylo z dotačního řízení podpořeno 104 nízkoprahových programů – kontaktních center a terénních programů. S těmito programy bylo v kontaktu 34,7 tis. uživatelů drog, nejčastěji šlo o uživatele pervitinu (22,0 tis., 63,3 %), dále uživatele opioidů (7,0 tis., 20,2 %) a konopných drog (3,0 tis., 8,7 %) – tabulka 2-1. Oproti r. 2014 stoupl počet provedených testů na infekční nemoci v dotovaných nízkoprahových programech téměř dvojnásobně, z 5,8 tis testů v r. 2014 až na 11,2 tis. provedených testů v r. 2019. Po mírném poklesu v počtu distribuovaného HR materiálu v roce 2017 se od r. 2018 tento počet opět zvyšuje. Oproti minulým letům výrazně narostl i počet vydaných jehel – tabulka 2-2.

tabulka 2-1: Uživatelé návykových látek v kontaktu s nízkoprahovými službami podpořenými v dotačním řízení ÚV podle typu užívané látky v l. 2016–2019

Základní (primární) droga	2016	2017	2018	2019
Pervitin	19 841	20 349	20 615	21 971
Opioidy, z toho	6 827	7 262	6 891	7 019
> heroin	1 929	2 289	2 432	2 210
> buprenorfin	3 944	3 950	3 644	3 942
> jiné opioidy	954	1 023	815	1 052
Konopné látky	2 805	2 781	2 948	3 021
Těkavé látky	98	93	113	89
Celkem uživatelů drog	31 578	31 962	32 752	34 680
Injekční uživatelé	24 317	25 446	24 931	25 651
Uživatelé alkoholu	908	1 271*	1 529*	1 785*
Počet klientů uživatelů celkem	32 540	35 774	37 512	42 372
Počet úvazků v nízkoprahových programech	–	282	399	437

Pozn.: * Do součtu není zahrnuto 2469 v r. 2017 resp. 3154 v r. 2018, resp. 5538 v roce 2019 klientů programu v prostředí zábavy Hard & Smart Společnosti Podané ruce.

tabulka 2-2: Počet vybraných výkonů v nízkoprahových službách podpořených v dotačním řízení ÚV v l. 2016–2019

Poskytovaná služba	Počet výkonů			
	2016	2017	2018	2019
Počet programů*	99	102	101	104
Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)	482 860	440 587	488 650	516 721
Individuální poradenství	28 923	28 237	27 246	29 470
Krizová intervence	1 247	1 206	1 390	1 438
Sociální práce	28 691	33 294	33 161	41 598
Zdravotní ošetření	11 772	12 288	13 123	15 668
Distribuce HR materiálů	272 803	254 642	278 863	304 531
Počet vydaných jehel	6 290 866	6 252 994	6 780 981	7 393 525
Testování na infekční nemoci	10 299	10 010	10 297	11 301

Pozn.: *Počet programů je vykázán dle certifikátů odborné způsobilosti (v rámci jednoho dotovaného projektu mohou být 2 certifikované služby).

Ambulantní péče o uživatele návykových látek a hazardní hráče je poskytována jako zdravotní a/nebo sociální služba. Sestává zejména z komplexní diagnostiky, individuální a skupinové psychoterapie, poradenství, sociální práce, farmakoterapie, socioterapie, rodinné terapie a edukace příbuzných osob pacientů/klientů. Počet vybraných výkonů v ambulantních programech znázorňuje tabulka 2-4. Výhodou ambulantní léčby je to, že se nevyžaduje pracovní neschopnost. Většina adiktologických programů pro problémové, patologické hráče a jejich blízké má ordinační hodiny přizpůsobeny tak, aby je lidé mohli navštěvovat i po pracovní době. Snižuje se tak bariéra vstupu do léčby.

V r. 2019 bylo podpořeno celkem 52 programů ambulantní léčby. Z podpořených projektů bylo 38 programů ambulantní léčby pro uživatele návykových látek, včetně 8 programů poskytujících také substituční léčbu a 1 certifikovaného stacionárního programu. Počet klientů v péči těchto programů neustále roste a v r. 2019 měly tyto programy v péči celkem 10 870 klientů, z toho 7 681 uživatelů návykových látek (alkohol, nelegální návykové látky) – tabulka 2-3.

tabulka 2-3: Klienti ambulantních programů pro uživatele návykových látek podpořených v dotačním řízení ÚV v l. 2016–2019

Ukazatel	2016	2017	2018	2019
Počet programů	19	26	28	38
- z toho počet programů se substituční léčbou	6	7	7	8
Počet uživatelů drog	2 707	3 384	3 566	5 112
- z toho počet klientů v substitučních programech	732	722	742	1 099
Počet uživatelů alkoholu	868	1 275	1 776	2 256
Počet všech uživatelů	3 633	4 802	5 548	7 681
Počet neuživatelů – osob blízkých	2 449	2 275	2 684	3 189
Počet úvazků v ambulantních programech	–	116	116	152

tabulka 2-4: Počet vybraných výkonů v ambulantních programech pro uživatele návykových látek podpořených v dotačním řízení ÚV v l. 2016–2019

Poskytovaná služba	Počet výkonů			
	2016	2017	2018	2019
Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)	153 624*	134 391	158 560	208 574
Individuální poradenství	14 882	15 792	20 770	30 041
Individuální psychoterapie	17 338	28 801	22 899	27 490
Skupinové poradenství	597	498	1 170	1 217
Skupinová psychoterapie	1 430	1 522	2 521	2 406
Krizová intervence	451	384	652	807
Rodinná terapie	1 571	2 015	2 301	2 311
Skupiny pro rodiče a osoby blízké	110	140	140	184
Pracovní terapie	172	348	491	743
Sociální práce	5 644	7 353	9 613	11 833
Psychiatrické vyšetření	4 028	6 522	5 222	8 010
Somatické vyšetření	1 347	3 492	2 306	1 327
Zdravotní ošetření	284	190	363	573
Vyšetření adiktologem při zahájení adiktologické péče (38021)	2 568	534	617	725
Vyšetření adiktologem kontrolní (39022)	2 080	2 511	2 655	2 659
Minimální kontakt adiktologa s pacientem (38023)	6 988	2 163	5 295	6 019
Adiktologická terapie individuální (38024)	2 527	4 097	4 601	6 933
Adiktologická terapie rodinná (38025)	146	82	71	202
Adiktologická terapie skupinová (38026)	134	319	244	438

Pozn.: * nárůst byl způsoben vstupem velké pražské služby do dotačního řízení RVKPP

V r. 2019 bylo dále podpořeno 13 projektů ambulantní léčby pro hazardní hráče a 1 program poradenství (realizovaný v rámci kontaktních poradenských služeb). Ambulantní léčba pro hazardní hráče je tak poskytována v 34 městech (tedy včetně nabídky péče v kontaktních centrech) – tabulka 2-5 a tabulka 2-6.

V rámci uvedených projektů bylo podpořeno udržení krajských center pro léčbu patologického hráčství v 8 krajích (Hl. m. Praze, Jihomoravském, Jihočeském, Libereckém, Olomouckém, Plzeňském, Ústeckém a Zlínském kraji). Ve Středočeském kraji nelze, vzhledem ke geografickému rozložení kolem Prahy, vytvořit typickou krajskou ambulanci, nicméně působí tam projekt sítě poradenských a léčebných programů pro patologické hráče. Krajská centra by se postupně měla vybudovat tak, aby nabízela komplexní péči od vyhledávání klientů, přes ambulantní léčbu, doléčování, až po dluhové poradenství. Krajská centra by svými detašovanými pracovišti měla pokrýt další regiony/města kraje.

tabulka 2-5: Klienti ambulantních programů a programů poradenství pro hazardní hráče podpořených v dotačním řízení ÚV v l. 2016–2019

Ukazatel	2016	2017	2018	2019
Počet měst, ve kterých existuje program pro hazardní hráče*	46	39	38	36
- z toho počet krajských center pro hazardní hráče	7	9**	9**	9**
Počet všech klientů s nelátkovou závislostí	1 078	1 177	1 178	1 016
- z toho počet klientů patologických hráčů	1 017	1 118	1 105	964
Počet klientů osob blízkých	531	496	529	500
Počet úvazků v programech ambulantní péče	–	35	38	47

Pozn.: * Počet měst není shodný s počtem projektů podpořených z dotačního řízení – v rámci jednoho projektu může být podpořeno několik pracovišť péče pro hazardní hráče. **Včetně projektu sítě poradenských programů pro patologické hráče ve Středočeském kraji.

Mimo tyto programy pro hazardní hráče poskytly ostatní ambulantní adiktologické služby v r. 2019 pomoc 249 klientům s nelátkovou závislostí, z toho 174 patologickým hráčům.

Mezi I. 2015 a 2016 byl zaznamenán významný nárůst počtu klientů s nelátkovou závislostí v adiktologických službách pro hazardní hráče. Důvodem může být dopad lokálních informačních kampaní a významně vyšší dostupnost ambulantních služeb pro problémové, patologické hráče a jejich blízké.

tabulka 2-6: Počet vybraných výkonů ve specializovaných ambulantních programech pro hazardní hráče podpořených v dotačním řízení ÚV v l. 2016–2019

Poskytovaná služba	Počet výkonů			
	2016	2017	2018	2019
Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)	12 871	17 998	18 524	18 265
Individuální poradenství	5 884	8 192	8 709	9 041
Sociální práce	1 360	2 106	1 503	1 601
Práce s rodinou	357	490	519	524
Telefonické, písemné a internetové poradenství	2 552	5 232	5 517	6 782

Péče v terapeutických komunitách obvykle trvá 6 až 18 měsíců. Terapeutická komunita je pobytové zařízení, jehož prvořadým cílem je pomáhat klientům k zotavení či úzdavě prostřednictvím postupů podporujících jejich osobní rozvoj za současného dodržování abstinence od návykových látek. Terapeutická komunita nabízí strukturované, bezpečné a podnětné prostředí pro (re)socializaci v kontextu vymezeném jasnými a srozumitelnými pravidly.

ÚV ČR v rámci svého dotačního řízení podporuje od roku 2019 o jednu komunitu navíc (zaměřenou na péči o klienty mladší 18 let), tedy již 11 terapeutických komunit, které v r. 2019 poskytly služby celkem 389 klientům/uživatelům a vykázaly 156 278 kontaktů. Skupina klientů/uživatelů je tvořena zejména klienty s primární drogou pervitin (68,1 %), dále klienty s primární drogou alkohol (12,6 %) a s primární drogou heroin (5,1 %). V terapeutických komunitách roste počet klientů/uživatelů alkoholu. Nezanedbatelnou část klientů terapeutických komunit tvoří osoby blízké a rodinní příslušníci klientů uživatelů – tabulka 2-7 a tabulka 2-8.

tabulka 2-7: Klienti terapeutických komunit podpořených v dotačním řízení ÚV v l. 2016–2019

Ukazatel	2016	2017	2018	2019
Počet programů	10	10	10	11
Počet uživatelů drog	354	346	336	337
Počet uživatelů alkoholu	18	30	43	49
Počet všech klientů uživatelů	375	378	380	389
Celkem všech klientů včetně osob blízkých	985	802	878	1 030
Kapacita	171	171	171	183
Počet lůžek	53 618	49 080	48 917	50 628
Počet úvazků v terapeutických komunitách	–	94	97	122

tabulka 2-8: Počet vybraných výkonů v terapeutických komunitách podpořených v dotačním řízení ÚV v l. 2016–2019

Poskytovaná služba	Počet výkonů			
	2016	2017	2018	2019
Individuální poradenství	7 751	7 757	7 339	7 147
Individuální psychoterapie	855	212	545	1 108
Skupinové poradenství	5 259	5 066	5 206	5 702
Skupinová psychoterapie	3 755	2 350	2 332	2 227
Krizová intervence	1 412	1 136	927	918
Rodinná terapie	251	79	113	112
Skupiny pro rodiče a osoby blízké	181	123	138	139
Pracovní terapie	102 511	114 219	114 796	117 495
Sociální práce	6 362	7 961	6 852	6 957
Psychiatrické vyšetření	491	959	731	1 227
Somatické vyšetření	161	100	46	239
Zdravotní ošetření	1 895	3 613	4 191	4 162

Programy následné péče/doléčování jsou zaměřené na podporu a udržení abstinence osob po léčbě v základním léčebném programu a pomáhají jim v navrácení do podmínek běžného života. Programy poskytují podpůrnou individuální a skupinovou psychoterapii, sociální práci, prevenci relapsu, nabídku volnočasových aktivit a dle svých možností i chráněné bydlení, chráněná pracovní místa a rekvalifikaci.

V r. 2019 celkem 23 zařízení, podpořených z dotačního řízení, pracovalo se 1095 klienty a vykázalo 85 710 kontaktů. Klienty programů následné péče byli v r. 2019 z 50,7 % uživatelé pervitinu, 34,6 % uživatelé alkoholu a 5,5 % heroinu. Zásadními způsoby práce programů následné péče jsou individuální poradenství a individuální psychoterapie. V r. 2019 služby vykázaly celkem 28 207 těchto výkonů – tabulka 2-9 a tabulka 2-10.

tabulka 2-9: Programy následné péče podpořené z dotačního řízení ÚV v l. 2016–2019

Ukazatel	2016	2017	2018	2019
Počet programů	18	18	18	23
Počet klientů v následné péči	864	803	806	1 095
Kapacita chráněného bydlení (počet míst)	164	159	163	224
Počet úvazků v programech následné péče	–	55,5	59,8	80,2

tabulka 2-10: Počty vybraných výkonů programů následné péče podpořených z dotačního řízení ÚV v l. 2016–2019

Poskytovaná služba	Počet výkonů			
	2016	2017	2018	2019
Individuální poradenství	7 836	10 960	11 175	17 018
Individuální psychoterapie	11 552	9 682	9 077	11 189
Socioterapie	4 524	3 456	5 916	8 288
Sociální práce	4 832	5 589	5 080	6 102
Pracovní terapie	1 128	7 082*	902	4 526*
Testy na přítomnost drog	3 662	3 381	2 394	2 420
Skupinová psychoterapie	1 361	1 120	925	1 486
Skupinové poradenství	2 161	4 584	2 759	4 268
Krizová intervence	483	919	610	749

Pozn.: * Projekt Následné péče Chrupa (Magdaléna o.p.s.) byl v r. 2017 transformován a vykázal 5 772 výkonů pracovní terapie v roce 2018 nevykázal a v roce 2019 vykázal 3520 výkonů.

Většina programů následné péče poskytuje služby i hazardním hráčům, některé programy jsou specificky zaměřené na tuto cílovou skupinu. Z celkového počtu 23 podpořených programů následné péče v dotačním řízení v r. 2019 byly podpořeny 2 specifické projekty následné péče pro hazardní hráče (1 program nebyl oproti minulému roku zařazen do specifických projektů pro hazardní hráče, protože dominantní cílovou skupinou se stali uživatelé drog) - tabulka 2-11 a tabulka 2-12.

.tabulka 2-11: Programy následné péče pro patologické hráče podpořené z dotačního řízení v l. 2016–2019

Ukazatel	2016	2017	2018	2019
Počet programů	3	3	3	2
Počet patologických hráčů	46	33	26	20
Počet klientů – osob blízkých	16	11	8	5
Kapacita chráněného bydlení (počet míst)	17	14	14	3
Počet úvazků v programech následné péče	–	1,5	1,8	1,2

tabulka 2-12: Počty vybraných výkonů programů následné péče pro patologické hráče podpořených z dotačního řízení ÚV v l. 2016–2019

Poskytovaná služba	Počet výkonů			
	2016	2017	2018	2019
Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)	2 534	1 885	2 317	1 341
Individuální poradenství	293	123	181	38
Individuální psychoterapie	420	471	343	353
Sociální práce	268	229	435	133

Adiktologické služby ve vězení jsou poskytovány uživatelům ve vazebních věznicích, věznicích a po výstupu z vězení. Služby jsou poskytovány v oblasti prevence a léčby závislostí, zacílené na změnu životního stylu a prevenci recidivy drogové i kriminální. Doplnují nabídku péče o uživatele drog v prostředí věznic, kterou zajišťují zaměstnanci Vězeňské služby. Využívá se efektu externisty, kdy drogově závislí vězni více důvěřují osobám, které nejsou součástí vězeňského systému.

V r. 2019 bylo z dotačního řízení ÚV podpořeno 7 programů pracujících s uživateli drog ve vazbě nebo v trestu odnětí svobody. Tyto programy v r. 2019 vykázaly 2 081 klientů/uživateli drog a 228 uživatelů alkoholu. Vykázaly 12 047 kontaktů – tabulka 2-13 a tabulka 2-14.

Tyto programy v r. 2019 pracovaly celkem ve 25 věznicích (Brno, Břeclav, Drahonice, Heřmanice, Horní Slavkov, Karviná, Jiřice, Kuřim, Kynšperk nad Ohří, Mírov, Odolov, Opava, Oráčov, Ostrov nad Ohří, Pardubice, Poštorná⁴⁴, Plzeň, Příbram, Rapotice, Ruzyně, Rýnovice, Světlá nad Sázavou, Stráž pod Ralskem, Valdice, Velké Přílepy, Vinařice, Znojmo) a v 6 vazebních věznicích (České Budějovice, Olomouc, Ostrovem nad Ohří, Hradec Králové, Liberec, Praha – Pankrác).

⁴⁴ Objekt Poštorná je detašované pracoviště věznice Břeclav.

tabulka 2-13: Klienti adiktologických služeb ve vězení podpořených v dotačním řízení v l. 2016–2019

Ukazatel	2016	2017	2018	2019
Počet programů	5	6	6	7
Počet uživatelů drog	1 502	1 698	1 714	2 081
Počet uživatelů alkoholu	149	143	177	228
Počet všech klientů uživatelů	1 810	1 899	2 003	2 428
Počet neuživatelů – osob blízkých	122	135	96	126
Počet klientů ve vazbě	375	424	397	368
Počet klientů ve VTOS	1 575	1 624	1 738	1 992
Počet klientů před nástupem do VTOS	100	66	50	125
Počet klientů po výkonu VTOS	161	167	173	183
Počet úvazků v adiktolog. službách ve vězení	–	22	24	25

tabulka 2-14: Vybrané služby programů adiktologických služeb ve vězení a počty výkonů provedených v l. 2016–2019

Poskytovaná služba	Počet výkonů			
	2016	2017	2018	2019
Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)	10 760	11 041	10 900	12 047
Individuální poradenství	6 898	5 856	7 320	10 426
Skupinové poradenství	329	230	282	398
Krizová intervence	112	84	73	54
Rodinná terapie	12	0	0	0
Sociální práce	2 511	2 948	2 554	4 169

Cílem **preventivních programů** je předcházet vzniku rizikového chování, případně oddálit jeho začátek do pozdějšího věku. Finanční podpora preventivních programů je primární odpovědností Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Úřad vlády ČR v r. 2019 podporoval v rámci svého dotačního řízení tu část preventivních programů, která se zaměřuje na specifickou adiktologickou prevenci, prioritně pak selektivní a individuální.

V r. 2019 bylo podpořeno 15 programů specifické adiktologické primární prevence. Podpořené projekty jsou koncipovány jako dlouhodobé s cílem předcházet výskytu určité specifické formy rizikového chování, v tomto případě zahrnují i prevenci užívání návykových látek, hazardního hraní a nadužívání nových technologií. Podpořené programy vykázaly celkem 12 627 hodin všeobecné primární prevence, 2 326 hodin selektivní a 392 hodin indikované specifické primární prevence – tabulka 2-15.

tabulka 2-15: Vybrané ukazatele podpořených programů primární prevence z dotačního řízení ÚV v l. 2017–2019

Ukazatel	2017	2018	2019
Počet programů	17	13	15
Všeobecná a selektivní prevence			
Počet hodin	27 488	10 788	16 147
Počet institucí	1 286	1 147	1 556
Počet tříd	3 198	4 271	5 603
Počet dětí	68 169	76 755	82 560
Počet pedagogů, rodičů apod.	4 475	3 019	7 154
Indikovaná prevence			
Počet hodin	804	546	466
Počet institucí	3	5	16
Počet osob	692	448	612
Počet dětí	384	337	421
Počet pedagogů, rodičů apod.	281	221	240
Počet úvazků v programech primární prevence	31,8	24,6	34,8

Problematika prevence rizikového chování je velmi obsáhlá a oblast prevence v adiktologii zahrnuje i témata hazardního hraní a nadužívání nových technologií. Tato témata se promítají částečně do nabídky většiny programů primární prevence. Bývá tedy obtížné jednotlivé bloky s touto problematikou oddělovat.

V rámci dotačního řízení jsou podporovány i programy **poradenství** a léčby prostřednictvím moderních technologií a specifické programy poradenství. Jde o skupinu velmi různorodých programů, a to jak formou poskytování intervencí, tak tematickým zaměřením a cílovou skupinou programů. V r. 2019 byly v souladu s Akčním plánem realizace Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2021 podpořeny celkem 2 programy specifického poradenství a 4 programy poradenství a léčby prostřednictvím moderních technologií, z toho 1 se zaměřuje na poskytování poradenských a léčebných intervencí v oblasti hazardního hraní prostřednictvím internetu.

2.3. Oblast podpory dotačního řízení: Projekty informační, výzkumné a projekty zaměřené na plnění aktivit akčního plánu

Bylo podpořeno celkem 9 informačních a/nebo výzkumných projektů. Z podpořených výzkumných projektů se 2 zaměřovaly na oblast nelegálních drog, 2 projekty se zabývaly efektivitou stávajících služeb či využitím nových technologií v oblasti prevence a léčby závislostí a 1 projekt se zaměřuje komplexně na oblast integrované protidrogové politiky. Podpořené informační projekty pro odbornou i širokou veřejnost zahrnovaly celou škálu témat v oblasti závislostí – od nelegálních návykových látek, přes oblast alkoholu, tabáku, hazardního hraní až po jiné nelátkové závislosti.

V oblasti výzkumu léčby závislosti na pervitinu (metamfetaminu) pokračovala v r. 2019 realizace víceletého projektu Vývoj účinné léčebné strategie pro závislost na metamfetaminu. Předpokládané ukončení projektu je v r. 2020. V rámci projektu jde o adaptaci Manuálu intenzivní ambulantní léčby pro uživatele metamfetaminu (metodika Matrix) v podmínkách ČR. Zkoumány jsou výsledky poskytované léčby, vliv sociodemografických a dalších charakteristik na průběh a výsledky léčby, zhodnocení vlivu struktury a objemu poskytovaných léčebných intervencí na výsledek léčby a vliv psychiatrické komorbidity na léčbu závislosti.

Problematikou nelegálních návykových látek se v r. 2018 zabývala Analýza výnosů a nákladů legalizace konopí v České republice. Dvouletý výzkumný projekt byl zahájen v lednu 2018 a v r. 2019 byl ukončen jeho výstup, který je složen z několika samostatných částí. První část výstupu shrnuje současnou situaci v ČR a poskytuje rešerši systémů regulace v Uruguayi, USA, Nizozemsku, Portugalsku a v Kanadě. V rámci výzkumu byly dále rozpracovány možnosti implementace jednotlivých přístupů do reality České republiky. Výstupy jsou doplněny o výsledky výzkumu veřejného mínění.

V r. 2019 byl také ukončen dvouletý projekt Analýza efektivity komunitních službových projektů v oblasti závislostí. V rámci projektu byla provedena analýza institucionální pozice službových projektů v České republice a byla navržena metodika hodnocení uchazečů a přidělování dotačních prostředků z veřejných zdrojů v České republice. Případová studie adiktologických služeb byla provedena ve 3 městech ČR (České Budějovice, Praha a Ústí nad Labem). Projekt vytvořil doporučení pro zefektivnění systému transferů službovým projektům v ČR.

Projekt Podpora nových technologií v oblasti prevence a léčby v r. 2019 pokračoval rozšiřováním vytvořené mobilní aplikace o další funkcionality. Mobilní aplikace je v evropském kontextu unikátní. Aplikace se zaměřuje na pomoc aktivním uživatelům drog zejména v oblasti dostupnosti sociálních a zdravotních služeb a míst užitečných pro zlepšení kvality života v Brně a okolí. Byla vytvořena nová verze mobilní aplikace reflektující zkušenosti z pilotního testování. Aplikace je dostupná k volnému stažení od prosince 2019.

Cílem projektu Ekonomická kvantifikace společenských nákladů užívání alkoholu, tabáku a nelegálních drog v podmínkách ČR bylo vytvořit komplexní metodiku a na jejím základě kvantifikovat společenské náklady užívání alkoholu, tabáku, nelegálních drog a hazardního hraní. V r. 2019 byly připraveny revidované seznamy diagnóz související s užíváním návykových látek a hazardním hraním, bylo dosaženo částečného zpřesnění etiologických frakcí, byly zajištěny objemné a podrobné datové soubory týkající se mortality a morbidity u definovaných diagnóz a na základě rešerše byl rozšířen metodologický rámec pro cost of illness metodu. Výzkumná metodika a výsledky budou dále rozšiřovány a zpřesňovány s cílem zajistit spolehlivý metodologický rámec pro kontinuální vyhodnocování společenských nákladů užívání návykových látek a hazardního hraní.

2.4. Sledování účelnosti, hospodárnosti, efektivity v rámci dotačního řízení

Financování služeb pro uživatele drog a hazardní hráče je zajištěno zejména v rámci dotačních programů.

V r. 2005 byl zaveden systém certifikací odborné způsobilosti pro zařízení poskytujících adiktologické služby – pro uživatele návykových látek a hazardní hráče, který zajišťuje hospodárnost vynakládání finančních prostředků na protidrogovou politiku. Kvalita služeb je v rámci tohoto systému ověřována externím týmem 3 odborníků nejméně každé 4 roky. Tímto systémem má stát a poskytovatelé dalších veřejných zdrojů garanci, že investované finanční prostředky na programy podléhající certifikaci jsou alokované do programů, u kterých je garance odborné kvality.

V rámci dotačního řízení je každý projekt posuzován komplexně. V rámci hodnocení hospodárnosti jsou hodnoceny celkové náklady projektu/celkový rozpočet s celkovými dosaženými výsledky/výkony projektu.

Toto hodnocení vychází z předpokladu, že aktivity projektu, zejména ve standardizovaných typech služeb pro uživatele drog, lze vyjádřit prostřednictvím definovaných jednotek činnosti, čili výkonů a počet těchto výkonů lze vztáhnout na náklady projektu. Projekty soutěží mezi sebou. Výsledky posouzení hospodárnosti, tedy celkové náklady vs. celkové výstupy/výkony se promítnou do návrhu dotace pro konkrétní projekt. Projekt, který ve srovnání s jinými projekty nedosahuje vzhledem ke svému celkovému rozpočtu adekvátních výkonů, je v návrhu dotace krácen nebo není podpořen.

Úřad vlády ČR dále také stanovuje podmínky čerpání dotačních prostředků, tzn. definuje limity uznatelných mzdových nákladů a vymezuje neuznatelné náklady, které nelze z dotace hradit.

Systém hodnocení projektů v rámci dotačního řízení ÚV je tedy nastaven tak, že umožňuje prostřednictvím vnitřní normy hodnotit hospodárnost, efektivitu a účelnost předložených projektů, tj. podle pravidel tzv. 3E. Hodnotící systém je postaven na 5 pilířích hodnocení: hodnocení kvality projektu, naplnění priorit dotačního řízení, hodnocení potřebnosti a dostupnosti služby/projektu, nákladové efektivity a rozpočtu. Návaznost jednotlivých kroků hodnocení na princip 3E popisuje níže uvedený přehled.

- **Hodnocení kvality projektu**

Hodnocení kvality projektu přispívá k hodnocení hospodárnosti, tj. hodnotí se kvalita ve vztahu k nákladové efektivitě projektu (a také účelnosti). Projekt, který je kvalitní, nákladově efektivní a s vysokou mírou naplnění požadované účelnosti, bude zařazen do první hladiny – tj. předložený požadavek na přidělení finančních prostředků je krácen nejméně.

- **Hodnocení naplnění priorit dotačního řízení**

Hodnocení naplnění priorit dotačního řízení přispívá ke sledování kritéria účelnosti projektu a spolugarantuje, že projekt je schopen produkovat preferovaný užitek/efekt.

- **Hodnocení míry potřebnosti a dostupnosti projektu/služby**

Hodnocení míry potřebnosti a dostupnosti projektů/služeb přispívá ke sledování kritéria účelnosti projektu a spolugarantuje, že projekt je schopen produkovat očekávaný užitek/efekt.

- **Hodnocení nákladové efektivity**

Pomocí hodnocení nákladové efektivity je možné sledovat jak kritérium efektivnosti, tzn. poměr mezi vstupy a výstupy projektů, tak do určité míry i hospodárnosti, neboť relativně nevhodné služby, tedy ty s vyššími náklady na určitý objem výstupů získávají automaticky méně bodů. V tabulce 2-16 jsou znázorněna kritéria hodnocení využívaná při hodnocení nákladové efektivity.

- **Hodnocení rozpočtu projektu**

Prostřednictvím posuzování rozpočtu projektu z hlediska dodržení vymezených uznatelných a neuznatelných nákladů, včetně vymezených limitů mezd hrazených z dotace ÚV (stanoveno ve směrnici)⁴⁵ a kontroly položek rozpočtu Odborem protidrogové politiky

⁴⁵ Směrnice vedoucího Úřadu vlády o poskytování neinvestičních dotací k financování programů protidrogové politiky (platné znění je zveřejněné na stránkách elektronické aplikace dotačního řízení dotace-drogy.vlada.cz)

z hlediska cenové přiměřenosti, je další pojistkou hodnocení hospodárnosti, účelnosti a efektivnosti rozpočtu předloženého projektu.

tabulka 2-16: Kritéria hodnocení využívaná při hodnocení nákladové efektivity projektů podaných do dotačního řízení ÚV

Typ/skupina služeb	Ukazatelé nákladové efektivity
Terénní programy	<p>Náklady na klienta = celkové N na službu / počet klientů</p> <p>Náklady na jeden kontakt = celkové N služby / počet kontaktů</p> <p>Náklady na 1 distribuovanou jehlu/stříkačku = celkové náklady služby / počet distribuovaných jehel</p> <p>Náklady na výkon poradenství = celkové N služby / součet výkonů individuální poradenství + skupinové poradenství</p> <p>Náklady na zdravotní výkon = celkové N služby / součet výkonů počet výměn + testy HIV, HCV, HBV, syfilis + zdravotní ošetření + první pomoc</p>
Kontaktní centra	<p>Náklady na klienta = celkové N na službu / počet klientů</p> <p>Náklady na jeden kontakt = celkové N služby / počet kontaktů</p> <p>Náklady na 1 distribuovanou jehlu/stříkačku = celkové náklady služby / počet distribuovaných jehel</p> <p>Náklady na výkon poradenství = celkové N služby / součet výkonů individuální poradenství + skupinové poradenství + krizová intervence</p> <p>Náklady na zdravotní výkon = celkové N služby / součet výkonů počet výměn + testy HIV, HCV, HBV, syfilis + zdravotní ošetření + první pomoc</p>
Spojené projekty kontaktního centra a terénního programu	<p>Náklady na klienta = celkové N na službu / počet klientů</p> <p>Náklady na jeden kontakt = celkové N služby / počet kontaktů</p> <p>Náklady na 1 distribuovanou jehlu/stříkačku = celkové náklady služby / počet distribuovaných jehel</p> <p>Náklady na výkon poradenství = celkové N služby / součet výkonů individuální poradenství + skupinové poradenství + krizová intervence</p> <p>Náklady na „zdravotní“ výkon = celkové N služby / součet výkonů počet výměn + testy HIV, HCV, HBV, syfilis + zdravotní ošetření + první pomoc</p>
Ambulantní léčba, substituční léčba, následná péče bez chráněného bydlení, stacionář a intenzivní ambulantní léčba	<p>Náklady na jednoho klienta = celkové N služby / počet klientů</p> <p>Náklady na jeden kontakt = celkové N služby / počet kontaktů (resp. klientodů)</p> <p>Náklady na výkon 1 = celkové N služby / součet výkonů sociální práce + individuální terapie, poradenství + krizová intervence</p> <p>Náklady na výkon 2 = celkové N služby / součet výkonů skupinová terapie, poradenství + rodinná terapie, poradenství + rodičovská skupina</p> <p>Náklady na výkon 3 = celkové N / součet výkonů psychiatrické vyšetření + somatické vyšetření (ošetření)</p>
Následná péče s chráněným bydlením	<p>Náklady na jednoho klienta = celkové N služby / počet klientů</p> <p>Náklady na jeden klientoden = celkové N služby / počet klientodů</p> <p>Náklady na lůžkoden = celkové N služby / počet lůžkodenů v chráněném bydlení</p> <p>Náklady na výkon 1 = celkové N služby / součet výkonů skupinová terapie, poradenství + rodinná terapie,</p>

Typ/skupina služeb	Ukazatelé nákladové efektivity
	poradenství + rodičovská skupina $\text{Náklady na výkon 2} = \text{celkové N služby} / \text{součet výkonů}$ sociální práce + individuální terapie, poradenství + krizová intervence
Rezidenční léčba terapeutická komunita	$\text{Náklady na klienta} = \text{celkové N služby} / \text{počet klientů}$ $\text{Náklady na jeden lůžkoden} = \text{celkové N služby} / \text{počet lůžkodnů}$ $\text{Náklady na pracovní terapii} = \text{celkové N služby} / \text{počet výkonů pracovní terapie}$ $\text{Náklady na výkon 1} = \text{celkové N služby} / \text{součet výkonů}$ skupinová terapie, poradenství + rodinná terapie, poradenství + rodičovská skupina $\text{Náklady na výkon 2} = \text{celkové N služby} / \text{součet výkonů}$ sociální práce + individuální terapie, poradenství + krizová intervence
Adiktologické služby pro osoby ve vězení	$\text{Náklady na klienta} = \text{celkové N služby} / \text{počet klientů}$ $\text{Náklady na výkon 1} = \text{celkové N služby} / \text{součet výkonů}$ sociální práce + individuální terapie, poradenství + krizová intervence $\text{Náklady na výkon 2} = \text{celkové N služby} / \text{součet výkonů}$ skupinová terapie, poradenství + rodinná terapie, poradenství + rodičovská skupina
Primární prevence	$\text{Náklady na hodinu všeobecné prevence} = \text{celkové N služby} / \text{celkový počet hodin výkonů všeobecné primární prevence}$ $\text{Náklady na hodinu selektivní prevence} = \text{celkové N služby} / \text{celkový počet hodin výkonů selektivní primární prevence}$ $\text{Náklady na hodinu indikované prevence} = \text{celkové N služby} / \text{celkový počet hodin výkonů indikované primární prevence}$
Projekty poradenství a léčby pro nové cílové skupiny, zejména patologických hráčů	$\text{Náklad na klienta} = \text{celkové N služby} / \text{počet klientů}$ $\text{Náklad na kontakt} = \text{celkové N služby} / \text{počet kontaktů}$ $\text{náklad na výkon individuálního poradenství} = \text{celkové N služby} / \text{počet výkonů individuálního poradenství}$

2.5. Vývoj financování v rámci dotačního řízení

tabulka 2-17: Přehled souhrnných dat z dotačních řízení pro oblast **nelegálních** návykových látek v l. 2010–2015

Rok	Požadavek z žádostí o dotaci celkem za rok v Kč	Dotace za rok v Kč	Finančně nekryté požadavky v Kč	Míra finančního krytí požadavku na dotaci v %
2010	139.570.699	81.993.000	-57.577.699	59
2011	125.232.401	84.696.000	-40.536.401	68
2012	123.813.437	85.764.000	-38.049.437	69
2013	130.122.259	91.350.000	-38.772.259	70
2014	133.139.159	89.631.000	-43.508.159	67
2015	134.917.752	91.156.000	-43.761.752	68

tabulka 2-18: Přehled souhrnných dat z dotačního řízení (integrované) protidrogové politiky v l. 2016–2019

Rok	Požadavek z žádostí o dotaci celkem za rok v Kč	Dotace za rok v Kč	Finančně nekryté požadavky v Kč	Míra finančního krytí požadavku na dotaci v %
2016	205.639.297	118.234.000	- 87.405.297	57,5
2017	186.599.556	129.000.000	- 57.599.556	69,1
2018	295.902.383	174.677.000*	-121.225.383	59,0
2019	242.646.918	216.638.000**	-26.008.918	89,2

Pozn.:*Výše vratek v daném roce: 896 704,78 Kč, **Výše vratek v daném roce: 820 408,56 Kč.

tabulka 2-19: Struktura výdajů na jednotlivé oblasti protidrogové oblasti v r. 2019

Ukazatel	2018		2019	
	Finanční prostředky	Počet projektů	Finanční prostředky	Počet projektů
Alkohol	650.000	2	3.098.000	7
Tabák	1.921.000	2	-	-
Nelegální látky	145.390.000	160	179.692.000	177
Hazardní hraní	21.103.000	20	23.388.000	15
Všechny závislosti	5.613.000	12	10.460.000	18
Celkem	174.677.000	196	216.638.000	217

Pozn.: Cílové skupiny se v rámci projektů prolínají, proto jde o orientační rozdělení podle prioritního zaměření podpořených projektů.

V rámci dotačního řízení 2019 se podařilo udržet síť nízkoprahových služeb, která pracuje s nejtěžší dostupnou klientelou. Podařilo se podpořit rozšíření segmentu ambulantní léčby, kde došlo k nejvýraznějšímu nárůstu počtu podpořených programů ambulantní léčby a segment následné péče.

Přepočtené průměrné úvazky na jednu službu ukazují mírný nárůst v rozšíření kapacit jednotlivých segmentů služeb. Nárůst počtu programů i rozšíření kapacit ve službách koresponduje s nárůstem počtu klientů a poskytnutých výkonů (tabulka 2-20).

Výsledky dotačního titulu v r. 2019 odpovídají stanoveným prioritám strategických dokumentů protidrogové politiky, podařilo se splnit účel dotačního řízení.

tabulka 2-20: Souhrnné srovnání základních parametrů v jednotlivých segmentech služeb

Ukazatel	2017	2018	2019	Meziroční srovnání 2019/2018 (v %)
Nízkoprahové služby				
Počet programů nízkoprahových služeb	102	101	104	103
Počet klientů nízkoprahových služeb	35 774	37 512	42 372	113
Počet úvazků v nízkoprahových programech	282	399	437	109,5
Průměrný počet úvazků na službu	2,8	4,0	4,2	-
Ambulantní služby				
Počet programů ambulantních služeb	43	42	52	123,8
Počet klientů ambulantních služeb	2 275	8 232	10 870	132
Počet úvazků v ambulantních programech	116	116	152	131
Průměrný počet úvazků na službu	2,7	2,8	2,9	-
Rezidenční léčba v terapeutických komunitách				
Počet programů RPTK	10	10	11	110
Počet klientů v RPTK	802	878	1 030	117,3
Počet úvazků v RPTK	94	97	122	125,8
Průměrný počet úvazků na službu	9,4	9,7	11,1	-
Následná péče				
Počet programů následné péče	18	18	23	127,8
Počet klientů v programech následné péče	803	806	1095	135,9
Počet úvazků v programech následné péče	55,5	59,8	80,2	134,1
Průměrný počet úvazků na službu	3,1	3,3	3,5	-
Adiktologické služby pro osoby ve vězení				
Počet programů služeb ve vězení	6	6	7	116,7
Počet klientů služeb ve vězení	1 899	2 003	2 428	121,2
Počet úvazků v programech služeb ve vězení	22	24	25	104,2
Průměrný počet úvazků na službu	3,7	4,0	3,6	-
Programy primární prevence				
Počet programů primární prevence	17	13	15	115,4
Počet úvazků v programech primární prevence	31,8	24,6	34,8	141,5
Průměrný počet úvazků na službu	1,9	1,9	2,3	-

3. Výsledky protidrogové politiky

Efektivita dotačního řízení

Podrobné zhodnocení stavu protidrogové politiky, situace v oblasti užívání nelegálních návykových látek a v oblasti hazardního hraní v ČR, včetně informací o aktivitách, opatřeních a činnosti služeb pro uživatele drog a hazardní hráče, jsou pravidelně zpracovávány ve Výroční zprávě o stavu ve věcech drog v České republice a ve Výroční zprávě o stavu ve věci hazardního hraní v ČR⁴⁶, které jsou každoročně předkládány vládě na podzim kalendářního roku a zasílány všem členům vlády a Parlamentu České republiky. Členové vlády ČR a Parlamentu ČR jsou také pravidelnými příjemci čtvrtletníku Zaostřeno na drogy, které se věnuje mj. i vyhodnocování stavu v dílčích oblastech protidrogové politiky.

Níže uvedené zhodnocení je velmi stručným shrnutím nejzákladnějších aspektů protidrogové politiky, na které má dotační řízení a jím podporované projekty nejvyšší potenciál vlivu.

- Mnohé vlády, a to nejen rozvinutých zemí, vydávají mnohonásobně více prostředků na protidrogovou politiku než ČR, a to i po relativním přepočtu např. na HDP. **Přes nedostatek finančních prostředků se daří dosahovat pozitivních výsledků v hlavních segmentech protidrogové politiky.** Protidrogová politika je zejména v oblasti nelegálních drog nákladově efektivní.
- **V kontaktu s pomáhajícími službami je 70 % odhadované populace problémových uživatelů drog** (uživatelů pervitinu a opioidů), což je v kontextu ostatních evropských zemí nadprůměrem.
- Podíl problémových uživatelů alkoholu, denních kuřáků nebo problémových hráčů v kontaktu s odbornými službami je výrazně nižší (jednotky procent).
- **Programy snižování rizik, programy substituční léčby apod. jsou opakovaně podrobované vědeckým studiím,** které opakovaně potvrzují jejich efektivitu v ochraně veřejného zdraví, snižování zdravotních rizik, snižování kriminality i v ochraně veřejného pořádku (viz studie Evropského monitorovacího střediska pro drogy a závislosti, Světové zdravotnické organizace, UNODC apod.).
- **Řada studií ukazuje, že finanční prostředky, které jsou investovány do sítě léčebných opatření, jsou pro stát efektivně vynaložené.**
- Orientačně je možno **na základě dostupných důkazů odhadnout, že 1 Kč vložená do léčby závislosti společnosti ušetří nejméně 6 Kč⁴⁷.**
- Odhaduje se, že rok jednoho uživatele na ulici přijde společnost na 1 mil. Kč (v důsledku negativních sociálních důsledků užívání drog), rok vězení stojí cca 500 tis. Kč, naproti tomu rok pobytové léčby jednoho závislého stojí cca 300 tis. Kč (15–20 % z toho si hradí sám), rok substituční léčby stojí ještě méně. Další úspory se projeví po návratu léčených uživatelů drog z léčby, kdy začnou pracovat a přispívat k produktivitě společnosti.
- Efektivitu podporovaných služeb pro uživatele drog z veřejných prostředků, a tedy i z dotačního titulu ÚV je možné vidět ze smutného srovnání šíření HIV mezi injekčními uživateli drog a v ostatních skupinách obyvatel mimo uživatelů drog v ČR. Dotační program prevence HIV v gesci ministerstva zdravotnictví byl v posledních letech radikálně snížen, programy prevence HIV se tedy finančně de facto nepodporují. Naproti tomu, byť s problémy, se dotační program na programy pro uživatele drog podařilo

⁴⁶ Výroční zprávy jsou zpracovávány Národním monitorovacím střediskem pro drogy a závislosti.

⁴⁷ Radimecký, J. (2010). Druhé memorandum poskytovatelů protidrogových služeb vládě ČR. Jde o zjednodušený propočet na české poměry. Studie efektivity léčby uživatelů drog dostupné jsou na dtors.org.uk/NTORS.aspx nebo www.datos.org nebo v ČR Zábranský et al. (2011).

v posledních letech udržet na stabilní úrovni. Zatímco u injekčních uživatelů drog je nový výskyt HIV nízký (pod 1 %), u ostatních skupin obyvatel (zejména muži mající sex s muži) je od r. 2011 patrný rapidní nárůst nových případů HIV. V r. 2018 dosahoval počet nově zjištěných případů HIV 208, z toho injekční užívání drog bylo důvodem nákazy pouze v 7 případech.

- V ČR je **velmi nízký výskyt infekcí mezi injekčními uživateli drog**, promořenost HIV je stále pod 1 %. Ve srovnání se zbytkem EU a obzvláště ve světovém srovnání vykazuje ČR jedny z nejlepších výsledků.
- **Prevalence virové hepatitidy typu C mezi injekčními uživateli drog se spíše snižuje** a pohybuje se na hodnotách 15–50 % podle charakteristik vzorku vyšetřených.
- **Počet virových hepatitid typu B dlouhodobě klesá.**
- I přesto, že míra užívání drog injekční aplikací mezi problémovými uživateli drog je v ČR vysoká, **dlouhodobě mezi injekčními uživateli drog klesá míra rizikového chování**, jako je sdílení jehel.
- Ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi je v ČR také **velmi nízký výskyt předávkování na nelegální drogy** (cca 40–50 ročně).
- Černý trh s heroinem se díky nabídce substituční léčby podařilo v průběhu posledních 10 let zredukovat na polovinu. Stále však přetrvává problém s výrobou pervitinu. Přetrvává také problém s nízkou, resp. téměř žádnou úhradou substituční léčby ze zdravotního pojištění, což pohání černý trh se substitučními látkami.
- **Celková společenská zátěž v důsledku nelegálních drog**, tzv. společenské náklady, dosáhla v r. 2007 (poslední dostupný údaj) částky 6,7 mld. Kč, což představuje cca 0,19 % HDP. To je přibližně **10krát méně než v USA a 2,5krát méně, než je průměr v jiných rozvinutých zemích**. Také tento údaj přispívá k svědectví o vysoké efektivitě české protidrogové politiky v oblasti nelegálních drog.
- Při pohledu na dlouhodobé trendy, lze dále pozorovat **pokles aktuálního užívání konopných látek v obecné populaci**, zejména v mladších věkových skupinách, což je velmi příznivý trend.
- Dále **mezi dětmi a mládeží** po dlouhodobém nárůstu v minulých letech aktuálně pozorujeme **pokles užívání návykových látek, včetně pravidelného kouření i pravidelné konzumace alkoholu**. Např. počet denních kuřáků mezi 16letými studenty klesl z 26 % na 16 %. Pokles užívání byl dále zaznamenán u všech sledovaných nelegálních drog včetně konopných látek.
- **Dochází k nárůstu průměrného věku první zkušenosti s cigaretou a alkoholem.**
- **Konzumace návykových látek včetně konopných drog se také postupně posouvá do vyššího věku.**

Přes výše zmíněné pozitivní výsledky, bohužel v některých aspektech ČR nevykazuje pozitivní čísla, např. ČR patří mezi země, kde je nejvyšší míra zkušenosti s užíváním alkoholu a tabáku. Dostupnost těchto návykových látek je v ČR vysoká. V české společnosti převládá vysoká tolerance ke kouření tabáku a konzumaci alkoholu. **Česká republika dosud nebyla schopna, na rozdíl od jiných zemí, na tuto vysokou konzumaci legálních látek adekvátně reagovat zajištěním finančních prostředků pro vysoce žádoucí aktivity. Na oblast specifické drogové prevence vynakládá stát ze svého rozpočtu přibližně 20 mil. Kč ročně a celonárodní informační aktivity v oblasti užívání návykových látek a hazardního hraní jsou spíše ojedinělé, resp. žádné.**

Stejně tak nedostatek finančních prostředků brání řešení aktuálních problémů protidrogové politiky, vysokého podílu uživatelů pervitinu a absence specializovaných intervencí pro tuto

cílovou skupinu, roztržitosti systému péče o uživatele alkoholu, tabáku a nelegálních drog, nezajištěného systému preventivních a léčebných opatření pro hazardní hráče apod.

Použitá literatura

- GUSTAVSSON, A., SVENSSON, M., JACOBI, F., ALLGULANDER, C., ALONSO, J., BEGHI, E., DODEL, R., EKMAN, M., FARAVELLI, C., FRATIGLIONI, L., GANNON, B., JONES, D. H., JENNUM, P., JORDANOVA, A., JONSSON, L., KARAMPAMPA, K., KNAPP, M., KOBELT, G., KURTH, T., LIEB, R., LINDE, M., LJUNGCRANTZ, C., MAERCKER, A., MELIN, B., MOSCARELLI, M., MUSAYEV, A., NORWOOD, F., PREISIG, M., PUGLIATTI, M., REHM, J., SALVADOR-CARULLA, L., SCHLEHOFER, B., SIMON, R., STEINHAUSEN, H. C., STOVNER, L. J., VALLAT, J. M., VAN DEN BERGH, P., VAN OS, J., VOS, P., XU, W., WITTCHEM, H. U., JONSSON, B. & OLESEN, J. 2011. Cost of disorders of the brain in Europe 2010. *Eur Neuropsychopharmacol*, 21, 718-79.
- MLČOCH, T., CHADIMOVÁ, K. & DOLEŽAL, T. 2019. Společenské náklady konzumace alkoholu v České republice. Praha: iHETA.
- MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., ČERNÍKOVÁ, T., ROUS, Z., TION LEŠTINOVÁ, Z., NECHANSKÁ, B., CIBULKA, J., FIDESOVÁ, H., VOPRAVIL, J. 2019. Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2018 [Annual Report on Drug Situation 2018 – Czech Republic] MRAVČÍK, V. (Ed.). Praha: Úřad vlády České republiky
- WINKLER, P., BEJDOVÁ, M., CSÉMY, L. & WEISSOVÁ, A. 2014. *Problémové hráčství: Společenské náklady na hazardní hraní v České republice*, Praha, Psychiatrické centrum Praha.
- ZÁBRANSKÝ, T., BĚLÁČKOVÁ, V., ŠTEFUNKOVÁ, M., VOPRAVIL, J. & LANGROVÁ, M. 2011. *Společenské náklady užívání alkoholu, tabáku a nelegálních drog v ČR v roce 2007*, Praha, Centrum adiktologie Psychiatrické kliniky 1. LF UK v Praze.